

Dr. A. Breznik

.....

Slovenski pravopis

Slovenski pravopis.

Sestavil dr. A. Breznik.

V Ljubljani 1920.

Založila Jugoslovanska knjigarna.

Tiskala Jugoslovanska tiskarna.

Kazalo.

	Stran
O rabi velikih in malih črk	1
O razzlogovanju . .	11
O pisavi sestavljenih besed	13
O rabi naglasnih znamenj	18
Ločila	20
Kratice	31
Slovar	32

Pravopisna pravila.

I. O rabi velikih in malih črk. 1.

Velike črke odlikujejo besede in ločijo stavke. Zato se pišejo z veliko začetnico:

I. **Lastna imena**, t. j. imena, ki zaznamenjujejo določene osebe ali predmete, n. pr. *Župančič, Jugoslovan, Slovenija, Kras, Balkan, list Vrtec, Zvonček, časopis Čas, pevsko društvo Slavec.*

Imena, ki imajo splošen pomen, ne zaznamenjujejo določenih oseb ali predmetov, temveč njihovo vrsto; taka imena so občna in se pišejo z malo začetnico, n. pr. *mesto, gora, planina, dolina, list, vestnik, društvo, zveza, tiskarna, stranka* itd.

Kadar je lastno ime **sestavljeno** iz več 2. imen, piše začetno ime z veliko, ostala imena z veliko, če so lastna, z malo črko, če so občna imena.

Sem prištevamo:

1. Krajna imena.

a) Če je lastno ime sestavljeno iz pridevnika in takega samostalnika, ki je že sam zase lastno ime, se piše samostalnik z veliko črko, n. pr.

Bohinjska Bistrica, Ilirska Bistrica, Slovenska Bistrica, Kamniška Bistrica (reka), Tržiška Bistrica (reka), Bela Krajina, Suha

Krajina, Koroška Bela, Bohinjska Bela, Škofja Loka, Banja Loka, Nemška Loka, Stara Loka, Velika Loka, Mala Loka, Nova Oslica, Stara Oslica, Spodnja Idrija, Velika Nedelja, Mala Nedelja, Stara Vrhnika, Veliki Otok, Mali Otok.

Enako je pisati:

Spodnja Avstrija, Zgornja Avstrija, Mala Azija, Prednja Azija, Zahodna Indija, Prednja Indija, Velika Britanija, Visoka Tatra, Mala Tatra, Visoke Ture, Nizke Ture, Zahodni Karpati, Mali Karpati, Beli Karpati, Gozdni Karpati, Tržaški Kras, Dinarski Kras, Osrednje Alpe, Avstralske Alpe, Kranjski Snežnik, Goteniški Snežnik, Moravska Ostrava, Poljska Ostrava, Velika Kaniža, Mlada Boleslava, Nova Fundlandija, Nova Zelandija.

3. b) Če je krajno ime sestavljeno iz pridevnika in takega samostalnika, ki je sam zase občno ime, se piše samostalnik z malo črko, n. pr.

Bela cerkev, Nova cerkev, Sladka gora, Šmarna gora, Višnja gora, Kranjska gora, Šenturška gora, Šentvidska gora (na Goriškem), Žalostna gora, Sveta gora, Kamna gorica, Sinja gorica, Slovenske gorice, Gospa sveta, pri Gospe sveti, Zlato polje, Babno polje, Velo polje, Pusto polje, Malo polje, Loški potok, Volčji potok, Krvavi potok, Beli potok, Črni potok, Stari grad, Mali grad, Gornji grad, Volčji grad, Štepanja vas, Dolenja vas, Gorenja vas, Nova vas, Zdenska vas, Krška vas, Radohova vas, Sinča ves, Dobrla ves, Lipalja ves, Kot-

mara ves, Slovenska ves, Bela peč, Debela peč, Mirna peč, Vranja peč, Strelčeva peč, Novo mesto, Laški trg, Stari trg (pri Ložu), Stari trg (pri Poljanah), Nadanje selo, Staro selo, Četena ravan, Martinj vrh, Martinjega vrha, Črni vrh, Mrzli vrh, Sinji vrh, Vinji vrh, Martinj hrib, Zidani most, Lisičja jama, Volčja jama, Ravni dol, Veliki dol, Hudi log, Zali log, Mrzla draga, Suhi plaz, Črna prst, Trnovski les, Bovška vrata.

Tako pišemo tudi imena ulic, cest, predmestij ter jezer, planot, dolin itd., n. pr. *Gospodarska ulica (v Ljubljani), Gosposvetska cesta (v Ljubljani), Ljubljansko barje, Dravsko polje, Mursko polje, Ziljska dolina, Tržaški zaliv, Reški zaliv, Postojnska jama, Škocijanske jame, Cerkniško jezero, Bohinjsko jezero.*

Enako je pisati:

Zedinjene države, Zlati rog, Železna vrata (pri Ršavi), Skalne gore (vzhodna vrsta Kordiljer), Sinje gore (v Avstraliji), Zeleni rt, Črno morje, Jadransko morje, Rdeče morje, Vzhodno morje, Belo morje, Ledeno morje, Veliki ocean (Veliko morje), Tihi ocean, Indijski ocean, Češka grmada, Sudetsko gorstvo, Češko sredogorje, Nemško sredogorje, Francosko sredogorje, Hanaško višavje, Erdeljsko višavje, Dinarske planine, Savinjske planine, Kamniške planine, Julijske planine, Balkanski polotok, Apeninski polotok, Dunajska kotlina, Črna gora, Veliki voz (ozvezdje).

Opomnja. Pri domačih krajnih imenih 4. loči narod občno ime od lastnega imena ta-

kole: če je samostalnik lastno ime, ga narod rabi tudi brez pridevnika, tedaj: *grem na Belo, Bistrico, v Loko, na Otok* itd. Pridevnik se pristavlja samo zaradi razločevanja. Če je pa samostalnik občno ime, narod pridevnika ne izpušča in govori: *grem v Zlato polje, v Višnjo goro, na Vranjo peč, v Volčji potok, Loški potok* itd.

Napačno je pisati sestavljena imena skupaj, tedaj ne: *Krškavas, Krškevasi, v Krškivasi; Hudilog, Hudegaloga, Št. Vidska-gora, Sinčaves, Dobrlaves, Opatjeselo*... Pravilno je: *Krška vas, Hudi log, Šentvidska gora, Sinča ves, Dobrla ves, Opatje selo*.

5. c) Če so imena sestavljena iz treh ali več besed, se prav tako pišejo lastna imena z veliko, občni a imena in druge besede z malo črko, n. pr. *Dunajsko Novo mesto, Bohinjska Srednja vas* ali *Srednja vas v Bohinju, Sv. Marjeta na Dravškem polju, Sv. Jurij v Slovenskih goricah, Št. Jurij ob južni železnici*.

Enako je pisati:

Dinarski obmorski Kras, Južne apneniške Alpe, Severne apneniške Alpe, Polabsko (ali Labsko) peščeno pogorje, Severno Ledeno morje, Južno Ledeno morje (Ledeno morje je lastno ime), Rt dobre nade.

Opomnija. Tuja lastna imena pišemo tako, kakor so v tuji obliki navadna, n. pr. *Sierra Nevada*,¹ *Rio Grande*,² *Rio de Janeiro*.³

¹ Slov.: Sneženo pogorje; ² slov.: Velika reka; ³ slov.: Januarska reka.

Glede pisave krajnih imen, ki se imenujejo po kakem svetniku, pomni:

a) Pridevek *Šent* (nastal iz lat. *s a n c t u s*) se je popolnoma spojil z lastnim imenom, tako da tvori z njim eno besedo. Piše se na dvojen način: ali po tuje v skrajšani ali po domače v celi obliki, n. pr. *Št. Vid nad Ljubljano* ali *Šentvid* (ne: *Šent Vid*!); pridevnik se piše v celi obliki: *šentvidski* (*šentviški*). — *Št. Janž* ali *Šentjanž* (ne: *Šent Janž*!), pridevnik: *šentjanški*. — *Št. Jernej* (na Dolenjskem) ali *Šentjernej*, pridevnik: *šentjernejski*.

Pridevek *Sveti* pišemo v skrajšani ali v celi obliki, n. pr. *Sv. Lovrenc* (na Dravskem polju) ali *Sveti Lovrenc*, pridevnik: *svetolovrenški*.

b) Pridevek *Šent* se je v nekaterih imenih skrajšal in ga ne smemo ločiti od lastnega imena. Taka imena so: *Števerjan*, *Štandrež*, *Štanjel*, *Škabrijel* (gora), *Šturje*, *Šenpas* (iz: *St. Bassus*), *Šenčur* (pri Kranju), *Šenklavž* (v Ljubljani), *Šmartno*, *Šmarna gora*, *Šmarca pri Kamniku* (iz: *St. Mauritius*), *Šmaver*.

Pridevek *Sveti* in *Šent* je treba rabiti tako, kakor se med ljudstvom rabi, n. pr. *Št. Vid je nad Ljubljano*, *Sv. Vid pa nad Cerknico*. — *Št. Jakob je ob Savi*, *Sv. Jakob pa nad Škofjo Loko*. — *Šmarjeta je na Dolenjskem*, *Sv. Marjeta pa pod Ptujem*.

Ako se piše *sv.* z malo, n. pr. *sv. Lovrenc*, *sv. Ana* itd., pomeni to svetnika, ne kraja, ki se po njem imenuje.

2. Imena (naslovi) listov, knjig, 7. slovnstvenih izdelkov itd.

Začetna imena se pišejo z veliko, ostala z veliko, če se rabijo kot lastna, z malo črko, če se rabijo kot občna imena. N. pr.:

a) *Slovenski Narod, Slovenski Gospodar, Slovenski Pravnik, Slovenski Učitelj, Ljubljanski Zvon.*

Imena *Narod, Gospodar, Pravnik* ... imajo določen pomen in se rabijo lahko brez pridevnika.

b) *Uradni list, Škofijski list, Obrtni vestnik, Dom in svet, Naša moč, Glas naroda* (ameriški slov. list), *Zlata doba, Časopis za zgodovino in narodopisje, Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino.*

Imena, kakor *list, vestnik* ... imajo splošen pomen; določen pomen dobijo šele v zvezi s pridevnikom. Takisto nima določenega pomena beseda *svet, moč, naroda* ..., temveč ga dabi šele v zvezi z ostalimi besedami, zato se piše *Dom in svet, Naša moč* itd.

8. Enako je pisati naslove knjig, slovstvenih izdelkov itd. N. pr.:

Josip Jurčič: *Cvet in sad*. — F. S. Finžgar: *Pod svobodnim solncem*. — Oton Župančič: *Čez plan*. — Ivan Cankar: *Podobe iz sanj*. — O. Stanislav Škrabec: *Jezikoslovni spisi*.

9. 3. Imena (naslovi) društev, zadrug, strank itd.

Muzejsko društvo za Slovenijo. — *Leonova družba*. — *Družba sv. Mohorja* (toda: *Mohorjeva družba*). — *Nova založba*. — *Tiskovna zadruga*. — *Narodna tiskarna*. — *Zadružna zveza*. — *Gospodarska zveza*. — *Zveza slovenskih zadrug*. — *Slovenska ljudska stranka*.

Opomnja. Z veliko začetnico se pišejo 10. imena, ki so sestavljena iz občnih imen, kakor *družba, zveza, zadruga* itd., le tedaj, kadar rabimo celo ime; če rabimo samo občno ime, ga pišemo z malo, n. pr. *Koledar Družbe sv. Mohorja za leto 1919. Koledar nam letos ugaja; iz njega posnemamo, da šteje družba* (pisati se mora z malo, ker ne zaznamujemo imena, ampak le bližnji razpol!) *letos 90.512 udov.*

II. **Stalni pridevki**, ki se rabijo kot lastna 11. imena, n. pr. *Luka Svetec Podgorski, Dušan Silni, Aleksander Veliki, Ludovik Sveti, Ludovik Pobožni, Friderik s Praznim žepom, srbski junak Črni Jurij, kralj Peter Prvi* (navadno se piše z rimsko številko: I.), *Benedikt Petnajsti* (XV.).

III. **Bog** in imena, ki jih rabimo o Bogu, 12. n. pr. *Stvarnik, Gospod. Enako: Oče, Sin, sv. Duh, sv. Trojica, sv. Rešnje Tolo, Odrešenik, Tolažnik, Jagnje božje.* — Prav tako pišemo imena, ki jih rabimo o Mariji, n. pr. *sv. Devica, sv. Mati, Mati božja, Bogorodica, Kraljica.*

Opomnja. Z veliko črko pišemo ta imena tedaj, kadar se rabijo kot lastna imena ali kot stalen pridevek, n. pr. *Stvarnik*, toda: *Bog je stvarnik; Mati božja*, toda: *Marija je mati božja; Marija je rodila sinu; sv. Duh je tolažnik.*

IV. Z veliko začetnico pišemo **svojilne** 13. **pridevnike**, ki so narejeni od **osebnih** lastnih imen ali od imen, ki se rabijo kot osebna lastna imena, n. pr. *Meško: Meškove črtice; Cankar: Cankarjev slog; Milčinski: Mil-*

činskega pravljice.¹ Enako: Zvon: Zvonov urednik (vendar je bolje: urednik Zvona, urednik Doma in sveta itd.). — Gospodov dan, Gospodnje ime, Marijin praznik.

14. Sem spadajo samostalniško rabljeni pridevniki in iz njih narejeni samostalniki, ki pomenijo **godove** in **praznike**, n. pr. Šmaren², *véliki Šmaren, mali Šmaren*; Gospojnica, *vélika Gospojnica, mala Gospojnica*; Telovo (sv. Telo), Duhovo (sv. Duh), Matijevo, Jurjevo, *Jurjeva nedelja*. — Grozdje se leže do Urbanovega. (Plet.) — Na Gregorjevo — otec, še veš? — se *ptički ženili so*. (Žup.)

15. Pridevniki, narejeni iz lastnih imen, ki **niso osebna imena**, se pišejo z malo začetnico, n. pr. Kamnik: *kamniški*, Škofja Loka: *škofjeloški*, London: *londonski*; Sava: *savski valovi*, Triglav: *triglavske rože*, Afrika: *afriški*.

Opomnja. Primeri, v katerih bi bila pisava z malo začetnico nerazumljiva, se pišejo lahko z veliko, n. pr. *Poljski kmetje* (t. j. iz občine Polje), *Vaški prebivalci* (t. j. prebivalci z Vač), *Gorski cerkovnik* (Gora).

Z veliko začetnico pišemo lahko tudi pridevnike tujih lastnih imen, če bi bili drugače težko umljivi, n. pr. *Nilski pragovi*, t. j. *pragovi reke Nila*; *Padsko porečje*, t. j. *porečje Pada*.

16. Pomni: k lastnim imenom ne prištevamo imen za strokovne pojme (**občna imena**).

¹ Pridevniki, ki niso svojilni, se pišejo z malo, n. pr. Cankar: *cankarski*, enako: *cankarstvo* (n. pr. *cankarstvo v slov. slovstvu*).

² Nastalo iz *Šent-Marijin* (god, praznik).

Taka imena so:

a) Imena za godove, praznike, letne čase itd., n. pr. *božič*, *sv. večer*, *sv. dan* (*sveti večer*, *sveti dan*), *tepežni dan* (*pámetiva*, *dan nedolžnih otročičev*, *drobna deca*), *na starega leta dan*, *ново leto*, *svečnica*, *pust*, *pepelnica*, *sredozimci*, *hudozimci* (*svetniki*, *katerih god se obhaja v najhujši zimi*), *tibi teden*, *cvetna nedelja*, *vélíki ponedeljek*, *vélíki-četrtek*, *vélíki petek*, *vélíka sobota*, *vélíka nedelja*, *velíka noč*, *vuzem*, *velikonočni torek*, *bela nedelja*, *križev teden*, *šmarne maše* itd.

Primeri, v katerih bi bila pisava z malo začetnico dvoumna, se pišejo lahko z veliko, n. pr. *Novo leto*, *Velika noč*, *Vsi sveti* itd.

O pisavi godov, ki so lastna imena, gl. čl. 14.

b) Imena za redove, verske družbe itd., n. pr. *usmiljenke*, *misijonarji* (*misijonska družba*), *usmiljeni brat*, *jezuit* (*družba Jezusova*), *franciškan* (*red sv. Franciška*), *benediktinec*, *Marijina družba* itd.

c) Imena za bajeslovne predmete in osebe, n. pr. *vile*, *rojenice*, *sojenice*, *povodni mož*, *morske deklice*, *vedomec*, *deveta dežela*; dalje: *deseti brat*, *desetnica* itd.

č) Posamezna imena, n. pr. *križarske vojske*, *sedemletna vojska*, *londonski protokol velesil* (iz l. 1852), *pariški mir* (1856); *brizinski spomeniki*, *celovski rokopis*, *stiški rokopis*;

sv. pismo, *novi zakon*, *evangelij*; dalje: *stolica*, *sv. oče* (*papež*).

Posebej pomni: zbornica, državni zbor, narodna skupščina, deželna vlada, višji šolski svet, vseučiliški svet, mestna elektrarna (n. pr. v Ljubljani);

zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano itd.

17. V. V **znamenje spoštovanja** se pišejo z veliko začetnico

1. osebni in svojilni zaimek *Vi, Vas, Vam...* *Vaš, Vaša, Vaše...* v pismih (in v povesti); zaimek *Ti, Tvoj* se piše lahko tudi z malo;

2. osebni in svojilni zaimki v slovesnih govorih na visoke osebe, na Boga, Marijo itd., n. pr. *Takrat, Oče, Ti pri meni stoj, Ti me v rajski dom pokliči Svoj*;

3. naslovi visokih oseb, n. pr. *Vaše kraljevo Veličanstvo!*

Tako se pišejo tudi zaimki za tretjo osebo, n. pr. *Njegovo Veličanstvo kralj Peter I. — Njegova Svetost papež Benedikt XV.*

Pomni pa, da se piše z malo: *m. (mati), o. (oče), p. (pater)*, n. pr. *m. Elizabeta, o. Stanislav Škrabec, p. Hipolit.*

18. VI. Z veliko začetnico se piše vsaka prva beseda v **stavku, napisih, podpisih, za piko, vprašajem** ter v premem govoru za dvopičjem, n. pr. *Naša kri. Igrokaz v štirih dejanjih. Spisal F. S. Finžgar. V Ljubljani 1912.*

V premem ali dobesednem govoru za dvopičjem, n. pr. *Vzdihoval sem v teh žalostnih dneh in neki gospod mi je rekel: Manj besed. gospodje, in več dela! (Cankar.)*

19. Kadar po dvopičju ne navajamo besedakega drugega, se piše prva beseda z malo

začetnico, n. pr. *S plamenečimi prsti je zapisala vojska tisto prastaro vprašanje: kaj je življenje?* (Al. Ušeničnik.) — Človek se uči v ljudski šoli najpotrebnejšega: brati in pisati.

Kadar je stavek med narekovajem le del 20. celotnega stavka in se ta z vmesnim stavkom ali za klicajem, vprašajem itd. nadaljuje, se piše z malo začetnico, n. pr. „*Saj res,*“ pravi cesar. „*precej moram poslati po Krpana.*“ — Ko Peter vpraša moža: „Oče, ali bo danes kaj dežja?“ *mu kmet odgovori: „Kakor Bog hoče.“* — Po stezi, po stezi! kliče prepelica po polju hodečim.

Ako navajamo ali uporabljamo le kako 21. posamezno besedo druge osebe, jo pišemo z malo, n. pr. *Vera je tisti „dà!“ ki odgovarja na toliko vprašanj življenja!* — Zavedamo se, da ni prav lagati, krasti itd. Odkod ta: *moraš*, odkod ta: *ne smeš* v našem srcu?

II. 0 razzlogovanju.

Zloge tvorijo samoglasniki (t. j. ali pravi 22. samoglasniki ali dvoglasniki in samoglasniški soglasniki), ki morejo stati sami ali pa v zvezi s soglasniki.

Kadar je treba v pisavi besede deliti na zloge, se je ravnati po teh pravilih.

1. Zložene besede se delijo po svojih sestavinah, n. pr. *iz-e-nač-ba, naj-i-skre-nejši, po-šljem, po-vsod, rab-ljen, ver-je-ten, ljub-ljan-ski, po-tis-njen, srb-šči-na, navz-križ, po-mlad, člo-ve-ški* (nastalo iz člo-več-ski).

mo-ški, mo-štvo (iz mož-stvo), u-bo-štvo, Ko-se-ski.

2. Soglasnik med dvema samoglasnikoma se vedno jemlje k naslednjemu zlogu (tudi pri zloženkah), n. pr. *de-la-ti, u-če-nec, o-če-tov, ma-te-rin je-zik.*

3. Kadar je med dvema samoglasnikoma več soglasnikov, se dele besede po izrekljivosti soglasnikov.

a) Če ima zlog take soglasnike, ki morejo kako besedo začenjati, jih jemljemo k naslednjemu zlogu, n. pr. *ti-ska-ti* (zlog *ska* more besedo začenjati, n. pr. *ska-ka-ti*), *mi-sli-ti* (primeri: *sli-na*), *ra-skav, de-kla, ju-tro, do-bro, pa-stir, se-stra, me-gla, ge-slo, no-tra-nji, me-sto, go-spa, zve-zda, po go-zdu, bi-strost, i-skra.*

Deli t rej: *s pri-ti-skom*, toda v zloženki: *na-glas-ko*; *de-ska*, toda v zloženki: *gos-ka.*

b) Če ima zlog take soglasnike, ki ne morejo besede začenjati, se jemljejo k naslednjemu zlogu tisti soglasniki, ki morejo besedo začenjati, drugi ostanejo pri prvem zlogu, n. pr. *ov-ca, mor-je, mrav-lja, majh-no, last-na, rojst-no, srč-nost, obč-no, konč-ni-ca, davč-na (oblast), grozd-je, og-njišč-ni, kra-ljev-ski, av-strij-ski, sinč-ki, hol-mec, rodilnik: holm-ca; soln-ce.*

4. Skupine *šč* ter topljenih *lj, nj* ne delimo, n. pr. *i-ščem, sla-šči-ca, pu-šča-va, so-di-šče; po-lje, ko-ljem, zna-nje, ža-njem; toda: z dlan-jó, pe-te-lin-ji, z ži-val-jo, s sol-jo* (ker tu skupina *nj, lj* ne izraža topljenega soglasnika, temveč obsega dva samostojna glasova).

III. O pisavi sestavljenih besed.

Besede so sestavljene na dva načina: ali 23. so med seboj tako spojene, da tvorijo eno besedo in imajo samo en naglas (**spojenke**), n. pr. *vinógrad*, *velikonôčni*, *morebíti*, *dasi-rávno*, ali pa hrani vsaka posameznica svoj naglas ali svojo obliko (**sestavljenske in sklopki**), n. pr. *velíka nóč*, *móž beséda*, *po pôli brát*.

Glede pisave pomni:

Sestavljene besede, ki so prave **spojenke**, se pišejo **skupaj**. Take besedne zveze so:

1. Samostalniki, n. pr. *hudoúrník*, *pólnoč*, 24. *kuripéčič*, *zahvalibógca* (*bogomóljka*), *ne-boditréba*, *neprídiprav*, *posiliživ*; dalje lastna imena, n. pr. *Šentvid*, *Šenčúr* itd.

Sestavljene besede, ki niso : pojenke, se pišejo narazen, n. pr. *po poli brát*, rodilnik: *po poli brata*, *po poli sestra*, *mož beseda*, žal *beseda*, *narobe svet*, *pol miš pol ptič*.

Enako se pišejo samostalniški prilastki; vezaj med njimi ni potreben, n. pr. *šolarček jecljaček* (ne: *šolarček-jeccljaček*!), *možicelj vstajač*, *čebela delavka*, *mojster skaza*.

V **sklopljenih** besedah, zlasti v lastnih 25. imenih, sklopljenih iz dveh ali več imen, se rabi **vezaj**, n. pr. *Janežič-Sketova slovnica* (t. j. slovnica, ki jo je spisal Janežič, predelal pa Sket), *Wolf-Pleteršnikov slovar* (t. j. slovar, ki ga je sestavil Pleteršnik, založil pa Wolf), *Srbo-Hrvatje* (pomeni: Srbi in Hrvatje, ali pa: Srbi ali Hrvatje), *Čeho-Slovaki*, *železnica Ljubljana-Kamnik*.

Enako v prisr podobah, n. pr. *Nevesta-duša mora biti pripravljena*, da vredno sprejme

ženina-Boga (Čankar; pomeni: nevesta = duša, ženin = Bog).

V kakih nenavadnih sestavah, kakor n. pr. *Za naš ne-vemo-če-samoglasnik r* (t. j. nekateri so smatrali *r* med soglasnikoma za soglasnik, drugi za samoglasnik) piše stara slovenščina *r* (Škrabec). — *Ti imaš pravo pamet, ki hočeš, da naj potepuhe in zlodej-jih-poznaj v hišo jemljem.* (Jurčič.)

26. 2. Pridevniki, n. pr. *golq̄ròk*, *sadonòsen*, *nadobúden*, *vsakdánji*, *sladkosnéden* itd.

Pridevniki, ki so narejeni iz sestavljenih lastnih in občnih imen, so prave spojenke, zato se pišejo skupaj, n. pr. *novomášni* (nôva máša), *velikolôčni* (velika nóč), *zlatopóljski* (Zláto pólje), *črnovrški* (Črni vrh); po teh zgledih pišemo tudi: *maloazijski* (Mala Azija), *prednjeindijski* (Prednja Indija), *južnoameriški* (Južna Amerika), *velikobritanski* (Velika Britanija), *severnonemški* (severna Nemčija), *staroslovenski* (stara slovenščina), *južnoslovanski* (južni Slovan).

Prave spojenke so tudi besedne zveze, kakor: *častilákomen*, *častihlépen*, *boježéljen* itd.

Po tem zgledu pišemo tudi sestavljenke, kakor *svetlosiv*, *svetlordeč*, *črnorumen*, *rumenordeč* itd.

Po **nemškem** zgledu pa so tvorjene zveze, kakor: *milostipoln* (pravilno slovenski je: *milostiv*, ali: *poln milosti*, *milosti poln*), *ljubeznipoln* (slov.: *ljubezniv*, ali: *poln ljubezni*, *ljubezni poln*), *trudapoln* (slov.: *utrudljiv*, *naporen*), *usodepoln* (slov.: *usoden*), *nadepoln* (slov.: *nadobuden*, ali: *nade poln*, *poln nad*).

Sestavljeni pridevniki, ki niso prave spo- 27.
jenke, se pišejo narazen, n. pr. *čudno spačen*
obraz, kričeče rdeča barva, rajsko lepa ptica,
dekliško prožna ljubkost, nedolžno vprašu-
joči pogledi.

Pri pridevniki, ki so narejeni iz sklop- 28.
ljenih imen (primerjaj čl. 25.), se rabi **vezaj**,
n. pr. *srbsko-hrvatski* (pomeni n. pr. *srbski* ali
hrvatski, ali: *srbski in hrvatski*), *češko-slo-*
vaška vlada, rusko-japonska vojska (t. j. vojska
med Rusi in Japonci), *Francosko-švicarski*
Jura, ustnično-zobni soglasnik (t. j. soglasnik,
ki se tvori n. pr. s spodnjo ustnico in z zgor-
njimi zobmi), *hrvatsko-slavonsko-dalma-*
tinska vlada.

Enako se rabi vezaj v kakih nenavadnih
sestavah, n. pr. *Grenko-zasmehljivo se je sme-*
jala (Tavčar). *Predivasto-rumeni kiti, pojoče-*
modro oko (Kraigher).

3. Zaimki in z zaimki zloženi prislovi, 29.
n. pr. *kolikaj, količkaj, malokdo, malokdaj,*
marsikdo, marsikak, marsikateri, raznoter,
mnogoter, vsakdo, vsakteri, vsaksebi, vse-
kako, vsekdar, takisto, tačas, tostran, on-
kraj, vsepovsod, kdorkoli, kjerkoli, karkoli.

Osební zaimki se pišejo skupaj s predlogi,
n. pr. *name* (ne: na-mel), *nate* (ne: na-tel), *nase,*
pome, pote, ponj, ponjo, nanj, vanj, medenj,
skozenj, predenj, zanje, vanje, ponje itd.

Zaimki, ki med seboj **niso spojeni**, se 30.
pišejo narazen, n. pr. *kdor si bodi, kar si bodi,*
kakor si bodi; kdor bodi, kar bodi, kolikor
toliko, kar môči, kolikor môči; kdo ve, Bog
(bog) ve, n. pr. kdo ve kam, kdo ve kolikokrat,
Bog (bog) vedi, Bog (bog) ga vedi, Bog (bog)

si ga vedi, n. pr. Tisti, ki hočejo Bog vedi kam in Bog vedi kako (Cank.); kar se dá; ne vem kdo, ne vem kdaj, n. pr. Tega ne dam iz rok, ko bi ne vem kdo prišel (Plet.). — Nekdaj si to rajši imel kakor ne vem kaj (Strit.). Prislov koli se lahko tudi loči od zainika, n. pr. kateri koli, kakor že koli (Škrabec), kakor bom koli mogel (Levst.). In koder on koli po svetu leti (Aškerc).

31. 4. Števniki, in sicer od 11 do 20 ter desetine od 20 do 90, tedaj: *enajst, dvanajst, trinajst... devetnajst, dvajset, trideset, štirideset, petdeset... devetdeset; enajsti, enajsta, enajsto, dvajseti, dvajsetega, dvajsetemu itd.*

32. Vsi drugi števniki se pišejo narazen, n. pr. *eno in dvajset, dvajset (in) ena, devet in trideset, pet in osemdeset, sto in prvi, dve sto, tri sto, seden sto, dva tisoč, osem in dvajset tisoč; tisoč se lahko tudi sklanja, n. pr. trije tisoči, v sto tisočih izvodov; tisoč devet sto in devetnajst.*

Napačno je n. pr. Od milijona devetstodevetindevetdesettisočdevetstodevetindevetdeset, vsi razen enega (Lj. Zvon 1909, 477).

33. 5. Prislovi, n. pr. *bržda, bržčas, bržkone, čedalje, čezdalje, čimdalje, čimprej, dokaj, dovolj, docela, iznova (znova), skratka, hkratu (hkrati), kvečjemu, kajpa, kajpak, kajpada, kajne, kajneda, kmalu, kvišku, málone, malodane, morda, morebiti, napak, naprodaj, naposled, nalašč, naravnost, narobe, narazen, natanko, navzkriž, odsihmal, okoli, okrog, počasi, popolnoma, pogostoma, posebej, potemtakem, potlej, poredko, pogodou, popoldne, opoldne, prejkone, sčasoma, včasih, včasi, seve,*

seveda, semtertja (v pomenu včasih), šele, vendar, večidel, venomer, vobče, zares, zmerom, zmeraj, zapored, zbogom (z Bogom).

Sestavljeni prislovi se pišejo narazen, 34.
n. pr. malo in dosti, kratko in malo, prav za prav, krog in krog, okoli in okoli, bolj in bolj, gori in doli, tja in sem, sem in tja (= tja in nazaj), več ali manj, prej ali slej, naprej in naprej, kar najbolj, kar najbliže, kar najprej mogoče, zdaj pa zdaj, dan na dan, noč in dan, tako rekoč, tako zvan, prav tako, prav zato.

6. Predlogi, n. pr. izmed, iznad, izpod, iz- 35.
pred, izza, kljub, navzlic, vzlic.

Glede izrazov, ki se rabijo s predlogi, 36.
pomni: narazen se piše: po večini, iz večine, po navadi, iz navade, od začetka, od početka, v začetku, po večjem, pred vč. rajšnjim, pred sinočnjim, pred kratkim, na pamet, na izust; v kratkem, pred nedavnim; radi tega, zaradi tega, zbog tega, poleg tega, razen tega, vzlic temu, navzlic temu, kljub temu, vkljub temu; na jesen, v jeseni.

7. Vezniki, n. pr. anti, bodisi, dasi, dasi- 37.
ravno, dasitudi, dasiprav, medtem, najsi, niti, nato, potem, zakaj, zato, zatorej, zategadelj, potemtakem, akoravno, akoprav, čeprav, četudi, odkoder, dokoder.

Toda narazen se piše: ne le — ampak tudi, 38.
ne samo — ampak (temveč) tudi, pri vsem tem, čim več — tem bolje, čim bolj (manj, bliže) — tem bolj (manj), prej ko, manj ko, bolj ko, dalj ko, brž ko, kakor hitro, medtem ko, hitro ko, v tem ko. N. pr. Dalj ko je pravil,

bolj ga je brat zavidal (Milč.). — *Bolj ko boš priden, rajši te bomo imeli* (Plet.).

39. Zaradi razločevanja pišemo nekatere besede z vezajem, n. pr. *ka-li* (da se loči od *kali*), n. pr. *Ali gori, ka-li?* Dalje: *le-tá, le-tá, le-tó, le-tega, le-te, le-temu, le-tej; le-oni, le-ona, le-ono; le-sem, le-tod; brez vezaja se rabi: tale, takle, takale, takole, tamle, todle.*

IV. O rabi naglasnih znamenj.

40. V navadni pisavi nam rabi troje naglasnih znamenj, in sicer ostrivec (´) in strešica (˘) v dolgih ter krativec (˘) v kratkih zlogih.

1. Ostrivec rabimo za dolge zloge in zaznamenujemo z njim le mesto (ne pa kakovosti) naglasa, n. pr. *roké, nogé: na róke, na nóge; vocó, glavó* (tožilnik): *na vódo, pod glávo* (tožilnik); *četrvér: v četver; uhó: v úho; oči: v óci mi je padlo; srcá* (rod.): *od srca; skrbi* (rod.): *brez skrbí bodi; pomlád: na pómlad, posóda: napósodo, prodája: napródaj.*

2. Strešica se rabi samo za široki dolgi *e* in *o*, n. pr. *Po zêmlji srečno hôdi, moj up je šel po vôdi, le jadrajmo za njim* (Preš.). — *Jurij Zeleni se z mavrico paše; srečno, vesélo sêlo bo naše: že za vodó čez travnike jaše. Z glávo namigne — trava se vzdigne, ôbraz okrene — veje odene. Jurij Zeleni, ne hôdi drugam.* (Žup.)

41. Strešica se rabi zlasti tedaj, kadar hočemo ločiti široki *e*, *o* (*ê, ô*) od ozkega *e*, *o* (*é, ó*), n. pr. *mêni* (jaz, mêne, mênì, pri mênì...), *toda: on, ona, ono méni; gospôda, toda: *gospôda* (tožilnik od: gospod); *môra* (*môra ga*

ilači), toda: *on, ona, ono móra; bôde* (n. pr. trnje bôde izpod rož, Žup.), pa: *bódem, bódeš, bôde* (bom, boš, bo); velelniki: *vôdi, dovôli, pokôri se*, pa: *on vódi, dovóli, pokori se*; pod zelenim drevesom (nedoločena oblika), pod zelenim drevesom (določena oblika); čas pretéče, toda: *bojim se pretéče nevarnosti*. — Okrutnež pohódi, kar mu je na poti, in se ne méni za jok trpečih (Cankar).

Napačno je rabiti strešico v rod. množ. moških in ženskih samostalnikov, n. pr. *otrôk* (pravilno: *otrók*), *vôz* (prav: *vóz*), *kônj* (prav: *kónj*); *vodá, gorá* (prav: *vodá, gorá*). In ni ti mejà? (Žup.); pravilno: *mejá*.

3. Krativec pišemo samo na kratkih 42. zlogih, n. pr. *brát* (rodilnik: *bráta*), *mèč* (rodilnik: *méča*), *otròk* (rodilnik: *otrka*), *kònj* (rodilnik: *kónja*); *napojèn, do dni, šèl, šlà*.

V navadni pisavi se rabijo naglasna znamenja le tedaj, kadar hočemo na naglas posebej opozoriti. 43.

Rabijo se n. pr.:

1. V pesmih pri tistih besedah, ki imajo svobodn poudarek, da se določi poudarjeni zlog, n. pr. *V mladosti vèndar trdniše so mreže*, toda: *Mladost, vendàr po tvoji tèmni zarji* (Preš.). — *Temná je noč in stresa grom oblake*, toda: *Mož in oblakov vojsko je obojno končala tèmna noč* (isti). — *Kak je čistó morjé* (isti). — *Kaj nisi še šla skoz temò z brlečo svečko v rokàh?* (Žup.) — *Ptičica znanka v goščavi vsak dan lepó ga pozdravi*. (Žup.)

2. Na zlogih, ki jih pesnik naglašà drugače, kakor je navadno v knjižnem jeziku,

n. pr. *Od tega, kar rastè pri njega gradu.* (Preš.) — *Pókoj veder, čist, ne skáljen s strástmi.* (Aškerc.) — *Oči so iskale, našlè so ne dom, vse več: domovino.* (Žup.)

3. Kadar hočemo enako pisane besede med seboj razločevati, n. pr. *svèt, svéta* (svéta vprašam), *svétnik*, pa: *svét, svetá*; *králjev*, pa: *kraljév*; *sédi* (velelnik), pa: *on sedi*, *vélika nedelja*, pa: *velika noč*. — *Življenje, mladost, pomlad je kakor vélika maša.* (Čank.) — *Véliki zvon poje ji, bije, toži, vpije, pada trdó na njeno glavó.* (Žup.) — *In nébes in gora sta mojim željám se odzivala* (isti). — *Kdo ima to moč, da dá smer njegovemu življenju?* — *Srce njegovo je bilo za vesoljno človeštvo.* (Strit.) — *Stotnik je sédel in naročil običajnih okrepčil. Vojaška odločnost stotnikova je zanimala človeka, ki je sédèl poleg njega.* (Žup.)

4. Pri manj znanih besedah, da pisatelj označi pravi naglas, n. pr. *Národ vas bo izpljunil kot zavrélíco* (Žup.), *France je zapustil kmetijo v najsilnejšem 'delu, o pričetku jesenske ori* (Grafenauer).

Večkrat se piše naglasno znamenje pri besedah, ki se semtertja napačno naglašajo; najbolj navadni zgledi so: *pázduha*, *biti za váruha*, *vérujem*, *molédujem*, *svétovati* itd.

V. Ločila.

44. Ločila so znamenja, ki jih rabimo v pisavi, da ločimo posamezne stavčne člene ali stavke med seboj.

Vojíca (,) nam rabi le sredi stavka, in sicer:

a) Loči **zvalnike**, samostojne **medmete** in **vzklike** od celotnega stavka, n. pr. *Tako si šla, mladost, tako si mi pobegnila, sreča, brez blagoslova!* (Cankar.) — *Gorje, kdor nima doma!* (Jenko.) — *Ostrigli, oh, so mi peroti!* (Greg.) — *Mislil sem si: Majčkeño poženem, da bodo vsaj konji na suhem. Ali toliko da sta pretegnila konja, pok, je že ustrelil Francoz name in, fiu, krogla mimo ušes pa, ššk, v vodo.* (Finžgar.)

Če medmeti nimajo posebnega poudarka (n. pr. *i, o, oj*), se ne piše vejica, n. pr. *O rodni dom, o hiše očetove streha ti!* (Žup.) — *Oj sijaj, sijaj, solnce, oj solnce rumeno!*

b) Loči **pristavek** od besede, kd jo pojasnjuje, n. pr. *Primož Trubar, prvi slovenski pisatelj, je umrl l. 1586.* — *Od mene, tvojega prijatelja, ne smeš pričakovati slabih nasvetov.*

Brez vejice pišemo: *Prvi slovenski pisatelj Primož Trubar je umrl l. 1586.*

c) Loči **nedoločnik**, kadar nadomešča odvisni stavek z *da* (*da bi, ne da bi, namesto da bi* .), n. pr. *Bog ima pravico, grešnike kaznovati.* — *Tako ga bom premikastil, da se mu nikdar več ne bodo vrnile hudobne želje, po Dunaju razsajati.* (Levst.)

Brez vejice se piše n. pr. *Nemogoče mi je opaziti vse neznatne razločke.* (Žup.) — *Menda ne bo odveč tukaj naštetih besede, ki imajo polglasnik v korenu.* (Škrabec.) — *Napačno je med lastna imena in njih sklonila devati vezaj.* (Levec.) — *Po toči zvoniti je prepozno.* — *Človeku ni dobro samemu biti.*

č) Loči take stavčne člene, ki se dajo zvezati z veznikom *»in«*, n. pr. *Iglica gre skozi*

oplen, blazino, soro in os. — Široka, rodovitna polja se razprostirajo okoli lepe, prijazne vasi. — Človeško telo je ustvarjeno po gotovih pravilih: višina, obseg prsi, dolgost vratu, nog in rok, jakost kosti, velikost glave, širokost pleč in razvitost mišičevja morajo biti med seboj v določenem razmerju. — Ne bojim se ne meča, ne sulice, ne drugega velikanovega orožja. (Levst.) — Voda gine, pada, sahne.

Take stavčne člene moremo zvezati z veznikom „in“, n. pr. *Iglica gre skozi oplén in blazino in soro in os. Široka in rodovitna polja se razprostirajo okoli lepe in prijazné vasi.* Pri členih, ki se ne dajo zvezati z „in“, se ne piše vejica, n. pr. *Blaž Kocen je bil znamenit slovenski zemljepisec.* — *Najbolje je pod ljubo domačo streho.*

45. Kadar so istovrstni stavčni členi zvezani med seboj z vezniki *in, pa, ter, ali, kakor, i—i, take—kakor, ni—ni (niti—niti), ni (niti)*, se ne piše vejica, n. pr. *Zemlja se vrti okoli svoje osi in teka okoli solnca.* — *Otroci, pukajoč cvetna peresca, ugibljejo, pridejo li v pekél ali v vice ali v nebеса.* (Erjavec.) — *Kakor Herkul na razpotju smo stali v tem odločilnem trenutku.* — *Še več grušča kakor Sava sama prinašajo njeni mnogi dotoki.* (Erj.) — *Na Prešernove pesmi smo Slovenci lahko bolj ponosni kakor na vse drugo, kar imamo.* — *Hrepenenje mu je pokazalo i pot i kraj.* (Žup.) — *Kaj nimate ni srca ni pameti?* — *Že dve leti je lakota v deželi in bo še pet let, v katerih se ne bo oralo ni želo.* (Dalmatin.) — *Niti sebi niti drugim (ni sebi ni drugim) se ne laži!*

Opomnja. Tudi pred veznikom *ne, ne—ne*, se ne piše vejica, če se rabi v po-

menu ni, niti, ni — ni, niti — niti, n. pr. *Grdih napak ni konca ne kraja.* (Levst.) — *Kaj nimate ne srca ne pameti?* — *Ni povedal natanko ni ure ne dneva.*

Pri vseh drugih veznikih (n. pr. *ne le* — 46. *ampak tudi, tudi, a, toda, vrh tega, potem, nato, zdaj—zdaj, nekoliko—nekoliko* itd.) stoji vejica, n. pr. *Bil je tak netek, da so ljudje zmerom jedli, pa vendar niso bili nikdar siti.* (Levst.) — *Zgodovina nam kaže ne le lepa in slavna dela, temveč tudi strasti in hudobije.* — *Žetev je velika, ali delavcev je malo.*

d) Stoji pred besedami in kraticami, ki napovedujejo kako naštevanje (n. pr. *in sicer, in to, na primer, posebno, zlasti, kakor*), n. pr. *Slovenijo delimo na več delov, in sicer na Kranjsko, Koroško, Štajersko* itd.

e) Loči v **priredljih** in **podredljih** posamezne stavke med seboj, n. pr. *Tvoja roka, moj otec, zemlje mi lepoto je odpirala, ti kazal si njiv mi plodove, sprovajal me v les, razkladal skrivnosti glasov in družine dreves in vedela sva, kje kosi mladijo, kje drozdi, kod divji papagaj hodi, kje vile se skrivajo v gozdi.* (Žup.)

Posebej pomni: pred **in, pa**, ter se v priredljih ne piše vejica, n. pr. *Časi se izpreminjajo, doba prehiteva dobo in gorje mu, kdor ostane zadaj!* (Cankar.) — *Kralj je predse sklical može in jih vprašal, ali so kaj slišali o zlati hruški in ali rodi ta hruška kak sad.* (Milč.)

Vejica stoji pred temi vezniki *le*, ako jo zahteva spred stoječi stavek, n. pr. *Sava nastane iz dveh rek: iz Save Dolinke, ki iz-*

vira blizu Ráteč, *In Save Bohinjke, ki prihaja iz Savice.* — Velik razloček je med zakoni, ki vladajo naše svobodne sile, **ter** zakoni, ki vladajo naše telesne sile.

f) Loči **deležnike**, ki se rabijo namesto zavisnega stavka, od ostalih stavčnih členov, n. pr. *Točiš cvetlicam v čaše medu, da pride bučela, gna na od tajne skrbi, spomladi na delo za božič.* (Žup.) — *Izgubivši pravo pot v življenju, smo zašli v nesrečo.* — *Bili smo sanjači, hrepeneči v neskončnost in v solnce zato, ker je bilo tedaj naše življenje tako tesno in temno.*

g) Loči **vrinjene, vmesne ali skrajšane stavke** v celotnem stavku, n. pr. *Jurko pa, ne bodi len, je pobral kost golenico in jim je mlatil rebra, da je kar treskalo.* (Milč.) — *Ciganka je zl olela sredi noči; cigan, kaj je hotel, je šel okrog sosedov prosit pomoči* (isti). — *Res prete, da bi tako ne, državljanom še večji davki.* (Levst.) — *Vsak človek ima trenotja, ko ga, hoti ali ne hoti, obidejo misli, prijetne, neprijetne, to ni v njegovi moči.* (Strit.) — *Slovenski pisatelji, upamo, bodo po svoji moči radi pripomogli, da se povzdigne naš književni jezik.* (Škrabec.)

h) Vejica stoji tudi v skrajšanih stavkih, n. pr. *Danes človek, jutri črna zemlja.* — *Bog¹, da si prišel! Še Bog, da je toliko!* *Pastir je v vse dovolil, še Bog, da je službo dobil.* (Valjavec.)

47. Opomnja. Vejica se ne piše pri sestavljenih prislovih, n. pr. *Prestrašil se je sam Bog vedi zakaj.* — *Bežale so Bog vedi*

¹ Skrajšano za „Bog bodi hvaljen“ ali kaj takega.

kam in Bog vedi pred kom. (Cankar.) Pojasnil si hodijo iskat sam ne vem kam vsepovsod, edino k nam ne. (Žup.) — Naložil sem nekaj polen v peč, kjer se je kuhalo kaj vem kaj. (Žup.) — Jaz nisem kdo ve koliko prispeval (isti).

Neslovenski je rabiti vejico pri prislovnih 48. in povednih določilih. Taka raba je francoska.

Napačno je rabiti vejico pri prislovnih določilih, n. pr. *Mislil je na kovača, ki je bil obležal ob cesti s preklano glavo; bled je bil njegov obraz, od čela mu je kapala kri, v tankem curku, čez oko. (Cankar; prav: kri mu je kapala od čela čez oko v tankem-curku.) — Zaspana vasica si je méla oči; ponekod so se budili petelini ter so prepevali, visoko na gredeh, z iztegnjenimi vratovi. (Vl. Levstik; prav: ter so prepevali visoko na gredeh z iztegnjenimi vratovi.) — Sedela sva v krčmi, za toplo pečjo. (Cankar; prav: v krčmi za toplo pečjo.) —*

Napačno je rabiti vejico pri povednih 49. določilih, n. pr. *Bežala je z drobnimi koraki, vsa zasopla. (Cankar; prav: Bežala je vsa zasopla z drobnimi koraki.) — Omamljen, ves v sanjah, sem šel dalje po beli cesarski cesti (Cankar; prav: Omamljen, ves v sanjah sem šel po beli cesarski cesti.) — Glavo je stisnil v pesti in strmел v tla, ves razrvan od ljutega jada. (Golar; prav: in strmел je v tla ves razrvan od ljutega jada.) — „Ali te je Lenart srečal?“ ga je pozdravila stara kovačica, ko je stopil v izbo, dolgočasen in slabe volje. (Golar; prav: ko je stopil v izbo dolgočasen in slabe volje.) — Mati je pri-*

čakovala, da jej pade k nogam, skesan in spokorjen. (Kraigher; prav: da jej pade k nogam skesan in spokorjen; ali: da jej skesan in spokorjen pade k nogam.) —

V takem primeru se tudi ne sme rabiti pika, n. pr. *Prečudna bolečina mu je zarezala ob srcu, da je obstal sredi koraka. Omočen, top.* (Prav: da je obstal omočen, top sredi koraka.)

50. **Pika (.) se piše:**

a) Na koncu vsakega stavka, ki ni vprašalni ali klicalni stavek.

Posebej pomni, da se piše pika v odvisnih vprašalnih stavkih, n. pr. *Cesar je vprašal Krpana, kaj nosi v tovoru.*

Pazi na piko pri narekovanju in oklepaju; n. pr. Najlepša Levstikova povest se imenuje „Martin Krpan“. (ne: „Martin Krpan.“)

b) Po napisih, naslovih, podpisih, po kraticah in za vrstilnimi števniki, n. pr. *Mladim srcem. Spisal Fr. Ks. Meško. II. zv. (= zvezek). Celovec 1914. Izdala Družba sv. Mohorja.*

Brez pike se pišejo kratice za denar, mero, utež in za kemične prvine, n. pr. *km* (kilometer), *S* (sulphur, žveplo), *CO₂* (oglenčeva kislina).

51. **Dvopičje (:)** se rabi, kadar hočemo opozoriti na kako besedo ali stavek. Pišemo ga:

a) Pri naštevanju, in sicer pred deli, ki jih naštevamo, n. pr. *Dva sveta Janeza sta: eden dan krči, drugi ga razteza.*

b) Po pripravljajočih stavkih, kadar je izrek, ki se da posneti iz njih ali ki se napoveduje, zvezan z njimi brez veznika, n. pr. *Kdo je večji: stvarnik ali stvar?* (Cankar.)

— Vprašam vas: ali veste, kaj je skrb? (Cank.)
 — Iz pesmi gozda in njiv, nebá in zvonov
 poje tisto edino, kar je božjega na zemlji:
 ljubezen in mir (isti).

c) Po napovednem stavku pred premim
 ali dobesednim govorom, n. pr. *Kristus pravi:*
„Ljubite svoje sovražnike.“

č) Sredi mnogočlenske periode, da se
 loči prorek od poreka, n. pr. *Kdor je čul*
v svojih otročjih letih doma blažene glasove
božičnega zvona, naj biva onkraj morja, na
drugem koncu sveta, naj mu bode otrpelo
srce v žalostnih izkušnjah življenja: ko mu
pride sveti večer, tedaj se mu zbudi teh
glasov spomin; zdi se mu, da mu zopet done,
kakor so mu nekdaž doneli v daljni domo-
vini, v srečni mladosti, ki je takó daleč,
tako daleč za njim! (Stritar.)

Podplčje (;) nekoliko krepkeje loči po- 52.
 samezne stavke ali besede kakor vejica; rabi se:

a) Med prirednimi nezavisnimi stavki, ki
 niso tesno zvezani med seboj, n. pr. *Dokler*
je človek mlad in krepak, je ves svet njegov;
kamor položi trudno glavo, tam je doma;
vse mu je prijazno, vse mu vrata odpira in
srce. (Strit.)

b) V daljših stavkih, zlasti v protivnih,
 vzročnih ali sklepalnih priredjih, n. pr. *Stara*
slovenščina le imej svoje pravice; naši zato
ne jemljimo njenih! (Škrabec.)

c) V krajši periodi loči prorek od poreka;
 v mnogočlenski periodi loči posamezne stavke
 prve in druge polovice, n. pr. *Ko izgublja*
jeseni priroda svojo lepoto, mineva cvetica
za cvetico in pada list za listom; tedaj se

začno zbirati po ledinah in zvonikih ptičja krdela. — Ko bi se sklicali narodi pred sodni stol, naj se izkažejo, kako so gospodarili z izročeniimi talenti; kako se je vsak po svoje udeležil vesoljne človeške omike: bi se smel mali slovenski narod brez strahu pokazati med drugimi z drobno knjigo, kateri se pravi: Prešernove poezije. (Strit.)

53. Vprašaj (?) stoji:

a) Po posameznih samostojnih vprašalnih besedah, n. pr. *Kdo? — Kaj? — Zakaj? Komu pišeš? Bratu?*

b) Po neodvisnih vprašalnih stavkih, n. pr. *Čemu živimo? Kako bi človek živel in se ne bi vprašal, čemu? — O blažena leta vesele mladosti, zlata doba učilniškega življenja, kam si pobégnila? (Lévtst.)*

54. Klicaj (!, se stavi:

a) Na koncu samostojnih želelnih, velelnih in klicálnih stavkov, n. pr. *Srečne oči, ki štiriperesno deteljo vidijo, nesrečne roke, ki jo utrčajo!*

b) Pri samostojnih medmetih in vzklikih, n. pr. „*Križ božji!*“ tako se pobožno reče, kadar se začne kako delo. — *Koj se je zdramil, ko so sredi noči zaškripale duri in je, tof, tof! prilomastilo po sobi. (Milč.) — Čakaj me; lop, lop! bo pelo po tvoji grbi.*

55. Pomišljaj (—) nam rabi:

a) Da loči vrinjeni stavek od celotnega stavka, n. pr. *Komaj je zatisnil oči — človek bi mislil, da je minila le minuta — se je zbudil in dan je bil. (Cank.) — Bog ne bo udaril samo tebe, ki kazen zaslužiš — da bi tako ne! — ampak vso hišo. (Cank.)*

b) Da nasprotje močnejše poudarja, n. pr. *Mladost, lepota, moč, razum — lesen križ na grobu tam kje na daljni bojni poljani.* (Cank.)

c) Kadar hočemo kako besedo ali misel posebej poudariti, n. pr. *Skrb — to je vse trpljenje življenja.* (Cank.) *Tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji so nam izginili — več ne doseže jih naše oko.* (Žup.)

č) V eliptičnih (nepopolnih) stavkih, n. pr. *Slamniki so bili razmetani vse križem gruča otrok, ki se love po travniku (= izpuščeno: bili so kakor gruča otrok, ki se ...).* Cankar. — *Okno je bilo odprto, zvezde so sijale v izbo, od cerkve je še potrkavalo — mehka, sladka pesem kakor o daljnem paradižu (= izpuščeno: bila je mehka, sladka pesem ...).* Cankar.

Namesto pomišljaja stoji časi samo vejica, n. pr. *Roke so mi omahnile, stal sem kakor od kamena, podoba vseh bridkosti (= izpuščeno: bil sem prava podoba ...).* Cankar.

d) Kadar se pričeta misel ne dovrši, n. pr. *Takoj tiho, če ne — ! Ali mislite, da sem — ?*

Namesto pomišljaja rabimo včasih tri pike, n. pr. *Molitev je kakor blaga misel . . . pride, kamor je poslana.* (Cankar.)

Narekovaj („“) nam rabi:

56.

a) Da zaznamenjuje premi ali dobesečni govor, n. pr. *In sto in sto glasov grmi: „Rešitelj Jelte naj živi!“* (Greg.) — *„Bog vas primi, kraljeva Venus!“* tako je pozdravil l. 1227. koroški knez s svojimi vitezi *Ulrika*

Lichtensteinskega, ki je kot Venera oblečen potoval.

b) Da posamezne besede ali stavke in naslove posebej označimo, n. pr. *Divji petelin jame „skrtati“, potem „poči“ in „prevrže“ in nazadnje „zabrusi“, pravijo lovci.* — *„Bog z vami“ je odgovor na „Bog vas primi“.* — V naslovih, n. pr. *„Jurja Kozjaka“ in „Domna“ je spisal Jurčič, ko je bil še gimnazijec.*

c) Kadar je treba med besede z narekovajem pisati še kake besede, ki imajo narekovaj, se rabi znamenje: , ‘ ali » «, n. pr. *Levstik piše: „Cegnarju se njegov ‚Pegam in Lambergar‘ ni posrečil.“ Ali: „... se njegov »Pegam in Lambergar« ni posrečil.“*

57. **Vezaĵ (-)** nam rabi:

da ločimo sklonilo in slovenske končnice pri tujih lastnih imenih, zlasti francoskih, n. pr. *Impresionizem Manet-jev je bistveno to, kar tehnika George-ova ali Momberte-ova.*

Napačno je rabiti vezaj pri domačih lastnih imenih; tedaj ne: spisi *Matije Valjavec-a, Luka Svetec-a, Frana Levstik-a*, temveč: *Valjavca, Svetca, Levstika.*

58. **Opuščaj (')**, ki se rabi navadno v pisavi nar. pesmi in starejših pesnikov, naznanja, da se je izpustil kak glasnik, navadno samoglasnik, n. pr. *Spredaj šilce, zadaj vil'ce, v sredi usta, kamen hrusta (plug).*

Kratice.

Najbolj navadne kratice so:

<i>bl.</i> (blaženi, blažena)	<i>m. p.</i> (manu propria, s svojo roko)
<i>cg</i> (centigram)	<i>nam.</i> (namesto)
<i>cl</i> (centiliter)	<i>n. n. m.</i> (na navedenem mestu)
<i>cm</i> (centimeter)	<i>n. pr.</i> (na primer)
<i>č.</i> (častiti, častita)	<i>o.</i> (oče, pri redovnih imenih)
<i>č. g.</i> (častiti gospod), <i>č. s.</i> (častita sestra)	<i>p.</i> (pater, oče, pri redovnih imenih)
<i>dr.</i> (doktor), <i>Dr. I. U.</i> (doctor iuris utriusque, doktor obojega prava); <i>Dr. M. U.</i> (d. medicinae universae, d. vsega zdravilstva)	<i>p. n.</i> (polgonaslovno, s polnim naslovom)
<i>ex offo</i> (= <i>ex officio</i>), uradno, službeno	<i>po Kr. (r.)</i> (po Kristusu, po Kr. roistvu)
<i>fol.</i> (folio, v obliki pole)	<i>pr. Kr. (r.)</i> (pred Kristusom, pred Kr. roistvom)
<i>fr.</i> (frater, brat)	<i>prim.</i> (primer aj)
<i>gl.</i> (glej)	<i>prof.</i> (profesor, predavatelj)
<i>g</i> (gram)	<i>P. S.</i> (postscriptum, pripis)
<i>h. š.</i> (lišna številka)	<i>q</i> (metrski stot)
<i>ha</i> (nektar)	<i>r. t.</i> (ravno tam)
<i>hl</i> (hektoliter)	<i>sl.</i> (slavni, slavna)
<i>I. I.</i> (ime in priimek)	<i>sl.</i> (sledoč, sledeča stran)
<i>i. dr.</i> (in drugo)	<i>s. r.</i> (svo eročno)
<i>kr.</i> (kraljevski)	<i>str.</i> (stran)
<i>km</i> (kilometer)	<i>sv.</i> (sveti, sveta, sveto)
<i>l</i> (liter)	<i>št.</i> (šent), <i>Št.</i> (Šent)
<i>l. l.</i> (lanskega leta)	<i>št.</i> (številka)
<i>L. S.</i> (loco sigilli, na mestu pečata)	<i>t. j.</i> (to je)
<i>m</i> (meter)	<i>t. l.</i> (tega leta)
<i>mg</i> (milligram)	<i>t. m.</i> (tega meseca)
<i>μm</i> (miriameter)	<i>t</i> (tona, 1000 kg)
<i>m. m.</i> (minulega meseca)	<i>vš.</i> (vštevši)

Slovar.

Opazke.

1. Številke, ki stoje za besedo, kažejo na pravila v prvem delu knjige.

2. Besede, ki so zaznamenovane s križem (†), se ne smejo rabiti. Posebno se je ogibati besed in rečenic tujega (nemškega, francoskega in italijanskega) izvora. Pri latinskih in grških besedah so pristavljeni slovenski izrazi; kjer imamo dobre slovenske besede, se izogibajmo tudi latinskih in grških tujk!

3. Kratice pomenijo:

<i>angl.</i> = angleški	<i>pren.</i> = v prenese-
<i>del.</i> = deležnik	nem po-
<i>dv.</i> = dvojina	menu
<i>edn.</i> = ednina	<i>prepr.</i> = preprosta
<i>fr.</i> = francosko	raba
<i>germ.</i> = germanska	<i>prid.</i> = pridevnik
posebnost	<i>prisl.</i> = prislov
<i>gl.</i> = glagol	<i>rod.</i> = rodilnik
<i>it.</i> = italijansko	<i>rom.</i> = romanska
<i>madž.</i> = madžarsko	posebnost;
<i>m.</i> = moški spol	romaške-
<i>mn.</i> = množina	ga izvora
<i>nem.</i> = nemškega	<i>sam.</i> = samostalnik
izvora	<i>sr.</i> = srednji spol
	<i>tož.</i> = tožilnik
	• = ženski spol

A.

† à la (*fr.*); **kakor, kakršen**
ali podobno; n. pr. gleda-
 liške burke à la Kotzebue
 ali Nestroj (*tak sklad je*
v francoščini sami nedo-
pusten!), *slov.*: burke, ka-
 kršne so Nestrojeve. —
 Ura à la Pompadour,
slov.: pompadourska ura
 † abonirati (*fr.* abonner);
 najeti, naročiti; **najem**,
 abonnement
 absolvirati; **zvršiti**
 absorbirati; **vsrkati, vpiti**;
 vpoj, vpojnost
 abstinenca; **zdržnost**
 abstrakten; **pojmoven, od-**
mišljen od česa; abstrak-
 cija, **odmišljanje**, odmiš-
 ljaj; abstrahirati, **odmi-**
šiti
 absurden; **nezmiseln, brez-**
 umen, nemožen
 adaptirati; **prililiti**, prime-
 niti čemu, prilagoditi
 adekvaten; **enak**
 adjustirati (se); [*pren.*] (služ-
 beno) **obleči** (se)
 administracija; **uprava**
 † adresa (*fr.* adresse); **nad-**
pis, naslov; adresse de
 la Chambre, **spomenica**;
 adresat, **naslovljenec**
 † adut (*nem.*; *po fr.* atout);
pretkan, prevéjan
 † afera (*fr.* affaire); stvar,
 posel, **zadeva**; **pravda**;
 spor

aficirati; **dirniti, dirati**; to
 me dira
Afričan, Afričanka, afriški
 agent; 1. **opravnik, opravi-**
telj, 2. **zastopnik, potnik**
 agio (*it.* aggio); **pridáv, áva**
ajd, aida, ajdinja, ajdovski
ajdovica
 akoravno 37.; *bolje slov.*:
 dasi, dasitudi
 akord; 1. **sozvočje**, 2. sklad-
 nost (*v barvah*), 3. **po-**
godba, akordno delo: po-
 godbeno delo, plača od
 kosa
 akreditirati; **poveriti, pe-**
oblastiti
 akt; 1. **dejanje, čin**; 2. **akti,**
spisi, akt (alen, (trenutno)
važen
 aloa
Ambrož (*prepr.*), **Ambrozij**
American, Američanka,
 ameriški
 amnestija; **pomilostitev**
 amorfen; **brezličen**
Ana, Anica, Ančka
 analiza; **razkroj, razgleba**;
 analizirati, **razkrojiti, raz-**
globiti, razčleniti
 analogija; **nalika, prid. na-**
ličen, gl. nalikovati
 anekdota; **zgodbica**
 angel, **ela**; angelček, **an-**
gelski
Anglež, angleški
 anomalija; **nepravilnost**
 anonimen; **brezimen; sa-**
most. breziménik, neime-
novani

† **anonsa** (*fr. annonce*); **oglas**; † **anonsni zavod**, **oglasni zavod**
antagonizem; **nasprotje**
anti = pač, vsaj, *n. pr.* **anti** veš, kako se taki reči streže (*Levst.*); **anti** je težava, je pač težava
antikvariat; **starinárnica**
antipatija: 1. nejevolja, *z n. kaj* delati; 2. **mržnja**, mržnjo do koga imeti; **mrzkost**, **zamiza**; *gl.* **mrziti** koga; **antipatičen**, **zoprn**
aorta; **odvodnica**
apatijsa; **brezčutje**
apodiktichen; **nujen**, **neovržen**, **odločen**
apokrifen; **podvržen**, **podtakujen**
a posteriori (*modrosł.*), **izkustven**; **a priori**, **umstven**
apostol, oia; **apostelj, eljna**, **apostolski**, **apostolstvo**; **aposteljski**, **aposteljstvo**
april; **aprilsko** († **aprilovo**) **vreme**
aproksimativen; **približen**
† **aranžirati** (*fr. arranger*); **priređiti**, **urediti**
arena; **pozornica**
† **aretirati** (*fr. arrêter, uestaviti*); **prijeti**, † **arest** (*fr. arrêt*), **zapor**
arija; **napev**
armatura; **oprema**
aroma; **vonj**
† **arondirati** (*fr. arrondir*); **zaokrožiti**, † **arondiran**, **zaokrožen**
artikulirati; 1. **šleniti**, **razšleniti**, 2. **izrekati**

artiljerija (*fr.*); **topništvo**
arzenal; **orožnica**, **orožarna**
aspiracija; **nadib**, **pridib**
† **atakirati** (*fr. attaquer*); **napasti** koga
† **atelier** (*fr.*); **delavnica**
atmosfera; **ozračje**
† **avansirati** (*fr. avancer*); **napredovati**; **avancement**, (*službeno*) **napredovanje**
† **avizo** (*it. avviso*); **obvestilo**; **avizirati**, **obvestiti**
avtograf; **svojepis**
avtomat; **samogib**; **avtonatičen**, **samogiben**
avtonomen; **samoupraven**; **avtonomija**, **samouprava**

B.

baba, **babica**, **babišče**, **bábina**
bacniti, **becniti**, **bácnem**
báčva in **bečva**
† **bagatela** (*fr. bagatelle*); **malenkost**, **malota**
bager, **gra** = škrlat, **bagren**, **bagrenica** (škrlatni plašč), **bagrc**, **grca** (škrlatna barva)
baje, **bojda**
bakla = slov. **plamenica**, **baklati**, **baklonosce**
bala, **bala platna**, **balo peljajo**
† **balansirati** (*fr. balancer*); **držati se** (*v ravnotežju*); **balance** (*fr.; prv. pom. tehtnica*), **ravnotežje**, **ravnovesje**
† **balast** (*nem.*); **težina**; (*pren.*) **napota**; **breme**
† **banalen** (*fr.*); **omleden**, **prazen**, **plehek**

banavzličen; rokodelski,

(*pren.*) omejen

bandero, banderce

banja

banjka, dve banjki vina

† **banket** (*fr.* banquet); **obed,**
slavnostni obed

barigla, bariglica, baril, barilček

baržan (*madž.*); žamet

† **basati, nabasati** (*iz nem.* fassen); **natlačiti** (si žepe z jabolki, želodec z jedmi, pipo s tobakom, slame v vrečo, veliko ljudi na voz; cerkev je natlačena); **nabiti** (puško, topič; n. si žepe, želodec; n. in najesti se); **nadeti, nadevati** (puško, klobase; n. komu poln žep češenj); **natrcati** (= napolniti, kar se najtrje dá; n. mošnjo, sena v koš; vreča je natrcana, krava ima natrcano vime); žep je **naprčen**

basen, sni, basenca, basenski, basenski svet

bát, báta *in* **bèt, betà, bèta,**
bátec *in* **betèc, bètec**

baterija; bitnica (strelska b.), **batterie**

baza; podstava, podstavek, podanek, nka, osnova

beč, beček, čka

bedenj, bednja *in* **bèdenj, hèdnja**

bedéti, im

Bela Krajina, Beli Kranjec, belokranjski

belèg, éga (znak, znamenje), **beležek, beležiti, zabeležiti, obeležje; beležka**

(† **notica**), **beležnica** († **notes**), **beležnik** (notar), **beležništvo** († **biležnik, biležnica** . . .); **belegovati, beležiti, punzieren**

beliti, beljenje; glavo si beliti (*ne: glavo si ubijati*)

beljak, beljakovina

belús, der Spargel

bera, priti po bero

bergla, berglast

bérsa (plesnoba na vinu), **bérsiti se, bérsati se, bér-sast** († **birsati** . . .)

bés, bes (*ne: pes!*) **te plen-taj!** b. **te lopí!** b. **te opalil**
betica, 1. kol, 2. glava; dati
komu po betici, neukretne
betice; betič, iča († **butica**)

bezalo, beza nik

bezeg, zga, b zgóv, bezgovo
cvetje, bezgov izgovor

bezgáti, ám; b. pipo, cevko

bezgalnica, b. za klobase

bezgavka, bezgavke, die
Skrofel, bezgavkast, skrofulós

bezják, bezjaški († **bizjak**)

bezljati, bezljanje, bezljav, bezljavka

bibavica, die Fluktuation

biblioteka; knjižnica

bičevnik

biglica (vžigalica, treščica)

bil, i ž.; slamnata bil, bilka, bilnat, bilje, biljar (botanik), **biljarstvo**

bilanca; računski sklep

bingelj, rod. binglja in bingeljna; bingelj, bingeljca; bingljati, am

blínkošti, o blínkoštib, blínkošten, tna

biografija; **životopis**, življenjspis

birič, birički

birma, birmati

b'saga

biser, sera, biseren, erna, erno; bisernica

bistro, trca (bister um)

bistroumen, bistroglav († brihten, iz nem.), bistrook, bistroid, bistromiseln

bistven, stvena, stveno

biti; v pomenu tolči se lahko rabi naglasek, n. pr. Žila mu je močno bila; kako burno mu je bilo srce!

† **bizaren** (fr. bizarre); **čuden**, čudaški

blaginja; na občno blaginjo (blagor v tem pomenu napačno!)

blago; in natura zal len, v blagu plačati

blagor; blagor vam! blagor si vam!

blagrovati, ujem

blagosloviti, blagoslovljé-nje, blagoslavljati

† **blamirati** (fr. blâmer, grajati koga); **(o)sramotiti**, **(o)smešiti** koga; † **blamaža** (fr. — nemška tvorba!), **sramota**, zasmeh

† **blanket** (fr.); **golica**

blazniv († blaznjiv)

blebetav, blebetavec, blebetavka

bleščati, im. b. se († bliščati); blešči se mi

blisk († blisek)

blisu († blizo); **prislov** bliže

bližnji († bližnik); bližnjica, po b. hoditi

bljuvad, bljujem († bljevat), ogenj b., bljuvek, bljuven

blodnomiselu, selna

† **bloc** (fr.); en bloc kaj sprejeti = **v celoti sprejeti**

† **blokada** (angl. blockade); **zapore**, **zapor**; † **blokirati**, **zapreti** (kako luk)

bobneti, bobnenje

boda'o, bodalce

bodijáti, ám, bodljaj

Bog, vbogajme, z bogom in z Bogom! Bog se usmili

bogastvo († bogatstvo)

bogat, pomni: bogat z zlatom, b. z žitom, ali b. zlata, žita (ne: b. na zlatu, žitu)

bogomiselu, selna

bogomoljec, bogomoljen; bogomoljka (kobilica)

bogotaj, bogotajec, bogotajen

bohoten, bohotno raste, b. polje

boj, zveza za boj in odboj, bojna in odbojna zveza, das Schutz- und Trutzbündnis

boježeljen, boježeljna, boježeljnost, ali boja željen

bojišče († bojno polje)

bolan, bolen, **bolna** († bolana), bolno, bolnik, bolnica; **bólnica** = bolnišnica; **bolan** za smrt, **bolan** na smrt

boléhav, bolehavec, bolehavka

boleti, lasje ga bole, er hat einen Katzenjammer

bolj, bolj črno; bolj ko boš priden, rajši te bom imeli

bolje, *prislov*; bolniku je boljše (ne: boljše); bolje gospodari, kakor sem mislil

† **bombast** (*angl.*; *prv. pomen* bombaž); (*pren.*) nabublost, opuhlost; bombastičen, nabubel

bore, bore mati, bore mladost, bore malo

† **borniran** (*fr.* *borner*, omejiti); **omejen**, *kratkoumen*

botanik († *botaničar*)

boter, botrica, botrski, botrstvo, botrina; v botrini smo si

božič, 16.; božičnica, der Christbaum

božji, ves božji dan, toute la sainte journée, den ganzen lieben Tag; na vsem božjem svetu; ves božji čas; Sin božji, Mati božja

božúr der Safran

bradlja

bramor, orja; bramorji, die Skrofen

brana; brana pri kozelcu (del kozelca med dvema stebroma) = **okno**; imam tri brane (okna) pšenice in dve brani (okni) ječmena; brana pri mostu = okno; most v pet bran, most na pet oken

† **branša** (*fr.* *branche*, veja); **pánoga**, vrsta, stroka

rasno († *brešno*), jed , **ratovski** in **bratski** **ravec**; *glede izvora in pi-*

save samostalnikov in pridevnikov na -vec, -vka, -ven, -vna, -vao itd. ter -lec, -lka, -len pomni: 1. *Samostalniki, ki znamenjujejo delujoče osebe, se končujejo na -avec, -avka, -ivec, -ivka, -avnica, -ivnica itd.; izvedeni so večinoma iz glagolskih pridevnikov na -v (n. pr. dremav: dremavec, dremavica, dremavost; delav: delavec, delavka, delavnica; hirav: hiravec, hiravka, hiravnica; vojskovav: vojskovavec itd.), nekateri pa iz glagolskega debla, na katero je pristopil -' (n. pr. bravec, bravka; klavec, klaven, klavnica itd.). Prvotna končnica se hrani še v mnogih primerih (n. pr. bahavec; brivec, brivski, brivnica; kimavec; krativec; mikaven, mikavnost; pevec, pevski, pevka; pivec, pivka, pivski, piven, pivnik; stradavec; učakaven, neučakaven; zajedavec; žvižgavec, žvižgavka itd.), v drugih pa se poleg prvotnih končnic -aveo, -avka; -ivec, -ivka piše tudi -aleo, -alka: -ilec, -ilka (n. pr. šivavec in šivalec; šivavka in šivalka; poslušavec in poslušalec itd.).* 2. *Izvedenke a) iz samostalnikov na -lo in b) iz deležnikov na -l, imajo končnico -lec, -lka, -len itd. a) Primeri, ki so*

- izvedeni iz samostalnikov na -lo (prvotno -dio), ki zaznamenujejo kako sredstvo, so: motovilec (postalo iz: motovilo), pralec (od pralo), vrelec (od vrelo), budilnik, budilnica (od budilo), kuhalnica; pihalniki; kadilnica; kropilnik, kropilen, kropilni kamen, kropilnica; nosilnica (od nosilo); umivalnik, umivalnica itd. Pisava, kakor pihavnik, kuhavnica itd. je napačna.*
b) Izvedenk iz tvornopreteklega deležnika na -l, -la, -lo, je le malo; take so: pogorelec (izvedeno iz pogorel), umrlec (iz umrl), prišlec, osamelec, prelec, prebivalec
† **bravura** (it.); **pogum**, junastvo
brbljati
brdek, dka in brhek hka; brdkost in brhkost
brencelj, clja
brencijati, ám
breskev, kve; prid. breskov, breskova koščica
brezno in **brezen**
brezovka
brezpetnik, napetnik, pantoufle
brglez
bridek, dka, dko, bridkost
† **briljanten** (fr. brillant); **sljajen**, bleščeč
brin; **brinov**, **brinovec** († b. injevec), **brinovka**; **brinje**
brisalica, Radiergummi
brisaljka (iz brisalja), **brisavka**, **brisača**, **brislja**, **brisa**
† **briskirati** (fr. brusquer; brusque = osoren); **obregnuti** se na koga ali nad kom; **zadreti** se nad kom, na koga, v koga; **osoren** biti
britevca (nož)
brivec, vca, brivčev, brivski, brivnica
brizgalnica
brkljati, am, po temi b.
brljāv, āva
brlog, brložnica = ropotarnica, Rumpelkammer
brneti, brnenje
bron, bronast; bronec, brončen
† **broširati** (fr. brocher, sešiti). **sešiti**; † **brošura** (fr.) - **sešitek**; **knjižica**, **zvezek**
bršljan
bruno
† **brutalen**; **sirov**
† **bruto** (it.); **celotna teža**, Bruttogewicht; **čista teža**, Nettogewicht
brz, a, o: **brzi sèl**, Eilbote, **brzovozno blago**, Eilgut
brž, **brž ko**, **brž ko bo** mo-goče, **bržkone**, **bržčas** 33.
bucika, die Stecknadel
bučela, *bolje*: čebela
† **budget** (angl., fr.), **proračun**
budilnik, budilnica (ura)
bulec (vol)
buljiti, izbuljiti, oči b.
bunka, **bunčica**
burja († bora)
burka (gluma); farce
burkelj, klja, burkeljc
burkle, kel; **burklast**, **burklati**, **burklež**

† buržoazija (*fr.*); **meščan**,
meščanstvo
burnus; (beduinski) **plašč**,
plašč z oglavnico
butelj, eljna

C.

capljati, ám
ceder, dra *m.*; cedrov
cedilo, cedilce, cedilnik, ce-
dilnica
cel; *glede pomena pomni*:
kupica je cela (se ni
ubila); hleb ni več cel,
pa je še ves; cel hleb
prinesi, t. j. ne reži ga
prej; celi hleb prinesi,
t. j. tisti hleb, ki je še
cel, ne tistega, ki je že
načet; po celem snegu
gaziti, sneg v celo ga-
ziti; iz celega je, kar ni
sestavljeno iz delov; na
celem si izmisliti; *toda*:
ves dan, vso noč, ves
čas, vse leto, ves svet,
vse sv. pismo (*ne*: cel
dan, celo noč, cel čas...)
† ceha, c. plačati (*nem.*);
zapitek, zapitnina, na za-
pitku dolžan ostati
cen, cenén *prid.*; *nam. pri-*
devnika je bolje rabiti
prislov: cenó, pocení, v
céno, to je cenó, *primerj.*:
cenejši, ceneje
cenilen, na; cenilni možje,
cenilnica
cenik, cenovnik († *tarif*
arabsko)
centrum; **središče**, sred, i
ž.; centralen, **osredni**,
središčni, srednji; osred-

nje gibanje Zentralbewe-
gung, srednja Afrika Zen-
tral-Afrika, središčni hrib
Zentralberg, središče
Zentralpunkt; **zasrediti**,
srediti zentrieren, od-
sredni zentrifugal (sre-
dobežni), **dosredni** zentri-
petal (sredotežni); pro-
jekcija iz središča (srede)
Zentralprojektion
cepijo, cepilnik, cepilnica,
cepilni vosek
cepljenka, cepljenec
cerkev, cerkvén, cerkveni
list; cerkoven, cerkovnik
(† cerkvenec)
cesarica, *prid.* cesariči
ina, ino
cesarična, cesarjevič, cesa-
rič
† cilj (*ne n.*); **smoter**, na-
men
clmbora
cingelj, glja; cingelj, eljca
cingljati, ám
čirkular, **okrožnica**
citirati; **navesti**, navajati
civilen; **građanski**
civilizacija; **omika**; civili-
zirati, **omikati**; omikan
cokla, coklati, coklar
cula, v culo povezati
cvetek, tka, die Floskel
cviliti, cviljenje
cvreti, cvrem; ocvrta († po-
hana) piška; ocvrt kruh;
cvrtina der Schmarn,
cvrtnik († flancat), lá-
hki cvrtnik; cvrk. cvrt-
je, ocvirek, ocvirkovica
(† špehovka)

Ů.

čaplja

čas; sčasoma, sčasom, po-
časí, včasí, včasih, časi,
časih; nimam časa (*po
nem.*) = ne utegnem;
dolga čas, čas prodajati;
začasa, tačas

časnik, časopis († revija)
časť, častiti, časťen; častl-
vec in častilec; v *molit-
vah*: češčen, češčena, an-
gelovo češčenje

čebela, *prid.*: čebelen in če-
belji, čebelnjak

čebľati, ám

čebula, tudi čebul *m.*, če-
bulov, čebulnik

čekati, am

čelesnik, čelešnjak, čelešnik

čelni zid, die Giebel nauer,
bočni zid, Feuermuer

čeljúst, čeljústati, čeljústalo,
čeljústáč

čemer (*prv. pom.*: strup),
čameren, čmeren; čeme-
rika, čmerika; čmerikav,
čmerikavec; čemeriti se,
čmeriti se

-čen, **-čna**, **-čno**; *s to pri-
pono obrazujemo tuje pri-
devnike*, n. pr. psihičen
(*ne*: psihiški), psihologi-
čen, fiziologičen, meto-
dičen *itd.*

čepřav, čeravno 37.

česalo, česalnik, češelj, lja
česen († česenj), česnov
česmina, česminje; češmin,
češminje

čestitati, čestitka († časti-
tati); č. komu na čem

često, *primerj.* češče

češ; n. pr. Menijo, češ, zdaj
je končano. — Pa je šel
h gospodarju in se po-
slovil, češ, služba mu ne
godí. — Vsi berači nodijo
k meni, češ, (da) imam
vsega zadosti

češarek, rka

Češko-slovaška republika
(† Čeho-slovaška); češko-
slovaški polki

češplja, češpljev, češplje-
vec

češnja

četrť, i ž.; zadnja četrť vola;
vsako četrť ure; tri četrťi
hoda; ob tretji četrťi na
deset

četudi = dasi 37.

četrť, i ž.; v četrť se vo-
ziti vierspännig fahren,
četrťeriti, četrťernik

četrť, ločitni števník († čve-
ter); četrťere vilice vier
Gabeln, četrťero ljudi;
četrťeroglasen, četrťero-
peresen

čigav († čegav), čigaver;
čigar

čim ... tem; čim dalje
tem bolje, čim bliže ...
tem buje 38, n. pr. Imel
je tri sinove, pa čim bolj
so doraščali, tem manj
je bilo doma jela in dela;
prislov: čimpřej, čimdalje,
čedalje, čezdalje 33.

číslo, v číslu ali v číslíh
biti, imeti; číslati, číslani
gospod! (*v naslovu*)

číst; čístá teža Nettoge-
wicht, čísti dobiček Net-
togewinn

čístílo, čístílnica, čístílník

član, članica; člen
 čmrlj
 čofotati, am († čofstati)
 čohalnik (ščetalo), der Striegel, čohati konja, očóhan
 čreda in čeda
 črep in čep
 črepina in čepina;
 čreslo, čreslén, čresléna
 kislina, čreslovina
 črešnja in češnja; črešnjev,
 češnjev
 črevo in čevo
 črez in čez; čez vzeti (jemati) pri petju, počez
 in Bausch und Bogen
 črkovati, ujem, buchstabieren
 črtnjak (rumenjak pri jajcu)
 črnc, nca
 črnica, črna zemlja, der Humus
 črnkija, črna krava ali kobila
 črtanec, der Faulenzer
 črtkati, schraffieren
 čud, i, ž. (prirodno svojstvo), das Naturell
 čudo; čudo, prečudo! čuda (rod.), ni čuda; za čudo tiho; čudo lepa noč, za čudo priden
 čuvstvo, čuvstven, čuvstvovati

D.

da; v odvisnih vprašalnih stavkih se „da“ ne sme rabiti (ital.). Napačno: „Kakšna da je vojska, to povej, Matijče! (Cank.); (prav.: kakšna je vojska,

to povej). Tudi žalosten nisem bil, ker nisem vedel, kaj da je strah in žalost; le radoveden sem bil, kaj da se bo nenadoma prikazalo posebnega na tem sivkastem obrazu, kaj da bo prevrnilo ta čudni mir in kedaj da se bo zgenila spodnja ustn ter izpregovorila na glas. (Cank.); (prav.: ... Kaj je strah... Kaj se bo nenadoma prikazalo...). Ko sem videl, kdo da je tam (prav. kdo je tam)

dašnití in debniti, dabnem
 dalja, e, ž.; odtod prid.: daljen, ljna, o, daljnostrelen († dalokostrelen), daljnoviden

dalje, prisl.; odtod prid.: daljnji, nja, e, nadaljnji, n. pr. Kralj prosi modrega moža daljnjih (= nadaljnjih) napotkov. — Ne bom vas danes izpodbujal k nadaljnjemu delovanju. Toda: Stoži se mu po daljni (od dalja, e, ž.?) vasici. — Prišel je z daljaega potovanja domov

† dama (fr.); gospa, gospodična; damski, gospenji
 dan, dne; za dne, danes, današnji, dandanes, današnji; noč in dan († nočindan)

darovitost, Begabung, Talent

dasl, dasitudi, dasiprav 37
 † data; podatki (podatek)

datelj, eljna, dateljnova
palma

dati; *pomni*: **daj** mi, da
izpregovorim, laß mich
ausprechen; niso mu
dali oditi; ne dá mi
spati; dali smo mu do-
govoriti (*ne*: pustili smo,
da je nehal govoriti).
Hčeri ni dala spati ma-
terina ljubezen (Jurč.) —
Straži ga in nikomur ne
daj do njega. (Žup.)

† **datirati** (*fr.* dater); **za-
čenjati se**, začeti se, šteti
se, *n. pr.* **teda** se začenja
(se je začela) enotnost
brvaškega slovstva (*ne*:
od **teda** datira...)

davi, davišnji

davno, zdavnaj, oddavnaj,
n. pr. ni tega **davno**, kar
se je bralo...

† **debatirati** (*fr.* débattre
zbeséditi se, spreti se);
razgovarjati se; † **debata**
(*iz nem. po fr.* le débat);
razgovor; kaj na r. dati;
r. se je vnel

† **début** (*fr.*): (prvi) **nastop**;
débuter, **nastopiti**, *n. pr.*
odmev Flaubertovega **dé-
buta** (*slov.*: nastopa) je
bil silen in mnogostran-
ski

dečla

dedič, dedična; dedina
Stammhaus, Erbbesitz;
dediščina († dedščina);
dediški

dedikacija; **posvetitev**

deducirati; **izvajati**, **izvesti**,
izvoditi

definirati; **opredeliti**, **opre-
deljati**; **definicija**, **opre-
delba**; **definitiven**, **stalen**,
dokončen, *prisl.* za trdno
† **degenerirati**; **izroditi se**,
izvreči se; **izrod**, **izrodek**,
izrodstvo

dehor († dihur)

dehteti, im († duhteti); ro-
že **dehtë**, **dehteč**

dejanje, dejanski; **dejanje**
in **nehanje** (*po nem.*),
bolje: **delo** in **nedelo**

dejati, **dejem**; **deti**, **dem**;
to mi dobro **dé** (*ne*: de-
ne!), to nič ne **dé**; kaj
deš = praviš; **dej**, **dejta**,
dejte z nedoločnikom =
daj, **dajta**, **dajte**, *n. pr.*
dej ga vzdigniti, **dej** na-
praviti sobo. — Ampak
to je mičen katekizem,
dejte, naj vam ga pre-
čitam. (Žup.) — **Dajte**
ga pregovoriti; **dajte**,
da končamo to reč. (Ple-
teršnik.)

dejaven, dejavnost; **deja-
len**, dejalnost

dekla, **deklica**, **deklič**, **de-
klina**

dekla, *éta sred. in žen. sp.*;
tož. tudi: **dekleta**; **dekletce**

† **dekoracija**, **ukras**, **ukras-
je**; **ukrasen**, **ukrasno** sli-
karstvo **Dekorationsma-
lerei**, **ukrasnik** **Dekora-
tionsmaler**, **ukrasiti** **de-
korieren**, **ukrasni prived-
nik** **epitheton ornans**

dekret; **odlok**

del, večidel

† **delikaten**; **rahločuten**, ne-
žen, **rahel**, **mehak**; **kočljiv**

deliti, deljenje
delnica, delničen, delnični
 odrezek Aktiencoupon
 † **delokrog** (*po nem.*); **področje**
 deloma ... deloma, *bolje slov. nekaj ... nekaj*
deloven, Arbeits-, delovne ure, delovno vodstvo;
delovni čas (delovnica)
 die Schicht
 † **deložirati** (*fr. déloger*); **izstaniti**, izseliti koga
 † **démenti** (*fr.*); **preklic**, popravek; **dementirati** (*fr. démentir*), **preklicati**, popraviti
demokratski
denunciant; **ovadah**, denunciacija, **ovaja**, ovadba; **denuncirati**, **ovaditi**, ovajati
 † **département** (*fr.*); **oddel**, oddelek; **okrožje**; **oddelni načelnik**
 † **depeša** (*fr. dépêche*); **brzjavno poročilo**, brzjavka
derivirati, **izvesti**, **izvajati**, derivacija, izvod
 † **desavuirati** (*fr. désavouer*), **zanikati**, **zanikavati**; **utajiti**, **tajiti**, **preklicati**; **koga na cedilu pustiti**, **popustiti**
deskriptiven; **opisen**
destilirati; **prekapati**, **destilat**, **prekapna**, destilacija, **prekap**
 † **detajl** (*fr. détail*); **podrobnost**, **potankost**, **posameznost**; **prid.** **podroben**, **posamezen**; **detajlirati**,

potanko, **podrobno** **navesti**, **razložiti**
dete, **detéta** (*stari naglas*), **déteta**, **detétce**, 'detéčji, **detetčen**, **detinji**, **detinski**
detel, tla
detelja, **deteljen**, **ljna**, **deteljno seme**; **dételjica**, **deteljišče**
 † **deviza**; **geslo**, **nakaz(ilo)** **dezinficirati**; **razkužiti**
dež, **dežja**
dežela; **v mestu in na kmetih** (na **deželi**)
diadem
diagonala; **prekótulca**
didaktičen; **poučen**, čna
dieta; **dnevlna**
dihljaj, **dihljaja**; **izdihljaj**, **ljaja**
diletant (*it.*); **dobrovoljec**, **začetnik**; **diletantizem**, **dobrovoljstvo**
diluvialen; **potopen**
 † **dîner** (*fr.*); **južina**; **opol-danski obed**
dirjati († **derjati**), **traben**; **dir**; **v diru jezdit**, **im Trab reiten**; **v dir iti**, **traben**; **dirka** **das Wettrennen**, **dirjalnica** **die Rennbahn**
disharmonija; **1. razglasje**, **2. neskladnost**, **nesklad**
diskreten; **obziren**, **molčeč**
diskurs (*fr.*); **govor**, (daljši) **pregovor**, **razgovor**; **pregovarjati se**
diskusija; **pretres**, **razprava**
dlan, i ž.
dlje, **dlje časa** (dalje)
do; **pomni**: **do tega mi je** († **na tem mi je ležeče**); **ako namjje kaj do zdravja**

dobava Lieferung, **dobav-**
ljati liefern, **dobavitelj**,
dobavnik Lieferant

dodobra, 33.

docela, 33.

dober († **dober** stojim, *po*
nem. gut stehen) = **po-**
rok biti, za poroka biti,
jamčiti

dobičkonosen, dobičkože-
ljen, dobičkoželjnost

dobiti, *sed.* doblim in dobóm,
dobodem

† **dobrobit**; *slov.* **blaginja**

dobršen, šna (*precej velik*)

dogled, Sehweite; na **do-**
gledu biti, in Aussicht
stehen

dogodek († **dogo**lljaj)

doiti, *doidem in dojdem*

dojem, *dojma* Eindruck; **do-**
jeti, *dojmem*

doked, dokoder

dokorej

dolenji, dolnji

dog čas, od dolgega časa;
dolg čas mi je

doli, dol; *pomni: ne: dol*
misli, dol spomini! (Can-
kar; *prav.: proč misli,*
proč spomini!); **dol z brez-**
vladjem (*prav. proč z*
brezvladjem)

doljan, doljanec, doljanka
dom; od doma, zdoma; **zdo-**
inu († **zdomi**); **domanji**
(domač)

Dom in svet (*list*); **Doma**
in sveta; v **Domu in svetu**

domisel, sli, domislica Ein-
fall; **domisein**, selna

domišljija

domov († **domu**)

doneti, donenje

† **dopasti**, **dopadati** (*se*)
(*po nem.*); **ugajati**, **goditi**,
všeč biti; **ljubi** mi kaj;
zrak mu ljubi, ta jed mu
ne ljubi, to mi godi

dopoldan, **dopoldneva**, *m.*;
ves **dopoldan**; **dopoldne**
sr., tisto **dopoldne**; **do-**
poldanji

dopolniti, **dopolnjevati**,
(† **dopolnovati**)

† **doprinesti** (*po nem.*); **opra-**
viti *n. pr.* žrtev. pokoro;

dostati *n. pr.* pokoro

dosegamal, **desibmal**, *po-*
sibmal 33

dosleden, šna, doslednost

doslej

dosorej

dostajati, *ajam. n. pr.* Kar
se mene dostaja; **dostati**,
stojim; **dostoji** mi (*spo-*
dobi se mi)

dosti

dotičen; († **dotičnik**, † **do-**
tični, ki je **dežnik** poza-
bil, *bolje slov.: tisti, ki*
je...)

dotlej

dovotj

dovoliti, **dovoljenje**

drag, *prisl.* draže

† **drapirati** (*fr.* draper, *od*
drap = blago, sukno,
ruho); (*kako blago*) **ogr-**
niti, razgrniti, **nagubati**,
v gube nahrati; *n. pr.*
Kakor ogromna zelena
rjuha, na veliko **zdrapi-**
rana (*slov.* razgrnjena).
je **globel** pritrjena na tri
grebene (*dr. Šorli*); **dra-**

perija, nabrano ruho, ubrano blago, zastor; naslikano ruho, zastorje
 drastičen; allen
 drdravka (raglja)
 dremav, dremavec, d. me je prijel; dremavica
 drēm, drena († drina); drenov, drenove volje biti
 † drenj, drenjati se (nem.); gneča, gnesti se
 † dresirati (fr. dresser v zrav-nati); naučiti, navaditi koga
 dreveneti, zu Holz werden; roka od mraza dreveni
 drevi
 dreviti, im, d. koga (poditi), d. se
 drgetati, d. od mraza, od strahu = drhteti, im, d. od veselja, d. po čem
 drhal
 drozg
 društvo
 drva, drv, drvom, drva, pri drveh, z drvmi
 držati besedo, zapovedi; most drži (ne: pelje); govor † držati (fr. - nem.) = imeti
 duh, tož. duhá v pomenu duša, duh v pomenu vonj; † duh jezika, n. pr. to je proti duhu slov. jezika = slov.: proti svojstvu slov. jezika
 duhovnik, duhovni, ega († duhoven)
 dulec, lca
 duplikat; dvojniki
 dupla (votlina), dupelj, plja (votel), dupljast; toda duplo, duplina

durgelj, eljna
 duril, durce
 † duš (fr. douche); poliv, pršna kopel
 dvoj; dvoje vilice, dvoji škornji, dvojca žalost

E.

eden; pred samostalnikom en; en, eden se rabi le, kjer je govor o določenem številu, n. pr. Kjer je bogastvo, je en hudič; kjer je uboštvo, jih je pa sedem. — Dve lodrlici je en tovor vina. — Pred mano sta šla dva moža; na razpotju sta za hip obstala in tedaj je izpregovoril eden za slovo. (Finžgar.) — Namesto nedoločnega člana se rabi nedoločni zaimek neki, kak, kateri itd., kjer je potreben, n. pr. Ali bi hotel priti kak (ne: en!) večer k nam na prejo? — In kaj je Tonček zadnjič neki (ne: en!) večer naredil? — No, Lenka, pa recite kako (ali kakšno; ne: eno) pametno! — Izvedel sem bil, da ima precej ruskih knjig; sklenil sem, da ga poprosim za katero (ne: za eno!). — Pridi z brano, mi boš kake (ne: ene!) tri kraje povlekel! — Na pačno je n. pr. Vsaka reč le en čas (prav: nekaj časa) trpi. — Zakaj en vrček (prav.: vrček ali

- cel vrček) piva na en
dušek udušiti, je njemu
igračal
- edin**, edinec, edinnost, edi-
niti, zedinjenje
- † **eklatanten** (*fr. éclatant*);
bleščeč, sijajen, blesteč
- eksakten**; **točen**, **določen**,
čna
- eksaltiran**; **oduševljen**,
vzhičen; **prenapet**
- ekscentričen**; **izsreden**; **raz-**
nosreden; **exzentrische**
Kreise, **raznosredni krogi**;
ekscentričnost, **izsred-**
nost; (*pren.*) **prenapet**,
prenapetost
- ekscerpirati**; **izpisati iz česa**;
ekscerpti, **izpiski**
- eksekutiven**; **zvršilen**
- eksemplar**; **izvod**; **eksem-**
plaričen, **zgled**, **v zgled**
in strah
- eksistenca**; **bivanje**, **bitje**;
eksistirati, **biti**, **bivati**;
Existenzberechtigung,
pravica do obstanka
- eksotičen**; **tuj**
- ekspedirati**; **odpraviti**
- † **eksploatirati** (*fr. exploi-*
ter); **izrabiti**, **izrabljati**;
izkoristiti; *sam.* **izraba**
- eksplodirati**; **počiti**, **razle-**
teti se
- eksport**; **izvoz**
- ekspropriirati**; **razsvojiti**,
razlastiti
- ekstaza**; **zanos**
- ekstemporirati**; **z mesta**, **ne-**
pripravljen govoriti
- eksteritorialen**, **izdeželen**,
sam. **izdeželje**
- ekstremen**; **skrajn**; **eks-**
trimiteten, **krajni udje**,
končine
- † **elan** (*fr. élan*, **napad**);
ognjevitost, **pogum**
- eleganten**; **zal**, **okusen**, **od-**
liččen, **gosposki**; **zalo na-**
pravljen
- element**; **prvina**; **Lebens-**
stoff, **živelj**; **galvanski**
člen; **početki**; **Elementar-**
begriff, **osnovni pojmi**;
Elementariehre, **pocetni**
nauk
- eliminirati**, **izločiti**
- elipsa**; **izpust**; **eliptičen**,
izpusten (**stavek**)
- elizija**; **izpah**
- emancipirati se**; **osamo-**
svojiti se, *sam.* **osamo-**
svoja
- emblem**; **znamenje**, **podoba**
- eminenten**; **izvrsten**, **odli-**
čen, **izreden**
- emocija**; **razburjenost**, **vzne-**
mirjenost
- empiričen**; **izkusaven**, *sam.*
izkusivo
- emporijs**; **skladišče**, **tržišče**
- enak** († **jednak**), **enakost**
- enciklopedijski slovar**, **vse-**
učni slovar
- energičen**; **krepak**, **odločen**
- † **engažirati** (*fr. engager*,
v službo vzeti), **eng. se.**
(**pri gledišču**) **se naslužiti**;
uslužiti koga
- enklave**; **osredok**
- † **enketa** (*fr. enquête*, **pre-**
iskava), **razgovor**, **pre-**
tres, **posvet**
- enkrat**; † **na enkrat** (*po*
nem.) = **kār**, **koj**, **tako**;
enkrat se rabi le, **kjer je**
govor o številu, *n. pr.* **Pred**

nedavnim časom se je oče še enkrat razjezil nad menoj. — Osel gre enkrat na led, modrec dvakrat. Za *nedoločni čas* **rabimo k(e)daj, nek(d)aj, nekoč itd. n. pr.** Skrbimo, da se bo naše društvo lepo razvijalo, da bo rodilo **k(e)daj** (ne enkrat!) mnogoteren sad. — Danes je tako, a **nek(d)aj** (ne enkrat!) je bilo drugače. — Ko sem ga **nekoč** (ne enkrat!) vprašal, kaj hoče postati, mi je ponosno odgovoril: „To, kar je oče, kapitan na ladji!“ — Če je svet končen, tedaj se bo svetovni razvoj **nekoč** nujno končal. Svetovna ura se bo radi izžajevalnega pritiska **nekoč** ustavila. *Napačno je n. pr.* Vztrajajte na tej poti, učite se jezikov, delajte in enkrat bode iz srca veseli svoje mladosti (*prav.:* in bode **k(e)daj** iz srca...)

enorm; ogroman, neizmeren

† **ensemble** (*fr.*); **skupnost, celota**

epoha; doba, razdobje

† **epoleta** (*fr. épaulette*); **naramnik, naramnica**

† **esé** (*fr. essai* poskus); **razprava; (leposloven) članek**

eskomptirati; odbitovati

† **eskorta** (*fr. escorte*); **spremlstvo, straža**

† **esplanada; ploščad**

† **estrada; odar, podstenje**

eter, eteričen; etrski

† **etiketa** (*fr. étiquette* 1. napis, 2. običaj); (**družabni**) **običaj**

evangelij, evangeljski

† **eventualen; morebiten** evfonija; **lepoglasje, evfoničen, lepoglasen**

evidenca; razvid, v razvidu imeti

Evropec, evropski († **Evropejec, evropski**)

explicite; izrečno, izrekom

F.

fac-simile; snimek

faktor; članek

† **farsa** (*fr.*); **gluma, burka**

fasada; lice, pročelje

fascinirati; očarati, ohamiti

† **fasonirati** (*fr. façonner*); 1. **oblikovati, obraziti**; 2. **ličiti**

faza; (lunina) mena; (pren.) stopnja

februar, arja

† **feljton** (*fr. feuilleton*); **listek, podlistek**; † **feljtonist; listkar**

† **filtrirati, precediti, precejati, ocediti**

† **fin** (*rom. izvora: dovršen*);

tenek, droben, rahel, nežen; tenak nos († **fin nos**), **tenak sluh, tenak okus,**

ima dobra (tanka) ušesa; tenko platno, tenko sukno, tenka dlaka; te-

kočten, tenkolas, tenkoslušen; drobna pila; droben, živ prah; rahel

čut, rahločuten; rahloslu-
šen feinhörend, nežno-
čuten; olikano vedenje
(† fino), ngiájenost, je-
zik, vedenje ugládti; pre-
brisana glava ein feiner
Kopf; umetno delo seine
Arbeit, čisto, suho zlato,
feines Gold; pražnja sraj-
ca, pražnje predivo, praž-
nje platno; izglajen ver-
feinert

† finesa; tenkoča, tenkost,
nežnost; čistina Feinge-
halt des Silbers; olika-
nost Feinheit der Sitten
fingirati; izmisiliti, del. iz-
mišljen, namišl en
fiziolog, fiziologičen
† flenča (iz nem. Flötschen);
deklina

† fleten (nem.); ljubek, srč-
kan, nežen, prečasten
foliant, folio, in folio; v
celo polo, na celém listu;
foliirati, listovati

formular; obrazec

† forsirati (fr. forcer); si-
liti, s. se

fosforescirati; svetlikati se
irača in prača

fragment; odlomek

frakelj, eljna; frakeljč

Franc, France, Francišek;
Franca, Franja, Franči-
ška

Francoz, francoski

† franža (fr. frange); robica

† frapirati (fr. frapper,
tolči, udariti); presenetiti

freska; al fresco malen, na
moker omet slikati; na
mokre slikati

† frivolen (fr.); nénravén,
nečist, umazan, nesramen
frifjati

frfra, frfrav, frfravec, fr-
fravka

frkavec

† furnirati (fr. fournir ob-
ložiti); oplatiti, fournisseur,
oplatica; nadèl, éla

G.

gaber, ra, gabrc

† gala (it. nakit); † gala-
obleka, pražnja, slavnost-
na obleka, † gala-voz,
slavnostni voz

† galanten (it., fr.); vljuden;
pazen, viteški; gizdav

† galop, (fr.); skok; galo-
per fr.: v skok jahati,
jezditi, dirjati; po črnih
grobih v skok leté (Preš.);
skokoma jezditi, dirjati

ganiti in geniti, ganem;
gani in geni! ganil in
genil, ganljiv in genljiv
† garantirati (fr. garantir),
jamčiti, poroštvovati; ga-
rancija, poroštvo, jam-
stvo

† garaža (fr.); klonica

† garda (fr. garde); straža;

† gardedama (fr.), nadzi-
rateljica; † garderoba,
oblačilnica

garje, rod. garij, garjav, gar-
java ovca, garjavec

† garnirati (fr. garnir); vde-
lati, okrasiti, opremiti;
garnitura, oprema

† garnizija (fr.); posada,
posadka; na p. biti

gasivec in gasilec; gasilski

- († gasilni) dom; gasilnik, gasilnica; gasilen, gasilno društvo († požarna bramba)
- † gaža (*fr.*); plača
- genij († ženi); duh, veleum
- † genre-slika; slika iz (vsakdanjega) življenja; genre = svoj (poseben) način, okus
- † gepelj (*nem.*); vitel, tla
- gibati, gibljem in gibam, gibljaj, gibalnica
- gimnazija († gimnazij), gimnazijec, gimnazijski
- gladilnik (likalnik)
- glas; glasba, glasben, glas-ka (= nota); († glasovir = klavir); glasom predl. (*nem. laut*), slov.: po, n. pr. † glasom zadnjih uradnih poročil, slov. po zadnjih uradnih poročilih; † glasom tuuradnega dopisa, glasom tamuradnega ukaza... slov.: po (tukajšnjem) uradnem dopisu, po (tamkajšnjem) uradnem ukazu ali z uradnim ukazom
- glavnja († glavna)
- glede, g. na stroške, glede pašnikov († zozir na...)
- glén m., der Schleim, glenast
- gleženj, žnja
- gliná, glínén, glínast
- glístá, glístav, glístavec
- globok, globlji, globočji, globši, *prisl.* globlje, globoče, globokeje
- glumpec in gumpec
- gnesti, tem; gneča († gnječa), gnetenec der Knödel
- gnev, gnevati se
- gnezdece († gnezdice)
- gnída, gnídav, gnídavec
- gújat
- gnoj, zmesni gnoj, der Kompost
- gnus
- goba; gobov, gobova juha; gobav, gobavec
- gobezdati, ám
- godlja, godljati
- † goflja (*iz nem. Gaffel*); gobezdač, hlastač, široko-ustnež; *glagol*: ustiti se
- golša der Kropf
- gomazéti in gomezéti
- gomolj, lja; gomoljast
- gorčica, der Senf; gorčično zrno
- gori in gor; gorénji, górnji, gornjica, Gorenjec, Gorenjsko
- gorjup (*gr. nak*), gorjupo maslo, gojupo komu biti
- gos, goska, goščica († gosčica)
- gosli, goseln, goslar
- gospa; 1. gospa, 2. gospe, 3. gospé († gospej), 4. gospó, 5. pri gospe († gospej), 6. z gospó; *dvojina* 1. 2. 4. gospe, 3. 5. 6. gospéma; *množ.* 1. gospe, 2. gospé in gospá, 3. gospem, 4. gospá, 5. gospeh, 6. gospemí; **gospenji**, gospejni
- gospod, gospodov = gospodnji, gosposki
- gospodstvo, gospóska, gosposčina
- gospodaren wirtschaftlich, gospodarna žena
- gospodična

gostač, **gostačka** in **gostaška**
gotov, gotov denar, gotovina; *pomni*: nam. *tujega* gotov (*fr.* certain, *nem.* ein gewisser) se rabi v *slov. nedoločni* zaimek **neki**, **nekak**, **nekateri**, **nekaj** *itd.*, *n. pr.* Prišle so neke (*ne*: gotove!) stvari vmes (*ali*: nekaj je prišlo vmes). — Res je, da se nekateri ljudje (*fr.* certaines personnes) iz lahka sprijaznijo z neprilikami življenja. — Nove smeri v umetnosti zadnjih let niso ugajale vsem, ampak le nekaterim (*ne*: gotovim!), slovstveno izobraženim bralcem. Napačno je *n. pr.* Stara cerkvena slovanščina je privzela pri Srbih polagoma gotove žive oblike (*prav*: nekateri, *ali*: več, mnogo živih oblik). — *Pomni tudi*: storjena obleka (*†* izgotovljena, fertiges Kleid); naredil, storil, končal ... sem (*ne*: gotov sem).

gotski

govoriti o čem (*ne*: od česa!)

gozd, gozda (*†* gojzd), gozden

gozditi, zagozditi (*†* gvozdit)

grábiti (*†* grabíti), grabim

grablje, elj; **grábljišče**

gracioznost; **milina**

gramòz, óza (*grušč*) der Schotter

gráščina (*†* *grajščina*), *gra-*

ščak, *gráščakinja*, *gráščinski*; *grajski*

grášica, *grášičen*, *grášična moka*

gravirati; **vrezati**, *vrezovati*; *gravér*: **vrezovalec**

grbav, *grbavec*, *grbavka*

grčav, *grčavka* (*grčava palica*), *grčavina*

grdílnica, *pogrdica* *Schmäh-schrift*

greblja

gredelj, *eljna*, *grédeljница*

grenčica

† gres (*nem.*); **zdròb**, óba

† grinta (*nem.* der Grind),

prha, *prhe* na životu, *p. na glavi*; **prbáj**

Grintovec, *Grintovci*

gristi (*†* *grizti*), *grizem*, *grizljaj*, *ugrizljaj*, *grizavica*

gríža, *grížav*, *grížavj otroci*

grm; v tem *grmu* tiči zajec, da liegt der Hund

begraben

grmada in *gromada*

grmeti (*†* *grometi*), *grmenje*,

grmljáva

groblja

gródelj, *dlja* (*taljeno železo*)

grohot in *krohot*, *grohotati*

in krohotati se

† grotesken (*it.*); **čuden**,

čudnolik, *spačen*

grunt (*nem.*); **zemljišče**, *zem-*

lja, *posestvo*, *posed*; *cela*

zemlja, *celo zemljišče*,

posestvo; *pol zemlje*, *čet-*

rt zemlje; *gráščina* ima

sedem zemelj; *zemljak*,

polzemljak, *četrtzemljak*

† grupa (*it.*); **skúpina**

gugati, *gugav*, *gugavec*, *gu-*

gavka; *gugalo*, *guga-*

lica, gualen, gualnica,
gualnik
gunca (gualnica), guncati
se, guncalica, guncalnik
guščer in kušçar, rja
† **guvernanta** (*fr.*); **vzgoj-**
teljica

H.

hábatl in hebáti, ám; hab-
niti in hebníti; **habát** in
hebát

hahljátl, ám; voda iz lu-
kenj hahljá; hahljati se,
hahljav, hahljavec, hah-
ljavka

halja, haljica

harmonija; **soglasje**, sklad,
skladnost; *prid.* soglasen,
skladen

† **hasek**, hasen (*madž.*); **ko-**
rist, *prid.*

hčl, hčere, hčerln, ina, ino
(† hčerni), hčerinji, hčer-
nji

hegemonija; **vodstvo**, na-
čelstvo, prvenstvo

hebetáti, ám (se)

heterogen; **raznovrsten**,
raznoteren; **različen**

hiat; zev

hijena

hirati, am; hiráv, híravec,
híravka, híravnica in hí-
ralnica

hišna

hištrna

hitre (kdor hitro dela)

hkratu, hkrati

hlamudráti in bamedráti

hlastáti, hlastav, hlastavec,
hlastavka in hvastati,
hvastav

hliniti, hlinjenje, blimba;
hlinav in hlinjav, hli-
njavec

hmelj, hmeljen, ljna, hme-
ljár

hodulje in hodalje die Stel-
zen

homogen; **istovrsten**, isto-
roden, **enak**

† **honeten** (*fr.* honnête), ča-
sten, častit, čislan, pošten
honorar; **nagrada**, *gl.* na-
graditi

horizont; **ohzor**, obzorje;
horizontalen, **vodoraven**

hoteti, hočem, čem; nečem,
nočem; češ (*glej pod češ!*)
hoč (= hočeš), noč (nočeš)

hraniti, hranjenje, hramba;
hranilnica. **hranilnik**
das Futteral

hrapav, ava o

hrbtica, Kie

hrepnenje

hribolazec, hribolastvo

hripa († grip v; *nem.* Grippe,
fr. grippe, *je slovanskega*
izvora!); **hripav**, hripa-
vec, hripavica

hrkati, hrkav, hrkavec, hr-
kavka, hrkavica

hrustati, hrustav, hrusta-
vec, hrustavka

hruška, brušev, brušavec,
bruševka, bruševica, hru-
ševina

hrvatski in hrvaški

hrzati, hrzavec

hod, hujši, *prisl.* huje

hudica (udnica, skrnina)
die Gicht

hudobni († hudobnik)

hujskati, hujškač

hvala; † **na hvalo** (*fr.* gráce à, *nem.* dank —) = **po, radi**; *napačno je*: Na hvalo prizadevanju v. -škega župana so razdelili kosilo (*prav*: **po** prizadevanju *ali* **na p.**). Noga se mu na hvalo širokim čevljem res ni razbolela (*VI. Levst.*; *prav*: **zaradi** širokih čevljev)

† **hvalisati** (*neslovenska* končnica — s —!); **hvaliti**

I.

ideal, vzor; idealen, vzoren; idealizirati, vzoriti, povzoriti; **idealnost, vzornost**

ideja; **misel**, pojem, pomisel; **omiselj**, Ideenkreis; **fixe Idee**: up ta misel **identičen**; **istoveten**, isti; **istovetiti**, istovetnost

igelj, igeljca

igla, iglavec (*iglasto* drevje); **igle**, igelca.

ignorirati; prezirati

igre, rca

igroželjen

ikra, ikrav, ikrat, ikrnica, ikrnik

il, ila; ilov, ilovec, ilovica, ilovina

iluzija; slepilo, slepitev, omama, mamitev; iluzoričen, slepiten, omamen

imaginaren; umišljen

† **imendan** (*po nem.*) = **god, godovno**

imeti; pomni: *za nem.* haben, sollen *se rabi v slov.*: 1. *gl. morati, če se izraža za-*

poved, n. pr.: **Moral bi pridnejši biti** († **imel bi**); **nikalno**: **Pri vas ne sme tako biti** († **nima biti**); 2. **nal, če se izraža želja, ukaz, zahteva**, n. pr.: **kaj naj storim** († **imam storiti**), **da dosežem večno življenje?** 3. **bodem, bom, če se izraža prihodnost, pričakovanje**, n. pr. **Ali si ti tisti, ki bo prišel, ali: ki pride?** († **ki ima priti**)

imetnik, imetelj († **imejitelj**)

implicite; vštavno; (pren.) po zmislu

imponderabilija množina; netežnina (*kar nič ne tehta*)

† **imponirati (fr.)**; **ugajati komu; spoštovati koga**

† **impregnirati; prepojit**

impulz; pobuda

imuniteta; svoboščina

imun 1. **svoboden**, neodgovoren; 2. **zavarovan** (*zoper* **nalezljivo bolezen**)

† **incident (it., fr.)**; **priljetljaj, dogodek**

indiferenten; nerazločen, srednji; (pren.) mlačen, malomaren, nemaren

indirekten; posreden

indiskreten; nemolčeč, nepremišljen, brezobziren; er ist indiskret: ne zna molčati

individuum; posameznik, poedinec, poedinka, edinec; individualen, osebni, poseben; s. osebnost, posebnost

- indoevropski**, († indogermanski)
indolenten; neobčutljiv;
 (pren.) **nemaren**, len
inducirati; **navesti**, nava-
 jati, **našteti**, **naštevati**;
indukcija **návod**, induk-
 tor **návodlê**; **navoden**,
 n. pr. **navodno** vreteno
industrija; **obrtnost**, indu-
 strijski, **obrten**
infanterija; **pehota**, pešci
množ.
inferioren; **podreden**, dna,
 slabejši
 † **informirati** (it., fr.); **po-**
učiti, obvestiti
ingerenca; **posezanje**, **po-**
seg; gl. **posezati**, **vtikati**
 se, **vpletati** se v kaj
inhibirati; **zavirati**
iniciativa; **začetno** delo;
 (pren.) **pobuda**
inje (ivje), **injast**, **injavica**
inkluzive; **vštevši**, do v šte-
 tega 1918. leta
inkognito; pod tujim ime-
 nom
inserat (prv. pom. uvrstek,
 inserirati uvrstiti); **oglas**,
 oznanilo
instanca; oblast prve, dru-
 ge... stopnje, **sodna stop-**
nja; sodišče prve, dru-
 ge... stopnje
instinkt; (prirodni) **nagon**
institucija; **uredba**, **naprava**
instrument; **orodje**, poseb-
 no glasbeno
integralen, **docelen**, **lna**, o.
 celovit; **nerazdêlen**, **lna**;
 s. **docelnost**, celokupnost
intenziven; **jak**, **intenziteta**,
jakost
 † **interes** (fr.); 1. **prid**, **ko-**
rist; državi je v prid,
 na korist (ne: v interesu
 države je); kar se tiče
prida občine (Levst.; das
 Interesse der Gemeinde);
 ne: Ako je izkoriščanje
 v mojem interesu (slov.:
 v moj prid, meni v ko-
 rist; 2. **zanimanje**; † in-
 teresarati (fr. intéresser)
zanimati koga, **deležen**
 biti česa, **marati** za kaj,
 n. pr. Ljudem je do tega
 (sont intéressés), da bi
 življenje ohranili (Žup.);
 † **interesent**; **deležnik**
intervenirati; **posredovati**
 † **interview** (angl. interview,
 izg. intervju, sestanek)
razgovor; † **intervievati**
 koga; **sestati**, **razgovar-**
jati se s kom
 † **intriga** (it., fr.); **spletka**
intuicija, **gledanje**; gl. **gle-**
dati, **zreti** na kaj
irb, **irhast**, **irhar**, **irhovec**,
irhovina
iracionalen: **nerazložen**,
 zna, o
ironija, **podsmeh**; **ironičen**;
podsmehen
iskati, i. kruha, službe
iskra, **iskren**
isteje, **osteje**, **mesteje**
isti; neslov. je n. pr. Pod-
 pisani prosí sl. okrajno
 glavarstvo, da bi mu
 isto dovolilo... (prav:
 da bi mu dovolilo)
iti, **grem**; gre za kaj (brez
 se!); po zlu, pod zlo
 iti zu grunde geben
iver m. in ž.

iz, predl.; pomenja 1. premi-kanje, ki je namerjeno iz kake stvari, n. pr. izbiti si kaj iz glave, izpeljati kaj iz česa; 2. izvršitev dejanja, n. pr. izbliskalo se je, izgotoviti; 3. dosego kakega namena, n. pr. izmisliti si, izgovoriti si kaj. Predlog **iz** pa je v mnogih primerih izgubil svoj jasni pomen in se je 1 obrusil; zato pišemo v mnogih primerih brez razlike iz ali z (s). Polna oblika se piše pri novejših tvorbah (n. pr. izvestje, izraz) in pa tedaj, kadar je prvotni pomen predloga še razviden, n. pr. izdihniti dušo, izostati iz šole, izpisati kaj iz knjig itd.

izba

izbebliti in zbebliti

izbrati, izbirati, izbirčen, izbirek, izbor, izber; toda zbrati zusammenlesen

izbiti, i. si kaj iz glave; zob, oko komu i.; toda zbiti, zbijati, n. pr. klobuk z glave, z žebli z.

izblebetati

izblekniti

izbliskati se

izbočiti, izbočeo, izbokel, konvex, izbokati

izboljšati in zboljšati

izbositi in zbositi, n. pr. konja, kolo se je (i)zbosilo

izbrisati, vino se izbriše (ubriše), izbrisana glava; (i)zbrisati madež, dolg,

greh, roke, kar je na deski napisano

izbrusiti in zbrusiti, n. pr. noge, čevlje

izbuljiti oči

izcediti, izcedek

izceliti in sceliti rano

izcela, scela, iz celega (ne iz enega kova, aus einem Guß)

izclimiti se

izčakati (se) in sčakati (se)

izčimžati in sčimžati, sčimženo telo

izčista, sčista, sčistoma

izčistiti, vino se je izčistilo

izdati, izdajati, izdajatelj, izdaten

izdelati in zdelati šole, kako delo; ves (i)zdelan, bo-lezen ga je (i)zdelala

izdelek das Produkt, Elaborat, izdelovati (proizvajati)

izdihniti dušo

izdirati, izdreti meč, zob,

izdolbati

izenačiti

izganjati, izgnati

izginiti in zginiti

† **izgledati** (po nem.); napačno: ta pokrajina lepo izgleda (slov.: je lepa videti ali je lepa); slabo, dobro izgledaš (slov.: bolan, zdrav si [videti]); reč je videti lepa, bela, črna

izglodati in zglodati

izgotoviti in zgotoviti

izgovor, izgovarjati se

izgubiti in zgubiti, (i)zguba

izgurati in zgurati; (i)zgu-ran

izhajati, časniki **izhajajo**, to **izhaja** iz tega; † **izhajati** dobro, slabo, s čim (*po nem. auskommen*) = **prebiti**, **prebijem**, **prebom**, n. pr. Slovenščina lahko **prebije** (*ne: izhaja*) brez vseh tujk. — Z njim ni moči **prebiti** († **izhajati**); ob vodi in kruhu **prebiti**; z malim **prebiti**; *tudi: ne morem strpeti brez česa* (= **prebiti** brez česa)

izhladiti *in* **shladiti**

izhod, **izhoden**, **izhodišče** Ausgang; **izhoditi** *in* **shoditi**, **izhojena** *in* **shojena** pot

izid *pomeni* konec (*ne uspeh*)

izimek, **izimen**, **izjema**, **izjemen**

iziskati

iziti, **izidem**, **izšel**, **izšla**, **izšlo**

izjasniti se *in* **zjasniti** se **izjava**, **izjaviti**

izjed *in* **izjeda** ž.; **izjedi** delati

izjokati se, *toda* **zjokati** (**zajokati**)

izkazati *in* **skazati** moč, milost

izkidati *in* **skidati** sneg, gnoj; *toda* **skidaj** se odtod!

izklasti, **izkladem** (**izložiti**)

izklesati *in* **sklesati** kamen,

luknjo v živo skalo

izključiti iz društva, *toda* **sključena** starka, **sključen** hoditi

izkopati oči, **zaklad**; **izkopina**

izkrečiti, **ám**

izkuhati *in* **skubati** jed

izkupiti *in* **skupiti**, **skupil** jo je; **izkupiček** *in* **skupiček**

izkusiti *in* **skusiti**, **izkušnja** (**izpit**), **skušnja** Erfahrung; *toda* **izkustvo**, **izkustven**

izkvariti *in* **skvariti**

izleči, **izležem**, **ptica** **mlade** **izleže**

izlesti iz česa

izlikati *in* **zlikati** sukno, perilo

izliti kaj iz česa

izlizati *in* **zlizati** (se); *med* iz skodele

izločiti, **izločati** iz sebe

izložiti, **izlagati**, **izložba** (**razstaviti**)

izmanjšati *in* **zmanjšati**

izmed

izmakniti *in* **makniti** (**zmekniti**) stol izpod nog, *toda* **zmakniti** (**vzeti**)

izmena, **izmenjava**; *po* **izmeni** = **izmenoma** (**vrsté** se); **izmeniti** ablösen, **izmenitelj** der Ablöser; *neslov. je v pomenu izmenjati besede*, n. pr. **Približal** se mu je *in* **sta izmenjala** nekaj besed (*fr. ils ont échangé des paroles*), *slov.: sta spregovorila* nekaj besed *ali: sta govorila*

izmet, **éta**; **izmetati** kaj iz česa; *toda* **zmetati** kaj s česa, **seno** z voza; vse je **zmetano**

izmisliti *in* **zmisliti** si kaj, **izmišljotina**; *toda* **zmisliti** se na kaj

- izmodriti**, to me je izmo-
 drilo
izmotati *in* zmotati v klob-
 ček
izmrcvariti *in* zmrcvariti
izmuzniti se iz hiše
iznad
iznajti, iznajdem, iznašel,
 iznašlec
iznebiti se *in* znebiti se
iznemoči = obnemoči
iznenada, iznenaditi koga,
 iznenaden, dena
izneveriti se *in* zneveriti se
iznimek, mka
iznova *in* znova
izobčiti
izobrazba
izogibati se
izolirati; **osamiti**, samiti;
 izolacija; **osama**, osamitev
izpahniti koga iz česa; *toda*
 spahniti (zvariti, zvezati)
izpéhati *in* spehat konja
izpeljati kaj iz česa, ptički
 se izpeljejo
izpisati, izpis, izpisek
izpit
izpiti (se), izpite oči
izplačati delavce; izplačilo,
 izplača; se ne izplača *in*
 splača
izplati, izpoljem vodo iz
 čolna
izpod
izpodbiti komu kaj
izpodbosti *in* spodbosti
 († vzpodbosti)
izpodbuda *in* spodbuda
 († vzpodbuda)
izpodleteti *in* spodleteti
izpodrecati se *in* spodrecati
 se
izpodriniti *in* spodriniti
izpolniti *in* spolniti, izpol-
 njevanje, spolnjevanje
izpoved (= izjava); spoved
in izpoved, spovednik *in*
 izpovednik
izprehod *in* sprehod, (iz-
 prehajati se *in* spreha-
 jati se)
izpremeniti *in* spremeniti
izpričati *in* spričati
izpriditi *in* spriditi
izprva *in* sprva
izraslek, leka
izrečen, čna, o, izreči misel,
 izrek
izreden († izvanreden)
izrezati kaj iz česa, izrezek
izriniti se, mehurci so se
 izrinili
izročiti, izročilo
izrod, izrodek
izružiti fižol, koruzo
izrvati, izruvati, izrujem
izsekati podobo iz kamena
izsiliti
izskočiti iz strelnega jarka
izslediti, izsledovati, izsle-
 dovatelj Forscher
izstopiti iz društva
izsuti, izspem
iztegniti *in* stegniti roke,
 vrat
iztakniti *in* stakniti komu
 kaj, oči
izterjati
iztrebiti, iztreba
iztrezniti se *in* strezniti se
iztrgati palico komu iz rok;
toda strgati (raztrgati)
 obleko
izučiti
izumiti, izumitelj
izuti (sezuti)
izvaliti, ptiči so se izvalili

izvarek, rka († žlindra)
 izvedeti in zvedeti, zvedav,
 zvedavost
 iz večine; po večini, večinoma 36.
 izveličati in zveličati
 izvid der Befund
 izviniti in zviniti, (i)zvinek
 izvirati, izvir
 izviti komu kaj iz rok
 izvleček
 izvoliti, izvolitev
 izvreči, izvržem, izvržek;
 krava je (i)zvrгла, sad
 se je (i)zvrigel
 izvršiti in zvršiti, (i)zvršilna
 oblast
 izvrtati
 izven
 izvzeti, izvzemši
 izza, izza mize vstati
 izzvati, izzovem
 izžeti, izžmem.

J.

jablana in jablan, i ž. ja-
 blanov, jabolko, jabolčen,
 jabolčnik, jabolkovec
 jadrati, am; jádravec, já-
 drar, jadrarstvo
 jadrn in jedrn (hiter), ja-
 drno iti, jadrn korak, ja-
 drnost
 jadro, jádrnik, jádrnica
 jaglo (pšeno), laško jaglo =
 = riž
 jagneđ m., jagnedov, jagne-
 dovina
 jagnje, jagnječji, jagnjetov,
 jagnjič, pasl moje jagnji-
 če; janjec, janječji, janj-
 ček
 jajca, množ.: jajca, jajec;

jajcem; jajčece († jajčice),
 jajčna jed
 jak, jačji, prisl. jače
 jalov, jalova krava; jalov
 izgovor
 januar, arja; prosinec
 jarem, rma
 jasi, jaselce
 jastreb
 jaščerica († jaščarica) in
 gaščerica
 † javelne (*nemško* ja wohl
 nicht) = komaj
 jaz; pomni: vse moje bi-
 stvo, mein ganzes Ich;
 on je za dva mene mo-
 čen
 jazbec, beca, jazbečev
 jécav, ječavec, jecljati
 ječati, ječav, ječavec, jé-
 čavka
 ječmenček, ječmenka, ječ-
 menova kaša († ješprenj,
 iz *nem.* Gerstbrein)
 jedro, jedrr, jedrnat, jedr-
 natost
 jegulja
 jeli, jelita, jelite; jeli, da
 je res; jelite, da je prav;
 grdo je, jelite, če nam
 očitajo?
 jela, jelka, jelkov
 jelša, jelšev
 † jenjati (iz *nem.* hengen);
 nehati
 jerbas, jerbašček
 jermen, jermenje
 jetika, jetičen
 jetnišnica
 jetra, jeter, jetrom; jetrca,
 jetrčnik, jetrn, jetrník,
 jetrnica
 jezav, jézavec, jezavka

jezdec, deca, jezdenje, ježenje (*starejša oblika*); jezdariti, jezdarjenje

jezero, jezeren, zerna, jezer-nica, jezerski

jez'katl (prepirati se), jezi-kàv, jezikávec, jezikavka

jeziti vodo, zaježen

jezuít, jezuítski

jokatl, jokav, jókavec

Jožko († Joško)

jugovzhod, jugozahod; juž-novzhoden, južnozahoden

julij, julijska vročina

juniij, junijski

Jurij, Jurija († Juri); Jur,

Jurja (*v preprosti rabi*),

Jurček, Jurjevo

† juriš (*turško*); **naskok**, napad, naval; jurišiti, na-skočiti, napasti navaliti

jurski, jurska tvorba

jutro, jutrn, jutrnji; jutrna megla, jutrnja sapa; † jutrov = jutrn, jutrnji; † jutrova dežela = jutrna,

vzhodna dežela, vzhod

(Vzhod); † Jutrovo =

=vzhod (Vzhod); navzho-

du, na jutrnem; *napačno*

je: Nahar je bila lepa ko

roža Jutrova (Fr. B.) = ko

roža Jutra (Vzhoda)

jutri, jutrišnji, jutranji

južina

K.

k *predl.*; *pred k in g se piše h, n. pr. h kovaču, h gla-varju*

† **kabinet** (*fr.*); 1. **izba**, **soba**, **sobica**, **hram**; 2. (*pren.*) **vlada**, **ministrstvo**; 3. **zbirka**

ka-li; ali gorí, ka-li? Ali smo sami razbojniki, ka-li? 39.

kabel-in kebèl, la

kaber, bra, kabrn

kadar, kadar kolí, kadar si bodi

kadilo, kadilnica, kadilnik, kadiien

kadulja der Salbei

kadunja, kadunjast

kahljati (*se*); **hahljati** (*se*)

kajpada

kakor, **kakršen** († **kakor-šen**), **kakršnost**

kaligraf; **lepopisec**

kalciij das Kalzium

kali das Kali, **kaliij** das Ka-lium

† **kalkul** (*fr.*); **račun**, (*pren.*) **načrt**; **kalkulirati**; raču-

nati, **izračunati**, **preraču-nati**

kamen, *rod. kamena in*

kamna; **kamnáti**, *ám*;

kamniten, **kamnolom** (*tu-di lom*)

kam, **kam li**; **nima beliča**,

kam († **kamo**) **li dinar**

† **kanal**; **vodotok**, **vodotoč**;

prekop, **pretok**, **protok**,

preliv

kanja, **kanjec**

kaos; **zmeda**

kapelj, **kaplja**, **eljna**

kapnik, **stoječ k.**, **viseč k.**

† **kaprica** (*it., fr.*); **sitnost**,

trma; *prid. hudomašen*,

trmast

kar, **česar**, **čemur**, **pri čemer**,

s čimer

Karel, **rla**

† **karton**; **lepenka**

kašelj, kašljati; kašljav, kašljavec, kašljavka
 katalog; imenik, zapisnik
 katarakt; slap, prag, slapovi, pragovi reke Nila
 katastrofa; prekrat, prevrat; pren. poguba, pogibelj

kateri; o rabi zaimka **kateri** in ki pomni: 1. **kateri** se rabi kot oziralni zaimsek navadno le, kadar mislimo na eno ali več izmed dveh ali mnogih oseb ali reči, n. pr. **Kateri** ste s tem zadovoljni, vzdignite roke. **Kateriga** bom poklical, tisti naj se oglasi. Vsaka pšenica, katero kupim, je snetjava. Ezav se je povrnil po oni poti, po kateri je prišel. — 2. **kateri** se rabi poleg **ki** za predlogi, n. pr. Zadužil sem siloma vzdibljaj. s **katerim** se mi je hotelo olajšati nesrečno srce. (Strit.) To so bili dnevi, **ki** časih na tihem zahrepeni po njiš srce. (Cank.) Stog je močen kol, okrog **kateriga** se žito, seno ali slama sklada. — Druga nima kakor pot, ki hodi po njej, pa še tista ni njegova. — 3. **Kadar** se govori o stvari sami zase ne glede na druge, se rabi navadno **ki**, n. pr. Tista pšenica, **ki** jo zdaj kupuješ, je snetjava. — Imenovani list prosim, da popravi krivico, **ki** mi jo je storil. — To ni

za velikana, **ki** se mu pravi Brdavs, pa tudi zame ne, **ki** mi pravite Krpan. — 4. **ki** nadomešča lahko tudi kak predlog, n. pr. Živel je pobožen mož, **ki** (= o katerem) so pravili, da mu je vse védeče. Na moje plaho, razbolelo srce so trkali ponočni glasovi, **ki** človek ne vé, ali se vijejo iz zemlje ali lijejo z neba. (Cank.) — Prideta na cesarski dvor, **ki** pravijo, da je neki silno velik. (Levst.)

katoličan

kava, kaven, vna, kavna († kavina) primes
 † kavcija; varščina, jamščina

kavelj, eljna, kavljast, kavljat

kavkelj, klja

kavzalnost; vzročnost;
 vzročna zveza der Kausal-nexus

kazalo, kazalnik, kazalnica, kazaten; toda kazavec ali kazalec

kaznovati († kaznjevati), znujem

kdaj, nekda; 1. vprašalni zaimsek: od kdáj? 2. nedoločni zaimsek, n. pr. Če sem ti kdáj kaj dobrega storil. Kot nedol. zaimsek tudi **kedaj**, n. pr. Se bomo že **kedáj** videli. Če pridemo **kedaj** v nebesa, nam bo vse jasno.

kdor, 2. kogar in čigar, 3. komur, 4. kogar, 5. pri komer, 6. s komer

kemik († kemičar)
kēs, kesa (*v tem pomenu*
bolje kesanje); **kesen, ke-**
san; **kesnejši, kašnji,**
prisł. kesneje
ki (*glej pri kateri*)
kij, kijec († kic)
kilav, kilavec, kilavka
kimavec (september)
 † **kinč** (*iz madž. kincs za-*
klad), **kras, nakitje, lišp;**
 † **kinčati, (o)kraliti, zalj-**
šati, okititi, lišpati
kisel, kisela, selo (*stara*
oblika), **kisla, slo** (*mlajša*
obl.); **kislec, kisleca, ki-**
sik, kislina
 † **kit** (*nem.*); **lepilo, zamaz-**
ka
kje, kje drugje, kje kdo
kládivo, kládivce († klad-
 vece)
klasifikacija; razredba, oce-
na; klasificirati, (po)raz-
rediti, oceniti
klavec, klaven, vna, ; klav-
nica
klavrn, klavrnost
klavzula; pristavek, ute-
snitev
klecati, klecav, klecava no-
ga, klécavec
klečalnik
klečeplastvo
klepalnik, klepalno kla-
divo; klepavec
klepetav, klepetavec
kleвета (obrekovanje)
 † **klika** (*fr. clique*); *pomeni:*
drhal, svojat
klima; podnebje
 † **klišé** (*fr.*); **ploskanica,**
ploska; † klišarna, plo-
skarn(ica)

kljub, vkljub: (na)vzlic
ključavnica, ključavničar;
kljuka, kljukec
kljun, kljunač, kljunast
kljusa in kljuse, eta
kljuvati, kljujem in klju-
vam
klobkó, klobčič († klopčič),
 klobček
 † **klofuta** (*nem.*); **zaušnica,**
 † **klofutati, udariti, biti,**
tepsti, uhati
 † **klovn** (*angl. clown, izg.:*
klavn), **glumec**
klopca in klopica
kmalu († kmalo)
kmet, na kmetih, s kmetov
priiti
kmetiškl in kmečki
knez, knezovati, knežovina
 (kneževina); **kneginja**
 (knezova žena), **knežna**
 (knezova hči)
knjiga, deželna knjiga († de-
 želna deska, Landtafel);
 (*pren.*) **knjigožer, Bücher-**
wurm, -narr
ko; 1. ko = kot = kakor;
molči ko (kot, kakor)
riba; 2. ko = čim, n. pr.
Dalj ko je pravil, bolj
ga je brat zavidal. — Bolj
ko je tekla kri, več je
bilo kristjanov
koalicija; zveza
kobila, prid. kobilji, kobilje
mleko
kócelj, clja; kócast = ko-
drast; kócasta glava, oble-
ká, kócast klobuk
kočijaž, kočijaški
kočnik (zob)
kod († kodi), **odkod, dokod**
kodelja, skodeljkati se

- koder**, kodrc, kodrav, kodravec, kodrcija
kobezija; **zlepnota**, zveznost, **sodržnost**
† **kokarda** (*fr.*, *pomeni pentlja*); **trak**, **znak**
† **koketen** (*fr.*); **spogledljiv**, **koketirati**, **spogledovati se**
koklja († **kokla**)
† **kokon** (*fr.*); **zapredek**
kokolj
kola, **kolca**
kolacionirati; **primerjati** (*v pravem pomenu*: p. prepis z izvirnikom)
kolek, **kolka**, **kolkovati** († **koleka**, **kolekovati**), **kolkovina**, *prid.* **kolkoven**, **vna**, **o**
koleno, *prid.* **kolenji**, **nad kolenjo** **zgibo**, **kolenji upogib**
koleselj, **sija**, **seljna**
kolidirati; **sokobiti** s čim, **nasprotovati si**; **kolizija**, **sokob m.**, **spor**
kolkaj, **količ kaj**, **kolikšen**, **kolikršen**
kolk, **ka** († **kovk** *Strit.*), **die Hüfte**
kolnica *in* **klonica**, **kolar-nica**, **vozarna**, **la remise**, **dér Schuppen**, **garage**
kolo, **kolesček** († **kolesček**), **kolesčast**
† **kolo** (*it.* **collo**); **nakladek**
kolona; **stolpec**, **razpredel(ek)**
kolonija; **naselbina**, **naselje**; **kolonizirati**, **naseliti**, **naseljevati**; **kolonist**, **nasolnik**, **doselnik**, **doselec**
† **kolosalen**; **ogromen**, **velikanski**; **kolos**, **velikan**
† **kolportirati** (*fr.* **colporter** **krošnjariti**), **raznašati** (**časnike**, **knjige**); † **kolportér**; **raznašavec**, **raznašalec**, † **kolportaža**: **raznašanje**
† **komašna**, **gamaša** (*fr.* **gama-che**); **golenica**; **golenke množ.** (**zavojci**).
kombinacija; **sestava**, **kombinirati**, **sestavljati**, **spajati**; (*pren.*) (**primerjaje več reči**) **domisliti se**
komenzurabel; **soizmeren**
† **komfort** (*angl.*); **udobje**, **udobnost**; *prid.* **udoben**
† **komij** (*fr.* **commis**); **uslažbenec**, (**trgovski**) **sotrudnik**
† **komité** (*fr.*, *angl.*); **odbor**
† **komoden** (*fr.*); **lagoden**, **zložen**, **udoben**; **po lagodi mi je**; *sam.* **lagoda in lagot**, **lagodnost**; *prisl.* **zlagoma**, **lagodno**
komolec, **lca**
kompakten; **strnjen**, **oklén**, **jeklen**, **jedrn**, **jedrén**
kompenzirati, **nadomestiti**, **izravnati**, **odškodovati**, *sam.* **nadomestek**, **nadomestilo**
kompetenca; **pristojnost**, **pristojna oblast**
kompirirati; **sestaviti** (**iz raznih knjig**)
kompleks; **sojem**, **jma**; **obseg**, **celota**
komplíciran; **zapleten**, **zamotan**
† **kompromitirati** (*franc.*); **osramotiti**, **osmešiti**

koncentrirati; **usrediti**, so-
srediti, srediti; **zbrati**,
zgostiti; **koncentričen**,
sosreden, dna; **istosreden**,
enosreden; **koncentracija**,
usredba, **sosredba**

koncept; **osnutek**, **zasnova**,
osnova

koncesija; **pripust**, dovoli-
tev, pripustilo (pismo o
pripustu)

koncipirati; 1. **sestaviti**, za-
snovati, osnovati, načr-
tati; 2. **zamisliti**, zamiš-
ljati kaj, **konceptija**, **za-
misel**, **sli**

koncizen, **jeder**, **dra**, o, je-
drn, jedrén, **klén**

končati, **pomni**: v *nepre-
hajalnem pomenu* končati
se; *napačno*: Tu konča
tretja stran Čopovega ro-
kopiša. — S **em** konča
Čopov odlomek (= *fr.*
nem.); *slov.*: tu **se** konča
tretja stran; s **tem se**
konča odlomek

končen, čna († **konečno**) =
= **dokončen**, čna, čno
(† **končnoveljaven**, *po*
nem. *endgiltig*)

kondenzirati; **zgostiti**, zgo-
ščati, gostiti; *sam.* **zgo-
stitev**, **zgoščanje**

kondolirati; **sožalje** izreči;
sožalnica (pismo)

konec, **pokonci predl.**; **kon-
ci množina** = **sukanec**;
† **konec vzeti** (*fr.* *prendre*
fin, *nem.* *ein Ende neh-*
men); **pokončati se**, **po-
giniti**, **uničiti se**

konferenca; **posvet**, **posve-**

tovanje; **konferenčna so-
ba**, **posvetovalnica**
konfident; **zaupnik**

† **konfiscirati**; **zaseči**, zase-
gati, **zapleniti**; *sam.* **za-
sega** = **zaplenitev**

konflikt; **sokob**, a; **spor**; *gl.*
spreti se s kom, **zadeti**
ob kaj

konfuzen; **zmeden**

kongres, **shod**

kongruenca; **skladnost**,
prid. **skladen**, **priličen**,
soglasen, *gl.* **skladati se**,
ujemati se

kouica, **koničast** (šilast)

konjederec († **konjedirec**),
konjederka

konjica (**konjenica**), **kónjik**
(**konjenik**)

konjektura; **ugibanje**

konkreten; **predmeten**,
stvaren

konopec der Strick

konoplja, **konopljen**

konstatirati; **ugotoviti**, ugo-
tavljati

konstelacija (*prv. pomen*:
stanje zvezd; **ozvezdje**)
položaj

konstitucija; **ustava**, kon-
stituanta, **ustavodajna**
skupščina

konstruirati; **narediti**, de-
lati, tvoriti, **zmisliti**; **se-
staviti**, **sestavljati**, na-
črtati

kontakt; **dotik**, **tik**, *gl.* (**do**)
takniti se

kontekst; **zveza**; v *besedilu*:
ustroj stavka, **stavčni**
ustroj

kontinent; **celina**, **kepno**

† **konto** (*it.*); račun; a conto, na račun; conto corrente, tekoči račun
 † **kontura** (*fr.*); očrt, začrt; *gl.* očrtati, začrtati
 kontradiktoričen; preko-sloven, protisloven
 kontraren; proilven
 kontrast; nasprotje
 † **kontroband** (*it.* contrabando tihotapstvo), tihotapstvo, *gl.* tihotapiti; *sam.* tihotapec
 † **kontrola** (*fr.* contrôle) pri-gled, nadzorstvo; † kontrolirati, prigledovati, nadzirati, nadzorovati; kontrolor, priglednik
 konvencija, dogovor, konvencionalen, dogovorjen; običajen
 kopača († kramp *nem.*)
 kôpel, éli († kopelj), kopelnica Badewanne
 kopija; prepiš, snimek; kopirati, prepisati, posneti, snimati, (sliko) preslikati
 kopneti, im, kopnenje
 kopr, koprčev, der Fenchel
 kopneti, im, koprnenje, koprneti od strahu, od žeje, po čem k.
 korakoma († korak za korakom roman., *nem.*); *na-pačno*: Ali nekoč pride ura — ne pobliskoma, temveč počasi, korak za korakom (*Cank.*); *prav*: korakoma, stopnjema
 korektura, poprava, popravek; popravna pola (*Korrekturbogen*); korekten, pravilen, brezhiben

korelativen, soodnosen
 korobač
 Koseski, *rod.* Koseskega, s Koseskim; Koseskega († Koseskove, Koseskita) pesmi; *enako* Hradeckega most, Palackega zgodovina
 kositer, tra; kositrn, kositrn; kositrnik; kositriti, kositrati
 kosten = koščen; kostonom Beinbruch († kostilom), kostenica, kostenjak, koščica
 † **kostim** (*fr.* costume); kroj, noša; † kostimiran, zgodovinski dobi primerno oblečen
 † **košarico** dati, *nem.* einen Korb gel en = odreči komu kaj, odbiti (prošnjo), zavrniti koga
 košček († kosček)
 kôl (*glej pri ko*)
 kotánc die Spirale
 kotljati se
 kovčeg, éga († kovček, čka)
 kozelc, kozelca; vezani kozelc, die Doppelharfe; samčast kozelc ali samec (*v nasprotju z vezanim k.*); brana, okno pri k.
 koženica; pergament
 kragulj, úlja
 kraguljec, kraguljček, kraguljiti
 kraj, krájeven, s kraja der erste beste
 kralj, králjev (*osebno*), kraljev = kraljevski; kraljestvo, kraljič, kraljevič, kraljična († kraljičina)

- kramljati**, v pesmi tudi stara oblika kramoljati
Kraujec, kranjski
krasta = hrasta, krastav, krastavec, krastavost
krat, prvokrat, drugokrat, desetkrat; če krat sklanjamo, se piše narazen, n. pr. koliko kratov, druge krati, neke krati
kratek, krajši, kračji, prisl. kraje; kratke pameti biti, kratkih besedi biti; kratko (in) malo ne, skratka, izkratka; pomni: den Kürzeren ziehen izgubiti, izgubo imeti; premagan biti, na škodi biti
kreclj, clja
 † kredenca der Kredenz-tisch (it., fr.); slov.: láva, lávica
kredit; zaup, v z. dati
krehati, krehav, kréhavec
kreljat, i
krempelj, plja, krempelj
krhelj, hlja, krljevec
krhlika, krlikov, krlikovec
kri; krvni udor, Blutsturz; krvni obtek, Blutkreislauf
krilatca Schlagwort
kristjan, krščenik, Kristus, rod. Kristusa in Krista
kritik († kritičar) presojevavec (-lec), ocenjevavec (-lec)
kritika; ocena, pretres; kritičen, usoden, odločen, opasen
križavec, križavce preštavam
krlj
krmežljav, krmežljiv
krn, prvi, zadnji konec ladje; prid. krn, krna, krno (okrnjen); krn zbor Rumpfparlament
krnica, priti med krnice in pečine (= med Scilo in Karibdo)
krogla († kroglja)
krpavec, der Flicker, Pflüsch
kruh, pomni: dva kosa kruha (ne: dva kruha), posodi mi tri hlebe (tako je popravil Hren Trubarjevo in Dalmatipovo tujo rabo: tri kruhe); pet hlebov (tako pravilno Pohlin za prejšnje: pet kruhov)
krvolitje, prelivanje krvi († krvoprelitje)
krvoželjen, krvožejen
kuhalnica
kukavica, kukavičji
 † kulanten (fr. coulant, gladko tekoč) = ustrezljiv, vljuden, udvoren
kulminirati; vzhovati, do vrha priti, na vrhu biti; kulminacija, vrh
kultura; omika, izobrazba, naobrazba, omikanost, obrazovanost, prosveta
 † kupon (fr.); odrezek
 † kuverta (fr.); ovojnica
kvačkati häkeln
kvalifikacija; 1. kot lastnost: usposobljenost, 2. usposobljenostaa ocena, popis; kvalificirati usposobiti, oceniti; del. usposobljen
kvaliteta, kakovost
kvantiteta, kolikost

kvart; četverka
kvatrn, kvatrn teden, kvatrnica

kvišku
kvocient; kollčnik
kvota; delež, razdelek

L.

labod, labodji, labodnica
ladja, ladjin in ladijen, jna, ladijski; ladjica, ladjišče; ladjevje

† lafeta (die Lafette); pre-
ma, sprednja prema

lagati in legati, lagàl in le-
gàl, lažem

lahak, hka, o, lebák (legák),
hka, lahen, hna, določna
oblika lábki, bka, o; lažji;
prisl. laže, laglje, (lažje); —
pomni: lahko se rabi tudi
nam. smeti, moči, n. pr.
Lahko bi pomagal, pa ne-
češ. — Ali grem lahko z
vami? — Lahko nebaš.

lahčáti, lehčati

laik; 1. svetni človek (na-
sproti duhovniku); 2.
(pren.) nestrokovnik (na-
sproti strokovnjaku)

lajati, lajam in lajem

laket, kta, ktú in lahet, hta,
htú; množ. lákti m., lahti,
lehti ž., tri lahti; nad-
lahti, podlehti, nadlahti,
podlahti

lani († vlani), lanski

lapidaren; jéder, klén, kra-
tek

lápör, rja der Mergel, la-
porjeva jama

las, lašček, laščast; las-
nica = lasna igla, lasna
ključica

lasciven; opolzel, pohoten
laskati, láskav, laskavec
laskrn (sladkosneden)

lastovica († lastavica), la-
stovka, lastovičji

laščec in loščec, čecà (klòp)
latenten; zvezan, skrit, tajen
† lavoar (fr. lavoire); umi-
valnik, umivalnica

laž, í, laž beseda, lažniv;
v sestavi laži = slutvo
(Pseudo-, After-) laži-
ustavnost; lažiučenjak,
slutvoučenjak

le, le-tá, le-ta, le-to; le-tega;
le-ti moje; le-oni, le-
ona, le-ono; le-onega; le-
tod; tod. takle, takale,
takole 3b.

leči, ležem, velel. lezi, le-
zita, te

ledje, sr.; množ. ledja

legitimirat se izkazati se,
legitimacija; izkaznica,
izkaz

lemež

lepenka, Pappendeckel

lepotiti = ličiti, schmin-
ken; lepótlo, lepótica die
Schminke; lepótilec der
Schminker

les; divjak drgne dva kosa
lesa (ne: dva lesa), da si
zaneti ogenj

lesti († lezti), lezem

lešnik

leto; koliko let imaš? deset.
let mi je, imam (to je
slov. nam. koliko si star,
10 let sem star); létenski,

- létina, dobra l., letošnji, letošnjik: poletl
 † ležeren (*fr. léger*, lahko-miseln); **nemaren**
 † **vprašalna besedica**, n. pr. Je li res? Je li ne? Bog vedi, ni li to znamenje prihodnjih temnih ur? — Bo li kdo († bo-li) vsaj eno solzo potočil za menoj? — Gospod, sem li jaz? — Je li bolje († je-li)? Najdete li med njima bistven razloček? — Ni li to prav očiten dokaz, da ni bistvenega razločka? — Slišiš li, moja hči? (*Dalm.*) — Je li Savel tudi med preroki? (*Grub.*) — Hočem se malo okrog ozreti, je li še kakor pred toliko leti. (*Strit.*) — *toda* jeli, jelita, jelite (*glej pri jeli*), n. pr. Ne poznaš me, jeli, ženica? (*Strit.*)
 † **lift** (*angl.*); **dvigalo**
likalo, likalnik, likalnica
 † **limbar**; **litija**
lisica, lisičji;
list, listov, listovec
 † **lista** (*die Liste*); **pola**, izkaz, seznam
lišček († **lišček**)
lišpati, lišpalnik (*orodje*, s katerim se lasje žgó in kodrajo); lišpav, lišpavec
literatura; **slovstvo**, književnost; slovstven, književen
ljubezniv
ludje, rod. ljudi
ljuljka († **ljulika**), ljuljčen
ljut, ljutiti se, ljutica
lobanja
locan, cna_ († **locenj**), locnat
ločnica Sicherheitsmarke
 † **lojalen** (*fr. loyal* zakonit) zvest, pošten, dober, pravičen, resničen, odkrit (o-srčen)
loščiti, čevlje l. wichen, **loščilo** Wachs
 † **lotati** (*nem. lóten*); **spojiti**, **spajati**
Lovrenc
 † **ložirati** (*fr. loger*); **stano-vati**; koga kam nastaniti
lab, **lubov**, **lubad**
luč, **lučca** († **lučica**)
Ludovik, *toda* Ljudevit
 † **luksus**; **gizda**, razkoš, i ž., **potrata**, **Luxusware** **gizdnina**, **gizdovina**
lуска, **luskav**, **luskavec**
lutka, *la poupée*, *die Puppe*
lutkovno gledališče, **Kas-perltheater**

M.

- macesen**, **sna**, **macesnov**, **macesnovec**
mačeha, **mačehin**, a
mačka, **mačica**, **mačji**; **mačie** († **mačkine**) solze; **mačko** v vreči kupiti (*po nem.*) = **na slepo kupiti**
maditi = **mediti**, **mladiti**
sadje; **mada**, **sadje** v **mado** dejati; **maden**, **dna**
 † **magari** (*iz turšk.*); **čeprev**, **četudi**
mabálo, **mahalnik**
mahljati, **am**; **mahljaj**, **mah** na **mah**, **mahoma**

maj, **majsko** († **majevo**)
solnce; **majnik**, **majniški**
(† **majnikov**) izlet
maj = **mlaj**; **maje**, **mlaje**
postavljati
maicen, **cna**, **o**, **majčken**,
čkena, **o**
majuskula; **vélíka črka**
maklèn, **ena**
maksíma; **načelo**
maksímalni; **največji**
mal, **dosegamal**, **dosihmal**,
odsihmal
malce (**malo**)
mall. prid., *ima samo do-*
ločno obliko: **máli**, **a**, **o**,
n. pr. mali hlapec; *za*
nedoločno obliko se rabi
majhen, **n. pr. hlapec je**
maihen (*ne mal ali mali*);
malo po **malo** **sukzessiv**,
v malo dneh, **z malo be-**
sedami; **manjši**, **manj**; **ma-**
lokdaí, **malokdo**, **malokje**
málica, **dopoldanja m.**, **po-**
poldanja m., **málicati**
málin, **mín**
malina, **malínica**, **malino-**
vec
malomaren, **nonchalant**;
malomarnost, **noncha-**
lance
† **maltretírati** (*fr. maltraí-*
ter); **s kom grdo**, **hudo**,
slabo, **zlo**, **trdo delati**,
ravnati, **postopati**; **mučiti**
mandelí, **elína**, **mandelínov**
† **maníra** (*fr. manière*) 1. **na-**
čin; 2. **množ. običaj**, **na-**
vada; **spedób**, **óba**
manjkati (**nedostajati česa**)
† **manšeta** (*fr.*); **sapestnik**
mar, **tega mi ni mar**, **ali**
mar ne veš?

marec, **rca** (**sušec**), **marčna**
(† **marčeva**) **vstaja l. 1848.**
marenj, **nja in marnja**, **nje**
† **marioneta** (*fr. marionnette*
prv. pom. **Micika**, **Marička**)
lutka, **punca**; († **polišinel**,
ital., *fr.* **Cankar**), **lutkovno**
gledišče
markanten; **očiten**, **značilen**,
izrazit
Marko in Marka
marmor, **rja**
marsikaj, **marsikak**, **marsi-**
kdo
† **marširati** (*fr. marcher*);
stopati, **hoditi**
martinček
† **masa**; 1. **keva**, **gruda**,
grmada; 2. **množica**, **sila**,
sila ljud, **sila snega**, **sila**
opravkov; 3. **snov**, **tvar**;
† **masíven**, 1. **iz celega**, **ce-**
loten; 2. **samoravel**, **sa-**
moroden; **brez primesí**;
subo (**zlato**); **ein massiver**
Mensch, **debel**, **zarobljen**,
neotesan
† **masakrirati** (*fr. massa-*
crer), **poklati**, **pomoriti**
maselj, **eljca**
† **maska** (*it.*, *fr.*); **krinka**,
obličnica, **korelek**, **obra-**
zina
maša, **vélíka maša** **das Hoch-**
amt; † **mašo brati** (*po*
nem.) **maševati**, **mašo**
opraviti
† **matador** (*špan.*); 1. **bíko-**
borec, 2. **vedítelj**, **prvo-**
boritelj
materija; **tvar**; **materiálen**,
tvaren, **rna**; **materiál**, **gra-**
divo, **tvorivo**, **potrebščíne**

materin, ina, ino; **materinska** hiša Mutterhaus, materinska dežela, n. pr. Grki so se iz svojih naselbin radi vračali v materinsko deželo; **materinska šola** (naspr. podružna šola)

† **matrac**; **žimnica**; Feder-matratze, vzmetnica

† **medalja** (fr.); **svetinja**, († kolaina, iz it. collana ovratna verižica)

medletl, im od lakote, od žalosti, po kom (čem)

mehak, mehek, hka, o; **mečji**, mekši, mehkejši, *prisl.* meče (mečje)

mehir in mehur, ria

† **memoar** (fr.); *množ.*; **zapiski**, zapisi

menjaš, menial, menialnik, menialnica; **menjavec** in menjalec

meritoren; **stvarer**, strokoven

merjasec, neresec

merodajen (po nem.); **bolje odločilen**

mesec, eca in sca; v *izvedenkah* le meseca: mesečen, ečna, mesečina, mesečnik

meso v juhi Tellerfleisch

mesto, mestece († mestice);

z mesta = **iznenadno** govoriti aus dem Stegreif sprechen; *pomni*: za nem. Stelle se rabi v slov. natančneje določena beseda **urad**, **služba**, oblast; n. pr. sodniška služba je razpisana († mesto sodnika); **urad**. († službeno mesto)

mešan, mešanaluč (somrak) das Zwielficht

mešnica, Dudelsack; kmetič, ki zna na mešnice piskati (Trubar)

meter, metriski

† **meting** (angl. meeting izg. miting); **zbor**, shod

metropola; **prestolnica**

metulj, *prid.* metulji, metulje krilo

mezinec († mazinec), nca

meževen in muževen, drevo je spomladi m.

Micka in Micka

migljati, migljaj

milijon

† **milje** (fr. milieu, sreda)

† **osredje**, kraj, okolje, okolica, pokrajina, n. pr. Opisovanju miljeja (prav: krajev) je posvetil pisatelj posebno skrb

milostiv (stara obl.), milostljiv (mlajša obl.); † **milostipoln** (po nem.) = milostiv

† **mimikri** (angl. mimicry posnemanje, oponašanje) **prienačenje**, prilagoditev

mimo, mimogrede

minimum; **najmanj**, minimalni, **najmanjši**

ministrski, ministrstvo

miniti, minem, minil in minul, minuli teden

† **minuciozen** (po fr.); **malenkosten**, natančen

minuskula; **mala črka**

mislec, sleca

mlšjica (arzenikov prah)

miza; mizna, namizna oprava, service de table

mizantrop; **ljudomrzec**, od-
ljudnik
mladenic, ničar
mnog, ga, go; O Gospod,
kako so tvoja dela velika
in **mno**ga (Daim.). — In
je v Egiptu postal velik,
močam in **mno**g narod
(isti). — Ljubljanka pije
mnoge potoke in stu-
dence (Levst.)
močerad
moči, morem; o rabi *nedo-*
ločnika **moči** *pomni*: mo-
či je (= je mogoče), ni
moči, n. pr. Vse je moči
(† moč) storiti; ni moči
do njega priti. — Boga-
stvo naše je toliko, da ga
ni moči († moč) zapraviti
(Milč.) — Vsem se je bra-
lo z obrazov hrepenenje,
kar **moči** dobro se zaba-
vati (isti). *Napačno*: Bi
spomnil njimazmage več-
no slavo. Ak bi, da jo
doseči moč (*prav*: moč' =
moči) je, sodil (Preš.);
kolikor **moči**, kar **moči**
(† karmoč)
močilo, močilnica, močilen
močvir, močvar, močvara
model; **vzorec**, lik, **obrazec**,
(† kalup *iz turšk.*)
modrec, dreca (modrijan)
† **modrc**, drca (*iz nem.* das
Mieder); **životnik**, živo-
tec, plečnják
mojstrski, mojstrstvo
mokre, krca (deževni veter)
moleti, im, molenje
moliti, moljenje; **molivec**
in **molilec**, **molek**, lka;
molilnik Betbank; **molil-**

nica Bethaus; **molitev**,
molitevca; **molitven**, mo-
litvena in **molitevna**; mo-
litevna ženska; **molitve-**
na knjiga
molsti, mlesti († mlezi),
molzem
moment; **trenutek**, momen-
tanen, **trenuten**, **hipen**
monotonen; **enozvočen**;
(*pren.*) **enoličen**, **enakome-**
ren; *prim.* Pod zemljó pojo
jim rovnice pesem ne-
skončno **enozvočno** (Žup.)
† **montirati** (*fr.* monter, po-
staviti [stroj]); **stromiti**,
ustromiti, † **montér**; stro-
mec, **stromitelj**
moralen († **moraličen**);
nraven
morebiti (*ne* znabiti), **more-**
biten
motika
motiv; 1. **nagib**; 2. **pobuda**;
3. **povod**; 4. **razlog**; mo-
tivirati, z **razlogi** pod-
preti; 5. **zamisel** (= kon-
cepcija)
† **moto** (*it.* motto izrek);
geslo; **izrek**
motvôr, óza Spagat, Schaur,
motvozec
mozeg, zga, **mozgov**, moz-
govni živci; **mozgav**, mar-
kig, **mozgave** kosti
mozolj, **mozoljnat**, **mozolj-**
čast
mož, **moški**
možgani
možicelj, celjna, clja
mravlja, *prid.* **mravji**, **mrav-**
ljinci, **mravljinčji** († **mrav-**
veljni)
mrčes, ésa

mrda la grimace, die Grimasse († grimasa = mrda, pomrda); *napačno*: delal je silnosmesne grimase in se lomil (F. B.); *nem.* Grimassen, Gesichter schneiden = *slov.*: **mrdati** se, namrdniti se komu; **mrǵoditi** se, namrgoditi čelo, usta, obraz; *n.* se; mrgodniti, dnem, **mrǵoden** obraz grimassig; **mrdo** napeti, mrdec narediti; **mrščiti** se, namrščiti se, (na)mrščiti čelo, obrvi, obraz; **spāčiti** se komu, spakovati; pačiti obraz, usta

mrivašnica
mrivec, veca

mrzek, zka, o; **mrzko** mi je nad čim, zoprno mi je kaj

muhálnik in mûlovnik

muren, rna

murva, murvov, murven, murvovo, murvno drevo.

N.

nabíratí novince, vojake; **nabor**, nabiralnik Sammelkasten

nabrekel, nabrekla ustna

načelek († šapej)

načelník († šef, *fr.* chef)

nad predl.; **pomni**: jeziti se nad kom († čez koga); *nam.* nad — (*nem.* Ober-, Erz-) je bolje rabiti višji, *n. pr.* višji priglednik, Oberkontrollor

nada, **nadejati** se

nadalje, nadaljnji, *glej* daljnji

nadeti, nadevati, nadenem; **nadév**, éva die Fülle (pri jestvinah)

nadmeren, nadmerni stroški Mehraufwand

nadobuden († nadebuden)

nadeti (nadóti), nadmem (napihniti)

nagatiti, im, nagačena ptica

nagelj, eljna, nageljč, nageljček

nagibal; *napačno* je *n. pr.* Carigrad je že dolgo nagibal k razkošju (*slov.*: se je nagibal)

nagniti, nagnem, nagnjen, nagnjena pisava die Kurs.schrift

nahajati; **najti**; po gorah **nahajamo** (je najti) lepih cvetic; † **nahajati** se (*fr.*, *nem.*); *napačno* je *n. pr.* Županstvo se nahaja (*fr.* se trouve, *odtod nem.* befindet sich) pol ure odtod (*slov.*: županstvo je...). Svetišče boga Vulkana v Rimu se je **nahajalo** daleč od hiš (*slov.*: je stalo). Tu doli se **nahaja** prekrasno polje (*slov.*: leži)

† **naiven** (*fr.*); **preprost**; **neuk**, **nevesč**; neuki človek der naive Mensch (*naspr.* strokovno izobraženi človek)

najeti, **najmem** in **najámem** **najin**, **jina**, **jino**

najti, **najdem**, **našel** († **najdel**) sem

naklo in **nakovalo**

nalašč, zaradi nalaščnega zavijanja

naličiti schminken, cesar se je dal naličiti kakor igravec

namesto in **namestu**, († mesto) **namesto** brata (= za brata) plačati; *po fr., nem. zgledu se rabi veznik* **namesto** (*fr. au lieu de, nem. anstatt, statt*); **namesto** da bi me bil pohvalil, me je grajal; *bolje slov.:* ni me pohvalil, ampak grajal; ne da bi me bil pohvalil, ampak grajal me je. Ne da bi ga pozdravil, še pogledal ga ni. (Plet.)

nanosnik, ščipalnik, der Zwicker

naočniki, naočnice († očala *po it.*)

naperiti, n. zajca s slanino; purman se naperi, n. kaj zoper koga

naprsnik, la chemisette, **naprsteč**, prstnik, der Fingerhut

napustek das Gesims

napušč das Vordach

narav, i, ž. das Naturell

narava (*v pomenu bistvo; sicer bolj:*) **priroda**, prirodopisje, zbirka prirodnin, prirodni človek

naravnost

narazen, dve uri narazen (vsaksebi)

náred, i; **náreden** = nárok, hiša je nárok = stoji na priliki

narečje, otroka v naročje vzeti

nárt (zgornji del noge; usnje za zgornji del)

† **nasesti**, je nasedel (*po nem. er ist aufgesessen*); *slov.:* ujel se je (ptiček) šel je v zanko, v past; dal se je na led speljati

naslednji, *toda:* naslednik, naslednica; slednji, poslednji, *toda:* dosleden, nedosleden, nedoslednost

nasledovati koga ali komu (nastopiti za kom), nasledovati dedino

naslon, naslonek; naslonki na obeh straneh stola

naslonjak, naslanjač der Lehnstuhl

nástil, stíla; nastelja

nastlati, nastljati

nastrgana († ribana) kaša

nastroj, die Stimmung, **nastrojiti**, im

našiv, našiva, die Einfassung am Kleide

našopiti, n. se, našopirjen, sich aufputzen

natanko

nato, potem

natvesti, zem († natveziti)

navček, čka die Zügelglocke

navdusiti, navdušenje

navpik, navpičen

navkreber,

navzdol, navzdolnji, navzdolujik (stalaktit)

navzgor, navzgornji; navzgornjik (stalagmit)

navzkriž

navzilo, vzlic

navzočen, navzoč, navzočnost

nazivati, *sed.* nazivam *in* nazivljem († nazivljam)
necak, nečakinja, netjak
nečké, ák
nedro *in* nedrje
negoda, negodé, éta,
neizmeren, rna, kar se ne dá izmeriti; — nezmeren (v pijači)
ne, ešč
nejevera, nejeveren
nejevolja, nejevoljen
nekateri, nekateri človek († nekaternik)
nekdaj, nekdanji
neki (*glej* eden)
neki, kaj neki hoče? brat je neki že odšel
nekoč, ponekod
nekrolog; **osmrtnica**
nemar, znémar, vnémar pustiti; **nemáren**, **nemárnost** *in* **vnéma**, en, **vnémarnost**
nenaden, unverhofft, unvorhergesehen
neokreten, neroden; — **neukreten**, neupogljiv
neposreden
neprenehljiv († neprejenljiv)
neprodnišen, nepropusten, zrakodržen, vododržen († zrakotesen, † vodotesen)
† **nergati** (*iz* **nem.** nergeln); **godrnjati**, zabavljati
nespotakljiv *in* **nespotekljiv**
nesti, nesem; *trp. del.* prenesen, odnesen († prenešen, odnešen)
nentegoma
neužitén, tna
nevoščljiv

† **niansa** (*fr.*); **odtonek**, nka, odličica, razlika
nič; 1., 4. nič, 2. ničesar, 3. ničemur, 5. pri ničemer, 6. z ničimer
ničemuren, ničemurnost; ničemrn, ničemrnost
ničica (ničla)
nibče, nikdo, 2. nikogar, 3. nikomur, 5. pri nikomer, 6. z nikomer
nimb; žar; s svetim žarom osvetljen
† **nivelirati** (*fr.* **niveler** meriti pad vode [razliko višine], izmeriti); **izravnati**, **izenačiti**
† **nivó** (*fr.* **niveau**, ravnovesje na tehtnici); **gladina**, **površina**, **višina**; *slabo* je n. pr. **nivó** naše izobrazbe bo padel (*bolje*: padli bomo z dosedanje višine naše izobrazbe)
nizek, zka, nižji, *prisl.* niže
njuhati, nosljati, njuhalen
nobeden, noben
† **nobel**; **gosposki**, **odličen**
nocoj, nocojšnji
noč, nočca
nogavica
nogačnik (podnožnik pri mizi, kamor se noge nasloné)
nohet, hta
norec, rca; **norca** (*norce*) si delati (*tudi* se delati) iz koga; (po) **norčevati** se s kom († vleči, potegniti koga, *po* **nem.**)
norišnica
norma; **pravilo**, **normalen**, **pravilen**; **normalna** lega = osnovna lega

nos, pod nos, po nosu do-
biti, dati (*ne nos dobiti*,
po nem!)

nosilnica

noter (na vprašanje: kam?),

notri (na vpr.: kje?); no-
trina = notranjščina

nozdrv, i, ž.

nožnice das Futteral, n. za
britev, za naočnike

nuditi; † prilika se mu je
nudila (*fr., nem.*) = slov.
prilika je **nanesla**; pri-
liko dobiti, imeti

O.

oaza; **zelenica**

ob (*okrajšana oblika*: o)
predl., ob (o) palici ho-
diti, ob kruhu in vodi ži-
veti; *pomni*: brati, pisati,
govoriti, slišati, meniti,
dvomiti... o čem (*ne*:
od česa); *napak*: Bral sem
v sv. pismu od siroma-
kove ovce (*prav*: o siro-
makovi ovci); ali si od
moža zvedela? (*prav*: o
možu); *od se rabi za osebo*,
od katere kaj zvemo, *sli-*
šimo itd., n. pr. *od soseda*
sem zvedela o možu

obala in obal, i

obara das Eingemachte

obči (*ima le določno obliko*),
obči (skupen) svet

obirati, obirač, obirav, obi-
ravec (obiralec), obirek
in oberek

objekt; 1. predmet, stvar,
reč; objektiven, predme-
ten, stvaren, neoseben;
2. zgradba, oddelek

obklej

oblastvo, die Behörde

obleči se, napraviti se († na-
praviti toaleto, *fr. faire*
toilette)

obligacija; 1. zadolžnica;
2. obveznica

obój, oboje vilice

obraz, obrazček; **obraznik**
der Porträtmaler

obrednik, das Zeremoniell

obrezek, obrezček

obsčen; **ne-ramen**, umazan

observatorij, **motrilnica**,
opazovalnica

obstati, obstojim (sestati,
sestojim), obstoječ, obsta-
jati, obstajam († obstojati,
obstojati); človek sestoji
(*bolje*: je) iz duše in telesa

obujek, jca. nav. množ.,
obujki Schuhfetzen

obutei, teli, obutev, tve

obveza, obvezati koga z
robcem; **obvezen** (obli-
gaten); **obveznica** (obli-
gacija)

† očigled, v očigled (*po*
nem.); **spríčo**, njega mora-
mo **spríčo** tolike drznosti
res pomilovati

očim, očima, očimski

očitati, am († predbacivati,
po nem.)

očividn († očeviden), oči-
videc

od; 1. *napačno je rabiti gol*
roditnik pri neprehajalnih
in povratnih glagolih, kjer
bi moral biti od (ali kak
drug predlog), ki znači
vzrok; napačno je: Zemlja
se je tresla groze (prav:

- od groze, ali v grozi). Drevo se šibi samih jabolk (prav: od jabolk, ali: veje se šibe pod težkim sadjem). Dvorana se je kar blesčala zlata, srebra in dragocenega kamenja (prav: od zlata...). Umrl je lakote (prav: od lakote, ali za lakoto). Travniki so zevali žeje (= od žeje). Primeri: obraz se sveti od veselja; medletti, mreti od lakote; srce se topi od žalosti, vrata so napeta od mokrote, od veselja (se) plakati; — 2. predlog od kaže, od česar je kaj oddaljeno, n. pr. južno od Ljubljane (ne: južno Ljubljane!), severno od Lvova (ne: severno Lvova!)
- odbo**, odbojnica, odbojača der Puffer
- odcedek** der Abguß
- oddel**, appartement
- odetel**, eli; odetev, tve die Decke
- oder**, dra; odrnica (deska na odru)
- odgovoriti**; † ne odgovarja sedanjim zahtevam (tr.-nem.) = ne ustrezati sed. zahtevam. V paleolitiški dobi, ki odgovarja v geologiji ledeni dobi, so prebivali ljudje v skalnatih duplinah (slov.: se zлага, ujema, skada, dá primerjati z ledeno dobo)
- odhoanja**, Abschiedavalete
- odirati**, oderuh
- odklej**, odkod, odkoder, dokorej, odnekod, odnikoder, odondod, odslej, od tod, odspred, odzad, odzadaj, odzuna)...
- odpiráč** der Dietrich
- odraslek**, odrasleka
- odreveneti**, im, odrevenel
- odsevani**, od stene odseva, sreča se odseva iz oči; napáčno: oči odsevajo srečo (Cankar), prav: iz oči (se) odseva sreča, ali oči sljejo od sreče
- odvetru**, odvetrna stran
- odvisen**; od mene je odvisno, bolje slov.: na meni je
- ogel**, ogla in vogel
- ogel**, ogla, oglár, ogelnat, ogelnica, ogelnjak, ogelček; oglén, oglenec, oglenčev, ogienčat; oglje (skupno ime), ogljik = ogljikov
- oglavnica** († kapuca)
- ogenj**; † ognjetrden, feuerfest, slov.: trden od ognja, nezgoren, nepregoren, nezgorljiv
- ogoliti**, im (gol), ogoljena glava, ogoljenkožuh; ogúliti, ogúljen
- ograditi** se (proti čemu), sich gegen etwas verwahren
- ogražati** († ogrožati); Nemec ograža našo severno mejo; — ogroziti: ogrožeti
- ogrc**, rca (ličinka rjavega brošča)
- ogrod**, i (oprsje)
- ojnice**; iz ojnica skočiti, über die Schnur hauen

oknice množ., medoknice
die Jalousien, o. napotezo,
regulierbare Jalousien

oko; iz oči v oči pogle-
dati (*ne oko v oko mi gle-*
dj, Greg., prav: iz oči v
oči); govoril sem z njim
oko v oko kot zdajle z
vami, *prav: iz oči v oči*
† **okom**, v okom priti (*ital.*);
slov. preprečiti

okoli, okoli in okoli; okolen,
okolna vožnja Rundreise;
okolnost; *neslov. je n. pr.*
Tudi okolnost, da je
kost sestavljena iz so-
srednih plojk, pripomore
nekaj k njeni trdnosti;
bolje: tudi to, da je ...

okopi, die Schanzen

okov, va; množ. okovi, oko-
vov; tudi okova, e
† **oktroirati** (*fr. octroyer*)
vsiliti, s silo uvesti

okupirati; **zasesti**; **zasede-**
no ozemlje

okus, okusen, okusiti

ol, ola (olú); pivo

olje, oljen; olja; oljni slaj

oljka, oljkov, oljčen († olj-
kin), oljna nedelja; Olj-
ska gora

olša = jelša, Olševk

omaka, la sauce

omamljiv (prelesten)

ondan

onai

óni, óna, óno; *neslov. je*
rabiti zaimek oni v pri-
merih, kakor: Gregorčiča
mnogo bero, najbrže zato,
ker so njegova dela lažja
kot ona Cankarja ali Zu-
pančiča (prav: lažja kot

Cankarjeva ali Županči-
čeva). — Češka je bila z
Moravsko skoro vedno
združena, zato se je na
tem delu slovansko pre-
bivalstvo ohranilo, dočim
se je ono na severu po-
nemčilo (*prav: dočim se je*
na severu ponemčilo). —
Prebivalstvo v deželi se je
zelo pomnožilo, posebno
ono (*brez zaim.!*) ob vodah.
— V tajnem svétu so pre-
tresovali vse važne za-
deve, zlasti one zunanje
politike (*prav: zlasti za-*
deve zunanje politike)

óni, **oná**, **onó**, *rod. onéga;*
onéga in oné se rabi
tudi kot imenovalnik n. pr.
Neki oné se pred njim
je razí rezal. (Žup.) — Veš,
bil je oné, tisti dolgi Ja-
nez. (Detela.)

opaž, zidani opaž, die Feuer-
mauer

ópna die Tapete; opnár
der Tapezierer; prečna
ópna Zwerchfell

opókel, kta blasiert, abge-
stumpft

opoldan in opoldne, opol-
dneva; opoldanji

oponirati; **nasprotovati**,
protiviti se, prerekati,
ugovarjati, izpodbijati,
pobijati

oportunen; **primeren**, pri-
ličen, prikladen

oral, i

ordinariat

organ; člen, ud; orodje;
ustroj, organski, **ustrojen**,

jna; organizacija, **ustroj**; **†** organizem, **ustrojstvo**
orgle, gel, orglica, orglati, orglavec
orel, orlov, orliji, orlje gnezdo, orlovski
original; **izvirnik**, originalen, izviren, prvotvoren, prvoten; **Originaltext**, prvotno besedilo, prvopis
† orientirati se (*fr.* s'orienter, ogledati se, najti se v čem); **razgledati se**; **†** orientiranje; **razgledba**, množ. razgledi (*prim* Žup., Mlada pota: **Proti razgledom**)
osebénjek, njka (kujzar, gostač), osebénjkovati
oséniti, nuancerschattieren
osépnice, ospice, ošpice
osir, osirja (osje gnezdo)
oster, tra (**†** ojster) ostrc = bistrč, bister um; gora Ojstrica
osvaljek, ljka, osvaljkáti, ám
osupniti, osupel
oteči, otekel (**†** otečen)
ótka
otóhel, zatohel
otoréj; **otórej** = tak; naša pšenica ni **otórej** (= **zatórej**) ko vaša (= ni tako lepa)
otročja beseda Lallwort, otročji govor, Lallsprache
otipel, pla
ovirati, ovira, opovira
ovóza die Schleife
ozir, ozirati se na kaj (**†** v ozir jemati)
ozek, ožji, *prisł.* ože (ožje)

† ožigosati (neslovanska končnica -s-); **osibati**, *prim.* Precej je Novomeščaue **osibal** (**†** ožigosal) Trdina v bajkah o Gorjancih.

P.

paberek, rka, páberkovati
padati, padav, pádavec (božjastnik), pádavica; **padalo**, padalmca
pagan in pogan
paglavec, paglavka
pahljáti, pahljača, pahljač
pahniti in pehniti, pahnem
pajčina in pajčevina
† pajčolan (*iz ital.*); **koprena**
pajek, jka, pajkov, pajčji
† paket; **zavoj**, zavojec, zavitek, omot
pakt; **pogodba**; **paktirati**, **pogajati se**, pogoditi se
palec, lca, palčen, palčna
 mera das Zollmaß
palica, pálička, paličica
panj, panjú, panja
pánoga (neprava, stranska noga, veja)
papež, papeški
papir in popir
† par; **dvojica**; rokavici si nista v red (sind nicht paar); **sódev**, paarig
parafrazirati; **preizraziti**
† parirati (*fr.* parer); **odbiti**, odbijati (udarec)
pariteta; **enakost**, **enakopravnost**
pariti, perilo pariti (**†** ženati, *nem.* sechteln), **parnja** (**†** žehta), **parilo**

- († žehnanje), parilnik, parilnica
Pariz, pariški
parkelj, klja; parkelin, parkeljna kuga, parkelj
parnik († parobrod); paroploven, paroplovnik
† **parter** (*fr.* parterre); **prilicje**
pastirica, pastiričica
pástorek, pastorka, pastorkinja
patos; **zanos**; patetičen, vznesen
pátoka (zadnje slabo vino, pivo, žgaoje), der Fusel
† **pavšal**, pavšalen (*iz nem.* Pausch, Bausch. *prim.* in Bausch und Bogen);
po(v)prečlna, **po(v)prečen** *gl.* **po(v)prečno** odmeriti, določiti
pazder, pazderja, pazdernat
pázduha, za pod pazduho se voditi, držati (*ne: roko v roki hoditi, fran., nem.*)
pecelj, clja, peceljnat
pečati se (*iz ital.*), **bolje**: baviti se
pečatnik Stampiglie
pečka
pedenj, dnja
pega, pégav, pégavec
pehálnik der Stößel
pekël
† **pendant** (*fr.*); **protives**, protivesje, **privesek**; (*pren.*) dopolnilo, enačica
peniti se (o pivu itd.); † **musirati** (*fr.* mousser, peniti se)
pentlja, petlja († mašna, die Masche)
percipirati, **apercipirati**; **zaznati**, **zaznavati**; **dočutiti**; zaznaten, dočuten; zaznavanje
peresnik, pernik, das Federmesser
perfiden; **verolomen**
pergament; **koženica**
periferija: **obod**, Peripheriewinkel kót v obodu; na periferiji države; na meji države
perilnik, perilnica, perilna deska
perioda; **doba**, razdobje, obdobje; **periodičen**, **obdoben**; v računstvu: povračaj
peripetija; **preobrat**, obrat, prekret
perišče in **orgišče** (*starejša obl.*)
permutacija, **premena**; **permutirati**, **premestiti**
† **peron** (*fr.* perron [predvežne] stopnice); **postajni** (= na postaji) **hodnik**
perot in **perut**
† **persiflirati** (*fr.* persifler **norčevati se iz koga**, **zafrkniti koga**, **posmehovati se komu**, *iz siffler žvižgati*); **osmešiti koga**; **rogati se komu**; **podsmehovati se komu**; **persiflage**: **podsmeh**
pesem in **pesen** (*star. obl.*); **pesmica** in **pesemca**
pesjan, **peslajnar** der Kan-nibale
péstnnja († **pestrna**); **péstovati**, **péstujem**
petelin, **petelinov**, **petelinji**, **petelinje** hlače

pléica

pleteta: spoštljivost; prid.
spoštljiv, spoštljivo po-
zdraviti, spoštljivo o kom
govoriti

pihati, pihalo, pihalnik,
(† pihavnik)

† **pikanten** (*fr.* piquant re-
zek, zbadljiv; dražljiv [o
jedeh]); **dražljiv; pren.**
omamljiv, dražesten

piruh, piruha

pisalnik, dokončni pisalnik
das Stehpult

pisec sca, pisčev

pisemce

pisen, nepisen, nepisnik,
analfabet, nepisnost

piška, pečena, ocvrta

piškur

pivec, piven, pivnica

plakat; lepák

plan; načrt, črtež, umislek

† **planirati; ravniti, izrav-**
nati

† **plantaža** (*fr.*); **zasad**

plašč, plaščar

plati, poljem vodo

† **plav** (*iz nem.* blau); **vlišnjev,**
stojl, moder; domača be-
seda pa je plav v pomenu
belkast, bel; **plavolas,**
blond

plaža Schundliteratur

† **pledirati** (*fr.* plaider); **za-**
govarjati, braniti

plehek, hka, deževnica je
plehka voda; **plehek**
glas Fistelstimme

plemenitaš

plésna Plattfuß; *mn.* ple-
sne = blazine († leguar,
nem.) pri vozu

plesniti, im in plésnovati,
plesnuiem; **plésniv, ple-**
snivec, plesnjav

plesti, pletem, z iglo plesti
stricken; **pletmina** *fr.*
tricot; **pletilja**

† **plet; (škotska) ogrinjalka**
(*angl.* plaid)

plin, plinovna luč

pljuča, 2. pljuč, 3. pljučem

pljuniti, pljuvati, pljuval-
nik

pljuskati, pljusniti

pločevina das Blech

† **plomba** (*fr.*); **zalivka**

ploščad, fr. plate-forme

plug, plužen; plužno

plunka (barfa)

pluti, plovem, plavati

† **poanta** (*fr.* pointe, ost,
ostrica), **ostrina, želo, du-**
hovitost, duhovita misel,
opazka

† **podati se, n. pr. na pot**
(*nem.* sich begeben); **od-**
praviti se, napotiti se, iti
podkev, podkevca

podlaka, podlôga (pri
obleki)

podplatiti, opodplatiti čevlje

podpluti, plovem (plujem)
podpluta kri, podplute
oči

podružnica

podšiv, Unterfutter

podvez, i; podveza, pod-
veznja, Strumpfband

† **podvzeti, podvzetje** (*nem.*);
podjeti, podjamem

podzglavje

podzemlje souterrain

poganjek, njka

pogibel, eli,

† **pojac** (*it. bajazzo*) 1. možic, možicelj; 2. glumač

pol *m.* pol ure, čez pol kaj prerezati; *za predlogi, ki nimajo tožilnika poleg sebe, stoji polt, n. pr.* po poli brat, po poli sestra; od. do, po, ob, o poli ene; poldan *in* poldne, opoldan *in* opoldne, popoldan *in* popoldne, polnoč, polnočnica, polletje, poldnevica: polkonj, polmesec, polspanje, polbrat
† **polirati** (*fr., lat.*); **ugladiti**, gladiti, (o)likati; **politura** **uglajenost**

polje; *ital.-franc. je raba v primerih, kakor na leposlovnem polju (slov.: v leposlovju, ali: v leposlovni stroki); † na polju našega združništva (slov. v našem združništvu); † na bojnem polju = na bojišča; kakor na vseh drugih poljih duševnega življenja (slov.: v vsem duševnem življenju) je tudi na polju verstva (slov.: v verstvu) polagoma izpodrinil domače rimske navade grški vpliv*
† **položiti** *n. pr.* izpit (*po nem.*); *slov.: izpit napraviti, delati*
polt, koža, barva kože, le teint
polzet, zka, po polzkem potu
pomije, pomijnik, pomijulca
pomislek, sieka

pomladen in pomladni, pomladanji, pomladanjec
ponedeljek, ljka, ponedelj-kati, ponedeljkovati (kdor v ponedeljek ne dela); **zaspani ponedeljek** der Blaumontag

ponesrečiti; *napačno*: padel je in je ponesrečil; *slov.:* in se je ponesrečil

ponderabilija; *množ. težnine*

ponjava († *plabta nem.*)

ponuda, Offerte

poobedek, dessert, Nach-tisch; poobeden, poobed-no vino Dessertwein

popoln

popred, poprej, poprej ko **poprek in povprek**, popre-čen *in* povprečen

popularen; **poljuden**, prostonaroden

poročiti se s kom (*ne*: poročiti koga)

† **portfelj** (*fr. portefeuille* listnica, denarnica); 1. **listnica**, 2 (ministrski) **urad**; **minister brez listnice**

† **portret** (*fr. portrait*, *na-risek, slika*); **obraz**; **obraznik**, slikar obrazov

posameo, posamezen, po-samez

posebej

posilmal

poskus, poskusiti

poslej

poslednji, poslednjič

† **poslužiti se česa** (*fr. nem.*); *slov.:* **rabiti**, **uporabiti** kaj

posreden, neposreden, po-srednik

postament; podnožje
postelja; posteljna omara,
 omarica († nočna omara,
po nem.); **posteljna po-**
 soda († nočna p.); **po-**
 steljnjak

postlati, steljem, postiljati
postovka

postrežček, žčka; postrežnik

postrojiti, präparieren

postrv, i; prid. postrvji

poštev; v poštev vzeti, je-
 mati, *tudi upoštevati, šteti*
 v kaj; († v poštev priti,
po nem.); **ne:** tu pridejo v
 poštev besede, kakor...;
slov.: sem grede besede,
ali sem štejeemo besede.
Neslov.: Kiparstvo je bilo
pri Babiloncih različno.
V prvi vrsti pridejo v
poštev reliefi na stenah
svetišč in palač.. (slov.:
tu sem štejeemo v prvi
vrsti...)

pot, spoti iti, spotjo opira-
 viti, spotoma, gre svojim
 potem

potehmal

potek; neslov. je: potek
 slavnosti; *slov.: slavnost*
se vrši (vino poteka, čas
poteka, a slavnost se vrši);
ne: Tak je bil potek
 seje v Št. Vidu n. Ljub-
 ljano; *slov.: tako se je*
vršila seja v Št. Vidu

potem, potem ko; ogibati
se je šolskega veznika
potem ko (po lat. post-
quam); slov.: ko; prim.
Hrvatski pesnici Cveti
Zuzoričevi je sam Tor-
quato Tasso zapel dva

soneta, potem ko se je
omožila v Italijo (slov.:
ko se je omožila...) Po-
 tem ko so uvedli v sli-
 karstvo realizem, so iz-
 dali mladi slikarji geslo,
 da je treba iti iz delav-
 nice v prosto naravo;
slov.: Ko so uvedli ..
 Potem ko so vse opira-
 vili, so se vrnili domov;
slov.: Ko so vse opira-
vili...

potemtakem

potlej

† *potom predl. (po ital.),*
slov.: po, z; napačno: Tu-
 berkulozni bacil se po-
 tom dihal prenese na
 človeka (*slov.: se po di-*
halih prenese...). Potom
 vojnih poročil je postalo
 ime Doberdob po vsem
 svetu znano (*slov.: po*
vojnih poročilih, ali: iz
vojnih poročil). To se do-
seže potom zasebnega
pouka (sl.: z zasebnim
poukom)

potomec, mca

poudarek, poudariti

použiti, použijem

povalnik der Strudel (jed)

povreslo

povr in pover (trstje), po-
 virje, poverje

povoden, povodni mož, po-
 vodne živali

povodenj, dnji

povediti, im, povojen, po-
 vojeno (prekajeno) meso,
 p o v o j é n a (prežgana)
 moka

povprašati

- povrh**; površen, površnik; povrhnji
povse, povsem
povšeči, všeč
povzpeti se, povzpnem se
pozabivši, pozábeljši († pozabljivši)
pozen, zna; poznejši, *prisl.* pozneje
pozivati, pozivam in pozivljam († pozivljam)
poznameniti, poznamenjevati
poželeti, im, poželenje
požeti, požinjati, požinjka
požirek, rka
pragmatika; **opravilnik**; pragmatičen, opravljen, vzročen, stvaren
praktičen; izkušén; uporaben (človek), pripraven; (pri)ročen; dejanski
praprot, praprotje, praprotén
prasec, prasica, prasiček, prasétina, prasičji; prasič, prašček
prasketati, ogenj prasketá, tudi prska
pralec, s pralcem tolčejo platno
prav, *prisl.* prav za prav, prav zares, prav o božiču; suknja mi ni prav
pravi, *prid.* (nima nedoločne oblike), sem še pravi čas prišel, pravi denar, ta ni pravi
pravičen, *določ. obl.* pravični (*prisiljeno* pravičnik)
pravilnik (zbirka pravil, določil); reglement, statut
pravšen, všna, pravšna oblika, v pravšni daljavi
prazni (prazničen)
prebiti, prebom in prebijem, z njim ni moči prebiti
prebivalec, prebivalstvo
prebuditi se (iz spanja)
precej (takoj), precèj (veliko)
precizen; točen
pred; *namesto neslovanske* predpone pred (n. pr. predokus, Vorgeschmack, avant-goût; predjem, predujem, Vorschuß; *bolje slov.* zájem, zajma) *nam rabi*: 1. kak pridevnik, n. pr. prednji, poprednji, predhodén, naprejšnji, prvi, n. pr. prednja soba († predsoba, Vorzimmer, ant chambre), prednja straža († predstraža, Vorposten, avant-poste), prednja vojska, prednje čete, die Vorhut, avantgarde (*nasproti zadnje čete*, die Nachhut, arrière-garde), prednji želodec, der Vormagen, prednji rek, Vordersatz, prorek (*naspr.* drugi rek, porek, Nachsatz); — poprednja preiskava († predpreiskava), poprednja priprava († predpriprava, die Vorbereitung; *zadostuje tudi samo*: priprava), poprednja sodba, das Präjudikat; **poprednja** izobrazba (*ne*: predizobrazba); — **predhodno** vprašanje, die Vorfrage; predhodna vožnja, die Vorfahrt; predhodno pogajanje, die Vorverhand-

lung, *préliminaire*; — **naprejšnje** delo, die Vorarbeit, *tudi* priprava, priprema, priredba; **naprejšnje** volilo, das Prälegat; **naprejšnja** odpo ved; — **prvi** telovadec (*ne*: predtelovadec, der Vorturner); **prvi** delavec, der Vorarbeiter; **prvo boritelj**, der Vorkämpfer; **prvomestnik**, der Vorsitzende; **prvoednik** (*so rabili prej* za sed. *neslov.* predsednik, Vorsitzender, *lat.* praesidens); — 2. **kak predlog** namesto tuje sestavljenke, n. pr. večer **pred praznikom**, ali **pred** večerom praznika (*†* predvečer praznika, der Vorabend des Festtages); **pred peklom** (*†* predpekel), **šel je pred pekel**; **i** predpekla je šel v nebea; **pred vi cami** (*†* predvice, anti purgatorio, Dante); — 3. **kak prislov**, n. pr. **pred stoječi kratki „e“** (*†* predstoječi kratki „e“); — 4. **kaka** nesestavljena beseda, n. pr. pogoj (*†* predpogoj, die Vorbedingung); **priprava**, **priprema** (*†* predpriprava, die Vorbereitung), **podoba** (*†* predpodoba, das Vorbild), **poizvedba** (začetna, prva poizvedba; *†* predpoizvedba): **predstvo**, **predstvena pravica** (*†* predpravica) *itd.*

predal, la; **predalček**, **predalen**, **predalna** omara,

predalnik (omara s predali)

predel, le coupé

predelak, die Rubrik

predoa (*†* predno)

predono (*†* štrane, die St. ähne)

predilnica

predjem, **jéma** (*†* predujem), der Vorschuß, *fr.* avance;

zajem, **zejma**

predpoldan in **predpoldne**

preduverjen, voreingenommen

pred včerašnjim, **predvčerašnjji**, **predvčeranjji**

pregnati, **pregnem** (list), **pregnil** **pregnil**, **pregnjen**

pregnan, **pregnane** cene; **pregnana** ocena die Hyperkritik

preiti, **preidem** in **prejdem**

prej (*†* preje), **prejšnji**, **prej** ali **slej**

prekašati, **presegati** koga *†* **prekeren** (*fr.* précaire); **omahljiv**, **negotov**

prekla, **preklasti** fižol; **preklovje**, **preklovina**; **preklati** se s kom

prekleti, **prekolnem**, **preklonjati**, **preklet**

preko in **prek**; **preko** (**prek**) **Save**

prekoračiti; *ne*: **vozni čas** **prekoračiti**, die Aufenthaltszeit überschreiten, *slov.* **vozni čas** **podaljšati**

prelee (neka vrsta veš^č), **prelci** (**predci**)

prelest; 1. **prevara**; 2. **omama**, **lepota**

prelja (**predica**)

- † prelomiti s kom (čim) (*fr.* rompre avec quelqu' uo, *odtcd nem.* brechen mit jm.); *slov.* spreti se s kom, zbesediti se, razdružiti se s kom; obrniti se od koga, zveze s kom pretrgati, pustiti koga; rompre avec (la tradition) opustiti (tradicijo) premiera (*fr.*); prva uprizoritev
- † premostiti nasprotja, razlike (*po nem.*); izravnati nasprotja, razlike
- prepečenec, prepečen kruh, Zwieback
- prepelica, prepeličji
- preplab, panika
- preprost
- prerok, prerokovati
- presad (sajenica)
- preseka († preska), presekar
- presen, opresen; presno (sirovo) maslo, presno (opresno) zelje
- † prestati, *slov.* prebiti; *prim.* Srbom ni bilo v 17. stoletju pod turškim jarmom več mogoče prestati (*sloven.*: prebiti); † vojsko prestati, *slov.* prebiti, prebom in prebijem
- † prestiž (*fr.* prestige, slepilo, žar, ugled); ugled, veljava
- prešeren, prešernost
- preštica († prešča), prešta (*iz nem.*)
- prešostvo, prešušten, ina; prešuštnik
- pretankost, pretenkoča, die Spitzfindigkeit; izgubljanje se v pretanko-ti
- protokol, preteklo nedeljo († pretečen)
- pretenzija; pravica, zahteva
- pretiti, pretenjo
- preudarek, preudaren, preudariti
- preval = prag, Dneprski prevah (pragovi)
- preventiven; odvracen, prestižen, žna, o
- preuredba
- prezehati, *pretekl. del.* prezebel
- prežgati (povoditi, im), moko, kavo rōsten
- priča; *predl.* vpričo, vpričo ljudi
- pričujočnost; † pričujočnost duhi (*po nem.*) *slov.*: zaveda, zavednost
- pričet (privid, prisluh) Sinnestäuschung
- pridiga; prižnica (pridižnica)
- pridrček; pod pridržkom, da —, = vzemimo, da —; unter der Voraussetzung; vzeti, misliti, da — († predpoložiti, predpolagati, supponirati)
- pridruženec (privrženec)
- prigevarjati, bemängeln; tudi ugovarjati
- prihajati, voda prihaja; *ne-slov.* v pomenu postati, biti (*po it.* divenire *fr.* devenir); *napačno*: Dihanje je prihajalo vedno močnejše (sa respiration devenait plus forte), *slov.* je bilo, ali je posta-

- jelo.** Napačno: Kakor so gospodarji bogatelj, tako so prihajale izbe lepše in lepše (Vl. Levstik); *slov.:* so bile, postajale. Vdovin obraz prihaja mehkejši (*isti*); *slov. je, postaja*
- prihodnj, prihodnost; prihodnjik, prihodnjič**
- primek, mka**
- prijatelj, elja; prijateljica**
- prijazniv**
- prikor, Tadel; cesarski prikor; neprikoren, tadellos**
- prilepka** (na drugi strani pisma), die Oblate
- primitiven; 1. prvoten; 2. preprost**
- princip; 1. počelo, izvor, 2. načelo, 3. zakon**
- priprega; relais** (pri pošti, strojih itd.)
- prirediti, napraviti** *prim.* Il avait donné une grande fête, ie **priredil**, napravil (*ne: dal*) ...
- pristati, pristanem; prim.** Počasi pristal je parnik, nalahno naslonil je bok ob breg
- pristati, pristojim; ob'eka** mu pristoji, tebi ne pristoji tako govoriti; pravica mi pristoji
- prililkov, pritlikovec**
- privaten; zaseben, samost. zasebnik**
- prizvok, Anklang**
- problem; vprašanje, zadatek**
- probnia, narodna probuja, probuditi se**
- proč, vse je proč** († preč)
- prodaja, napródaj biti, postaviti**
- producirati; proizvesti, proizvajati; pridelati, pridelovati; izdelati; producent, proizvoznik, pridelovavec, izdelovavec; produkt, proizvod, pridelek, izdelek**
- produb, Luftloch, produšnica**
- profil; presék, prerez**
- prohibitiven; zabranilen**
- † promenada** (*fr.*); **izprehod, sprehod**
- † prononsiran** (*fr.* prononcé); **izvazit, očiten**
- propalica; toda prepasti, prepad**
- proporcionalen; sorazmeren**
- prosevali, proseven, transparent**
- proslavec, nca**
- prostiti koga kake reči; tega vas prosim; tudi tega prosim od vas; kruha prositi** († za kaj prositi *po nem.*)
- proslaviti, proslava, proslavljati**
- prost; prosti** (*bolje* prazni) čas, die Muße; s prostimi (*bolje* z golimi) rokami kruh služiti; s prostimi (*bolje* z golimi, praznimi) očmi gledati
- prostáčina Pöbel**
- prostor, ora; † prostor vzeti** (*fr.* prendre place, *odtod* nem. Platz nehmen) = **sesti**; † **vzemite prostor, slov. sedite**

protestirati; **prosvedovati**;
 protest, prosved
proti; *namesto neslov. pred-*
pone proti nam rabi na-
sproten, protiven, n. pr.
protivni ali nasprotni raz-
log († protirazlog, Gegen-
grund); nasprotni tok
(Gegenstrom), nasprotna
moč, Gegenkraft; protiv-
na utež, Gegengewicht-
 protokol, zapisnik
 prototip; **pralik**
 proučiti
 provinca; 1. **pokrájlna**;
 2. dežela, na deželi (v
 provinci); provincialen,
 pokrájlnski, podeželen
 provizija; **opravnina**, na-
 grada
 prsi množ., ž.
 prtijaga, prtijažen, žna
 ptica, ptič, ptiček; v *pre-*
nesenem pomenu tudi tič,
tiček; zvit tiček
 † publikum, občinstvo
 † puč (*švicarskonem. der*
Putsch); **pobuna**
 † pumpa (*fr.*); sesaljška, čre-
 palka; († pumpati); vodo
 goniti, zajemati, črepati
 pumca, punčka, punčica
 pusiti; *neslov.: prijatelj te*
pusti pozdraviti, slov.: te
pozdravlja, ali te je
dal pozdraviti, več o tem
glej pri dati
 pustolovec, aventurjer, pu-
 stolovina (pustolovščina),
 avanture
 puščica, strelica; nadpis
 pušica, v pušico pobirati;
 † pušeljc, šopek, slov. *amepec*
 † pušpan (*nem.*); **zelenka**

R.

† rabat (*fr.*); popust
 rabelj, bija
 † rabiaten; besen, divji,
 stekel
 rabiti, komu v kaj, to mi
 ne rabi; *ločiti je treba*
rabiti od potrebovati;
ne: rabim veliko denarja
(= potrebujem, mi je
treba); pomoči potrebu-
jem
 rabóta, rabótati, rabotnik
 racionalen; umen, umoven;
 v rač. razložen, žna, o
 rač, rajši, brat rajši († raje)
 dela; sestra rajši (rajša)
 bere; *lete rajši (rajše)*
 spi
 radikaler; korenit, teme-
 ljit; *odločen, brezobziren*
 radirati; strugati, strgati;
 strugot na radierte Stelle,
 Rasur
 † rafinirati (*fr.*); čistiti;
 izčistiti; rafiniran, oči-
 ščen; (*pren.*) premeten,
 pretkan, zvit
 ragija (ropotulja), ragljati
 ranljati, ám, zrahljati; rah-
 liti
 rajni, jna, rajnik; rajni,
 rajniki (*staro: rajnik*) oče;
 rajna, rajnka (*staro: raj-*
nica) mati; *rod. rajnega,*
rajnkega (rajnika) očeta
(† ranji, ranjki, ranjka...)
 rakija in rakulja (rákovica)
 ral, i; ralen, lna, ralni
 svet, ralnik
 rama, e ž. in ráme, ena
 sred.; († ramo ob rami
nem. - romansko, slov.

- skupno, sležno, v zvezi, napačno: Janežič se je ramo ob rami z Levstikom boril za svobodo kritike)
- † rampa (fr.); ograja
- ran, rana, rano; ranosolnce, zarana, za ranega jutra
- † rapiden; deroč, silen; pren., prisl. brzo, hitro
- † rasa (fr. race); 1. pasma, pleme; 2. rod, vrsta
- raskav, va, o
- rasti, rastem in rasem; rasel, sla, slo; rastlina; rašč, raščav (bobotno rastoč)
- ratificirati; odobriti
- raván, ravni († aváni), v ravni, na ravno
- raven, vna, vno; † ravno (po nem.) = prav; prav o božiču; prav da, prav ti si bil; pravlar; prav ta čas; čeprav v samo sredo († ravno v sredo), na samo novo leto; na samo veliko noč
- raz se rabi s tožilnikom, raz mizo vzeti = z mize vzeti, raz drevo pasti = z drevesa pasti
- razbirati, razbrati, sortieren
- razbesiti, se, r. konja = izbositi
- razcefrati
- razčleniti, razčlemba
- razen († razun, † razven) razen tega
- razhuditi se, shuditi se
- razjokati se, zjokati se
- različica, odličica = odtmek, nka, nuance
- rázer, óra
- razpolaga; to ji je na (prosto) uporabe, v rabo; stoji ti na volji
- † razpoloženje; ubranost, nastroj, občutek, čustveno soglasje. seobčutje; dobro, slabe razpoložen = dobre, slabe volje biti; pri volji biti, nisem pri volji; nestrojen biti
- razvid, evidenca; imeti kaj v razvidu, in Evide iz halten
- razvoziáti, lám
- ražen, žnja
- rdeš († rudeč); rdeti (se), rdim (se)
- realizirati, oslvariti; uveljaviti
- realka, realčen, čna
- reber, bri; navkreber; rebro, rebrnat, rebrn, rebrnica
- rebuta
- recelj, clja
- redék, dka, redka († tekoča) hrana (naspr. gosta h.); ne more nič gostaga uživati, le redko
- reflektirati; odbíjati, odbiti; odsevati, odsijati; odražati, odraziti; refleksija, odboj, odsev, odsij, odraz; (pren.) razmišljanje, refleksivna lirika, razmišljevalna lirika
- register; seznam, popis; vplenk
- regija (kruh z regami)
- † reisirati (fr. réussir) uspeti, nspah imeti
- rekapitulirati, povzeti; povzemati, sam. povzemek, povzetek

- † reklamirati (*fr.*) 1. zahtevati, lastiti si; 2. pritožiti se, ugovarjati
- † rekord (*angl.*); višek, v. doseči
- † rekrut (*fr.*) novinec, novak; rekrutirati, novačiti, nabirati (vojake); r. se; dopolnjevati se
- rektificirati; izpraviti
- † remiza (*fr.*); kumica, vozara(e)a
- † renomé (*fr.*); ugled, sloves
- † repertoar (*fr. répertoire*) raspored, seznam
- repetalca = porotnica
- reprezentacija; zastop(stvo); zastopstven
- † repriza (*fr.*); ponovitev, ponavljanja (igrokaza)
- reproducirati; obnoviti, ponoviti; obnavljati, ponavljati; obnova
- re-ervat; pridržek
- † resoluten (*fr.*); odločen
- † resort (*fr.*); področje, območje, posej, stroke, urad
- restavrirati; vzpostaviti
- restringirati; stesniti, utesniti, omejiti
- † revija (*fr.*) časopis, obzornik
- † revanširati (se); (*fr. revancher*, maščevati se); vrniti, vračati
- revers; odgovodnica, pogodbeni list
- revolucija; prevrat; prevraten, prevratnik
- rezanel, množ. Nudeln
- rezgetati, rezget in rzgetati
- † rezimirati (*fr. résumer*) povzeti, povzemati
- rezultat; posledek, uspeh
- † režija (*fr.*); nprava
- † režim (*fr.*); 1. vlada, 2. vladačina
- † režiser (*fr.*); ravnatelj
- rlec, lca
- risa'o Reißzeug, risalnik
- Reißfeder
- rivat; tekmeč
- † riziko (*fr.*); nevarnost
- rja, rjast
- rjav, ava, o
- rjuha
- rjuti, rjovem, rjujem
- rkèlj, rkija
- rman, rmanec
- rocell, cija (ročaj)
- roča (ročaj), sabljo za ročo
- prijeti
- reglisch das Kipfel
- regornik d e Matte
- roka; † rolo v roki hoditi (*roman. - - nem. Hand in Hand gehen*), slov.: za roke se voditi, *prim. nar. pes.* za bele roke se vodita; ročica
- rokav, rokavica
- rokóvnik *angl. muff, nem. der Muff*
- ropotarna, ropotarnica, die Rumpelkammer
- † rotovž (*iz nem. Rathaus*); svetovavnica (mestna)
- rov (jama) Schacht
- rovaš, zareze na rovašu; imava še nekaj na rovašu (na dolgu), gre na rovaš (račun)
- rt, rta (konica, vrh), prvi
- rt (pri ladji), zadnji rt; rtič
- rubrika; stolpec, razpredel(ek)

ruda, rudo slediti, schürfen, rudosledna jama, der Schurf

rumen, rumenjak

runja (kosem, koder, kušter), runjast

† rutina (*fr.*) spretnost, ročnost, véščina

rvati (ruvati), rujem, rvač (ruvač), rvanje (ruvanje)

rzati, rzám, ržem; konji rzažo

rž, ržen, rženi cvet

S.

s (pred samoglasniki in svenječimi soglasniki **z**) predlog; često se rab. predlog od ali gol rodilnik, kjer mora stati predlog **s** (**z**), ki znači sredstvo; napačno je n. pr.: kakor bi bili osvetljeni od večerne zarje; od jutranjega solnca obžarjen; griči, obdani od vode (pravilno: osvetljeni z večerno zarjo; z jutranjim solncem obžarjen; obdan z vodo). Napačen je rodilnik, n. pr. Ves prostor je bil zastavljen samega dijaštva (prav: zastavljen s samim dijaštvom). Vsa cerkev je bila nabita pobožnega ljudstva (prav: nabita s pobožnim ljudstvom, ali: polna pobožnega ljudstva. — Glede razlike med **iz** in **s** (**z**) pomni: predpona **s** (**z**) pomeni, da se kaj **s** česa od zgoraj navzdol premika, n. pr.

seno z voza zmetati (seno je bilo na vozu); smeti klobuk s klina; kamen spustiti z gore

sablja, sabljati, ám

† sabotirati (*fr.* saboter, v coklah hoditi; trdo stopati) motiti, razbljati

sadonosen († sadunosen)

sáj, ja, doch; sáj si vedel; saj te ne bo konec, če se malo zmočiš — toda vsáj wenigstens; vsáj to mi povej, če že drugega nečeš

saja, sajav, sájavec, sajav lešnik; sajavina, sájavka

† saldo (*it.*); prebitok, ostanek; saldirati, skleniti, sklepati (račun); poravnati, plačati

salovec, das Federweiß

samedrštvo

sam; pomni: sam s seboj je govoril (*ne: sam seboj*); sama s seboj je dejala (*ne: sama seboj*)

samorasel, sla; samorašč samostrel, ela

sauš in sení, množ. ž.; na sanéh, saníneč; sánke, sankati se

sanje (tudi edn. sanja) sanjáv, sanjávec; sanjske bukve; sanjati, ám; pomni: sanjati o čem (kom) (napačno: sanjala sem te, franc.)

sčakati se, sčakovati se; tu se ljudje sčakujejo

sčasoma

sčeniti se, sčenem se

sčesati, prah z glave

sčutiti se (zavesti se, zavedel sem so)

sebe, se; sebi, si; 1. s po-
vratnikom se delajo pre-
hajalni glagoli trpno obli-
ko; osebek mora stati v
imenovalniku, n. pr. Kmet-
je se vidi jo na polju.
Napačno je: Kmete se
vidi na polju (ital. sklad).
Napačno je n. pr. Primer-
no bi bilo, če bi se knjigo
okrasilo s pisateljevo po-
dobo (prav: če bi se knjiga
okrasila s pisateljevo po-
dobo). — Treba bi bilo,
da se ga prestavi v drug
kraj (prav: da se prestavi
v drug kraj, ali: da ga
prestavi jo v drug kraj).
— Komur je na tem, da
se popravi škoda, ki jo
je ... (prav: da se po-
pravi škoda, ali: da po-
pravljajo škodo). — Hrvatje
so vedno zahtevali, da
se jih politično loči od
Ogrske (prav: da se poli-
tično ločijo, ali: da jih
politično ločijo). — 2. Po-
vratni glagoli ne morejo
imeti trpne oblike, n. pr.
Kjer se prepirajo in prav-
dajo, tam gine ljubezen
(ne: kjer se prepira in
pravda). — Upirali so se
temu (ne: upiralo se je
temu). — Izgovarjali so
se (ne: izgovarjalo se je).
— 3. Kadar je od povrat-
nega glagola odvisen drug
povratni glagol, se pri
drugem se izpušča, n. pr.
Dečku se ni hotelo učiti
(ne: dečku se ni hotelo
učiti se). — 4. Zaimek si

nadomešča časih tudi se,
kar je mlajšega izvora,
n. pr. Blagor si je človeku,
ki mene poslušal Schöo-
leben. Gorje si je temu
človeku! (isti). Blagor se
meni, ki opravljam ta
sveti posel! (Cankar). Če
Bog ne bo mileje sodil,
gorje se nam! (isti)

sedaj in zdaj; sedanji, se-
danjik; zdajci (= takoj)
sedalo; zahodno sedalo =
zahodnik Leibstuhl; se-
dalnica Sitzkissen

seči, sežem, vel. sezi, sezi va,
sezite

sejalnik, sejalnica = selnica
sekljat, am

sekularen; stoletem, stolet-
nica Šäkularjahr

sěl, slá (ne: sela!), sle po-
slati; brzi, hitri sel

semenj. mnja, semanji, sem-
njar, semnjevati, semnji-
na; tudi sejem, jma; sej-
már

sen, sná 1. spanec, 2. sanje

senčnik Lichtschirm

senzacija, s. zbuditi, hrup,
šum napraviti

ser, brkati sér; sér prid.
(siv), sera glava; sérec
(belec, bel konj), serka
(sera raca), serost († sirec,
sirka, sirost)

sesaljka in sesavka; Saug-
pumpe, sesalen, sesalnik

sestra, po poli sestra; prid.
sestrin, ina, o; sestrinji,
sestrski; sestrična; sestr-
na = nečakinja; sestrník
= nečak

sesvedraŋi, sesvedrani lasje
 kräusein
sestradati, izstradati
seveda
sever, severa, severen, rna,
 rno, severnica, severnik
 † **sezona** (fr.) čas, letni čas
sbema († šema[tizem]); **pre-**
glednica, razpredebnica,
 izkaz, obrazec
shirati († izhirati)
shujšati
sila, od sile bogat = sile
 bogat; **sila** die Masse,
 Menge, **sila** ljudi, **sila**
 snega, **sila** opravkov;
toda prisl.: **silo, silo**
 († **sila**) bogat **silo** po-
 treben, **silo** velik = sil-
 no velik
silueta, la silhouette, 1. po-
 tejica; 2. črtica
simetrija, somerlost, sime-
 tričen, **somera**
sinica († **senica**), **siničji**
sinji (višnjev), **sinji** kamen
sinoči in snoči, sinočnji,
 soočnji
sinteza, sklad, sestav; sin-
 tetičen, **sestaven**
sinonimen, sozmačen
s pa Streusand
sir, sira
sirek, rka (koruza)
sirisče (posušeni telečji že-
 lodec), **siriščnik**
sirota
sirotko in siratka
sistem; sostav; sistemati-
 čen, **sostaven**
sistirati, ustaviti, prepo-
 vedati
situacija, položaj
 † **sjesta** (špan. iz sexta [ho-

ra], šestura) **pladnovati,**
 ujem
 † **skala; lestvica**
skaliti, im († **vskaliti**)
 † **skandalizirati se; spoti-**
kati se, zgražati se, prim.
 Nad takim početjem se
 je vse zgražalo
skandirati, razmeriti zloge;
kolikovati
skaza, skaziti, lovec skaza
skednj, dnja, skednjén,
 skednjéna vrata
skelet; esestnica, kostnjak,
 ogrodi
skica 1. pročrt, prvi načrt,
 začrt; 2. očrt, očrtek; 3.
 črtica; **procrtnik** Skizzen-
 buch; **skicirati načrtati,**
 očrtati, začrtati, **osnovati**
skipoti, mleko je skipelo
skisati, viao se je skisalo
sklad, skladni koledar
 Blockkalender
skládalnica, skládanica
 drv, skládovnica
sklati in skeleti, im
skliti in vzklti
skloniti se; skloni se in
 poberi; **enako:** pokonci
 se skloniti († **vzkloniti**)
skóba die Klammer, die
 Leiste
skóbelj, blja; skóbeljnik
 = stružnica Hobelbank;
skóbljat, hobein; skób-
 ljanci = ostružki, **skob-**
 lja = strgalo
skodela, skodelica († **ško-**
 dela) die Schale
skodla, s skodlami krita
 streha
skomina, skomina mu je;
skominati, skomina me

† skonto (*ital.*); **odbitek**
 skoraž, skorajšnji
skoriš *in* oskoriš; der
 Speierling
 skoz, skozi
 skrajen, jna, skrajni čas,
 skrajnost, skrajnik
 skril, i, ž. *in* skrila; skrilav,
 skrilavec, *tudi* škrl, škri-
 last, škrlinik
 skrinja
 skrivaj, skrivaj
 skrob († škrob)
 skržat († škržat)
 skubeti, skubem, skubel,
 bla, blo, oskuben († sku-
 biti, skubil, oskubljen)
 sla
 slad; ječmenov, ovsen slad,
 das Malz; sladčica, slad-
 čičar, sladčičarna
 slavje († slavije)
 sleči, čem, vel. sleel
 slednji (vsak), sledujoč, po-
 slednji, naslednji
 sleherni († slehernik)
 slep, slepa cena, der Spott-
 preis; slepi ogenj (če se
 star les svetlika); († slep
 strel, blinder Schuß) =
 prazen strel
 sles m. der Eibisch, slezov
 čaj
 slina, slinav, slinavec (slin-
 av deček), slinavka
 sljeda, sljudovec
 sloga, složnost (edinost),
 složen, toda zložen (lago-
 den, udoben)
 slučaj; † v slučaju (*rom.-*
nem.), n. pr. v slučaju po-
 trebe = *slov.* če bi bilo
 treba; v slučaju dežja =
 če bo dež, *ali*: ob slabem

vremenu, ob dežju. Na-
 pačno je n. pr. Kralj je
 napravil veliko žitnico,
 ki je zabranjevala lakoto
 v slučaju slabih letin
 (*slov.*: ob slabih letinah,
ali: v slabih letinah)
 sluti, slovom, slujem
 sluz, der Schleim, sluzav,
 sluzavec
 sinčkinja
 smeati, smejem *in* smejam
 se
 smetličnica
 smisel *in* zmisel
 smodolnica
 smokva, *prid.* smokov *in*
 smokvin; smokovec
 smotka († smodka)
 smotlaka, das Gesindel
 smotna, smotrnost
 smreka, smrekov
 smrkav, smrkavec
 smrt; na smrt koga obso-
 dit' (*ne*: k smrti)
 smrt, i žen.
 snaha († sneha, sinaha)
 snet (prisad), snetiv, snet-
 ljiv, snetjav, snetje
 sniti se, snidem se, sešli
 smo se (*ne*: skupaj priti)
 snobec, snobač
 soba, sobna obleka († ne-
 glizé, fr. négligé)
 socialen
 soden, dna; sodni dvor,
 sodna odpoved, sodni dan
 sokol, *prid.* sokolji
 sokrvica
 † soldateska (*it.*); vojaščina
 solidaren; vzajemen, soli-
 darnost, vzajemnost
 soliden, 1. trden, jedrn, klen;
 2. reden, redovit

soliter, rja, soliter, tra; solitrov, solitrn, solitrast
solnce, solnčece

† **sondirati** (*fr.* sonder), preiskovati, preiskati, do-
 gnati

† **sonoren**; zvenek, nka

† **sortirati** (*it.*); razbrati, oddeliti, izbrati

sosed, soseden *in* sosednji, soseska, sosesčina, sosedstvo

sova, *prid.* sovji

spaka, spačiti se

spakedrati

sparen = soparen

spašnik, spaša

specialen, 1. poseben, 2. delen; posamezen; potanki, podrobni zemljevid, Spezialkarte; specifikacija, razvrstitev, specificirati, razvrstiti

spekulacija; razmišljanje, proumovanje; *gl.* azmišljati, razmatrati, proumovati

spenjati se in vzpenjati se

spet = zopet

spiritual

splesniti, splesnim, kruh

je splesnil

spletična die Kammerjungfrau

splezati na drevo († vzplezati), z drevesa

spodaj, spodnji, spodnjica (spodnja obleka)

spoditi koga iz hiše

spodrec in izpodrec

spojka Lasche

spokoren, spokoriti se;

spel in spoli; naspol (naspoli) orati

spenka Heftklammer

spontanen; samohoten, sam od sebe, radovoljen; nahoten, unwillkürlich

sporadičen; samotér; raztresen, redek

spored in vzpored

sporočiti († izporočiti)

spotekniti, spotakniti, spotaknem se, spotika, spotikati se († izpodtekniti, izpodtika)

spovedati se in izpovedati se

spozabiti se in izpozabiti se

spred, spredaj, sprednji

sprejeti

sprevod, sprevodnik

spričo, s. tega († vzpričo)

sprijeti, sprimem; Bog te sprimil

sprostrati, razprostreti

sprožiti († izprožiti)

sramežljiv

sreče

srebrn, srebrnina;

sredi, sred *predl.*

sreda, sreden, srednik, srednica; sredoposten; srednji (kar je v sredi), srednjik, srednjica

srenja, v srenjo koga voliti.

srenjan, srenjski

sréz (ivje, srén)

srna, *prid.* srnji

srobot, srobotje

stabilen; **stojen**, stabilnost;

stojnost; *prez.* stanovit

stalo, stojalo, das Stativ

stan († v stanu biti, *rom.-nem.*, *fr.* être en état, *nem.*

imstande sein) = *sl.* utegniti, moči, utrpeti *in podobno*; *primeri*: nemorem

(† nisem v stanu); daj mi,

- kolikor utrpiš (moreš);
dajte nam kruha, ako
utrpite; ne utrpim si, da
bi ga ne svaril; ne uteg-
nem plačati dolga (= ne
morem); to ti utegne ko-
ristiti; zavljal je, kolikor
je duša dala
stanek, slikarski postavek,
die Staffelei
stanjšati
star, stáreiši
starši (roditelji)
starešina, starešinstvo, sta-
rešiniti, starešinka
stati, stojim; mesto. vas,
hiša, poslopje stoji (ist
gelegen); polje, njiva,
travnik leži; ladja na
mačku (sidru) stoji (liegt
vor Anker)
statve in státive, tkalci pri
stativah
stebér, stebíc, stebín, ste-
bírski
steblo, stebelca, stebeln, ste-
belnat
stečl, tat je stekel, zibel
je stekla; pes je stekel,
bunka mu je stekla, ste-
klina
† stelaža (nem s franc. *con-
nico*) polica, stojalo
stelja, steljen, !jna
sténj, vrvičasti stenj, tle-
čega stenia ne bo uga nil
stežaj, vrata na stežaj († iz-
težaj) odpreti
stežér = stožér; stežer le
cadre
stlatt, stelijem
stóglja in stógljaj (jermen
pri čevljih)
stolba (stopnice, lestva)
stopálnik (v stremenu)
stopnica
stópnja in stopínja
stoprv (stoprav), šele
storž, storžast († sterž)
straža; stražni načelnik
(† stražmojster)
streč!, strežem, vel. strezi,
strezita, te
strel, strelivo, strelnica,
streliti; streljati, streljaj
strežnik; strega, postrežba
(enkratna), strežba
strgalce Radiermesser
stlc, stričev, va, vo; strina,
strinč
stričl, strižem; vel. strizi
struga: († ribežen) struglja,
sirgija
stružec der Hobel
stvarca († stvarica)
substrat; podlóg, óga
sukanec der Zwirn
suknja, suknjič
suponirati; podstavljati
sirov, sirova diva
sušilnica († dira, iz nem.
Dörre)
suveren (fr. *souverain*) vrho-
ven, neodvisen; suvere-
niteta, vrhovnost, vrhov-
na oblast
suženj, žnja; suženjski, su-
ženstvo; sužna in sužnja
(ženska), prid. sužen, žna-
žno in sužnji
svaljek, lika; svaljek kruha,
nekaž svaljkov prediva;
die Pille; svaljčica (ciga-
reta), svaljkati
svečan, an (sečen, čna)
svest, v svesti sem si; s
svestjo se nadejati

svět, svéta, světník († svēta, svētník); **kogasvéta** vprašati; **v svēte** h komu priti **svetovljan, kozmopolit**

svetel, svetel, tia († svitel), svetloba, svetiliti, svetilnica

svetiljka

svetozor das Kosmorama

svež; *često se ta beseda rabi v nemškem pomenu; slovenski je n. pr. presno zelje, sadje, mleko, presna voda, rana, presen les* († svež zelje, sadje, les...); **s'rov** (zelen) les, sirova drva, sirova slanina, sirovo jeklo († svež les...); **optana** srajca, rjuha, oprano perilo, **ali** srajca, rjuha po perilu; **belo perilo** († sveže p.); **nov sneg, nov mrz** († svež sneg); **na novo** strižen († sveže ostrižen); **mład sneg, mlad kruh, mehak, voljan kruh, ali:** kruh po peki; **goleno** sadje, golene bruske; **studená, mrzla, hladna voda** († sveža voda); **dalje:** gorka, topla kava; **umita** posoda, umit kozarec; **spočít, čil** človek († svež čl.); **namolzeno mleko, mleko izpod krave**

sveženj, žnja

svinja, svinják; svinjko bít

svitek, svitek smokev, svitek žice, voščeni svitek

sviž († svišč)

svobodnomisel, svobodnomiselnost

svojep's, avtograf, avto-gram

svojta, Sippschaft

svrha; († v svrbo = slov. za, zaradi, g'edé; ne: denar v svrbo zboljšanja travnikov (*tudi v nemščini ni dobro: zum Zweck von ... , ampak: für*) = slov.: za zboljšanje travnikov. — Rigveda vsebuje nad t'soč pesmi v avrbo daritev (*prav: za daritve, ali, ki so se pele pri daritvah*). — Državni zbor imenuje poseben odsek v svrbo, da preišče zadevo (*prav: za to, da preišče ...*). Ravnateljstvo mu je dovolilo dopust v svrbo nadaljevanja študij (= zaradi nadaljevanja študij)

Š.

šaka, šakelj, kija (perišče), šakelj trave

šala, šaliti se, šalec; šaljiv, šaljivec

šar (barva), šaren, rna (barven), šarec scheckiges Pferd

† **šarlatan** (*it. - fr.*); **kričač, slepar**

† **šarmanten** (*fr. charmant, od charmer, zagovarjati, začarati, očarati*) **očarljiv, dražesten**

† **šarža** (*fr. charge*); **složba, čin**

šator in šotor

ščebljati, čebljati; ščebetati, ščebet

ščemati; ščemi ga (če ga kaj uščipne)
 ščep (iver), ščepèc, pčà in ščípec (kakedrobnestvari toliko, kolikor se je s tremi prsti prime); ščepèc = jemljaj, die Doše
 ščet, i, ščetka, ščetica die Bürste; ščetalo (čohalnik) der Striegel
 ščetina
 ščinkavec, ščinkavka, ščinklja
 ščip 1. luna je v ščipu, 2. der Kniff
 ščipati, pam. pijem; ščipalnik, ščipavec (škorpijen), ščipavka (rakova)
 ščuka
 ščurok
 ščuvati, ujem
 šela, šele zdaj si prišel
 šega, šegav, šegavec
 šegatati, tám, šegáčem, šegečkati (žgečkati)
 šèn, šèna in všèn, der Rotlauf
 šepati, na eno nogo š., šepav, šepavec († švepav)
 šepè, tà; šepetati, šepetniti, šèpniti, šèpnem (ne: šepniti), šepetavec in šepetalec († sufler, fr. souffleur) šepetalnica der Souffleurkasten
 † šifra (fr. chiffre); tajnopis, šifriran tajnopisen; šifrirati; tajnopisati; dešifrirati; tajnopis razbrati
 šija (tilnik), šijnjak (šia)
 † šikana (fr. chicane, zvižanje postave ali pravice, zvižasto) zvižaje množ.
 † šikanirati, zvižajeplesti,

delati; sukati koga, preglav.ca delati, sitnosti prizadevati
 šilo, šilast († šiljast) šiliti spitzen
 šivati, šivalni stroj (bolje: šivalnica, Stritar); šivavec, šivalec, šivilja
 škatla
 škilav, škilavec, škilec, škilavka, škilja
 školjka
 škopa, škopnik
 škorenj, rnja; dvoji škornji zwei Paar Stiefel; škornja 1. škorenj, 2. golenica († štibála)
 škripec, v škripcih biti (v zadregi), na škripcih († škrobec)
 škropiti († škrofiti), škropilje je, škropilnik
 šlesko († Šlezko)
 šmaren veliki šmaren, mali šmaren 14.
 † šofer (fr. chauffeur, kurjač), vozitelj, krmitelj
 šoja
 šolen, Ina
 šopiriti, perje, lase š.; kokoš se šopiri; šopiriti se sich wichtig tun; šopirnica, šopirnež
 † špaga, špagat (it.); motvóz, vóza; švilnik, vrvca
 špica die Radspeiche
 † špičast (nem.); oster, šilast, koničast, ostnat; konica, ost, vih die Spitze
 † špula (nem. die Spule), vretenica, vratilo
 šteti; po fr. - nem. se rabi napačno, n pr.: Brezglasni e v francoski pesmi šteje

kot zlog (*slov.*: se šteje kot zlog). — Službena leta mu štejejo od dne... (*slov.*: leta se mu štejejo)

štorklja

štrcelt, clja

† štrena (*nem.* die Strähne), prélano motovlika

štrkati (brizgati), štrka = štrkalica, štrcaljka

štrkelj, klja

T.

tabela; razpredelnica

tabernakelj, eljna, klja

† tabló (*fr.* tableau) slika, obraz, pregled kot vzklik: tableau! = tu imaš! takole je!

tabor, ora

ták prisl.; takó; tak tibo govori, trk nikar ne vpli! (*Cank.*) 'ak kaj sta videla?

† taksa; pristojbina, taksi-rati, centi

tal, la, lo; talo je, kader začne po odméki sneg kopneti

talca, lna; talna voda; talni načrt († tloris)

talentiran; darovit, umovit

tambajšnji

tančica in tenčica

tanek, tenek, tanjši, prisl. tanje; prisl. natanko, od tod prid. natančen († natanek); napačno: Pa saj nismo tako natanki (*Cankar*); prav: natanko ali natančni

† tantiema (*fr.* tantième = tolikšen [del]), dolež(nina)

† tarif; cenovnik, cenik tarnati

tavtologija; isterečje

tegoba (težava)

tèkma, tèkmec

tekst, besedilo

telog († teloh)

temelj, elja; slov. vklada; hiša ni dobro vkopana (nima temelja)

tempelj, eljna, lja; tempeljska († templjeva) straža

temveč, temuč

tepežkati, tepežkanje

terača, oterač (brisalica)

† teren (*fr.*); ozemlje, okoliš

terlija = terica, terišče (razbojeno mesto, kjer se vrši kako delo), Tummelplatz, torišče

terjati koga za kaj; ne: t. od koga kaj

terminologija; imenstvo; terminus technicus = strokovni izraz

tosla

tešč, a, e; tudi nesklonljivo, n. pr. mati je še tešč

tetična (tetina hči)

težek, težka, težko; težji, prisl. težje; težkonmje, Schwermut

til, tilek, tilnik

tir, tirnica (tračnica)

tirati, ovce tirati, ljudi t.

tisk († tisek)

tjulèn], enjà, der Seehund

tkalec, tkalka, tkalnica

tnalo sr. († tnala ž.)

tobak, . tobačen, tobačna uprava

tobel, hla, o; tohneti, mrtveci tohnijo, glej zatohel

toleranten; **strpljiv**, sam.
strpljivost
tolik, tolikšen. — Pisavec
 je želel, da bi bil pričujoči
 snopič vsaj dvakrat **tolik**,
 kakor je (Škrabec); *prial.* toliko;
pomni: toliko, koliko se ne sklanja,
n. pr. voz s **toliko** kolesi;
 s **koliko** ljudmi si prišel?
Napačno: Po tolikih letih
 mu je šele zdaj prišla
 zavest (*prav:* po **toliko**
 letih); voz s tolikimi
 kolesi *pomeni:* voz s tolikšnimi
 kolesi
topol, a in topol, i
torej († toraj)
torek, rka
tovariš, iša; tovarišica
 transformirati; pretvoriti,
 pretvarjati; transformator,
 pretvornik
 transmisija; **prenos**; prenosno
 vrtilo Transmissionswelle
 transverzalen; **prečen**; transverzala,
prečnica
 † **trasirati** (*fr.*); **obeležiti**
 tremulirati; z **glasom** **potresati**;
 tresoč glas, tresoglasen
trenutek, trenuten
tresk († tresek)
trgovoica die Markthalle
 tribuna; (govorniški) **oder**
tripetrn, tripetrna ladja, der
 Dreidecker
 triumf; **zmagoslavje**, zmagoslavni
 pohod
 † **trivlalen**; *pren.* **prostaški**
trn, trnov, trnov venec,
 trnova krona († trnjev)

tréska 1. gošča, drožje; 2. die
 Schlacke, troskav
 † **trotoar** (*fr.*); (stranski) **tlak**,
hodnik
trska in treska
trst, trstov, trstika
trš m. (parobek, † štor, *nem.*)
 tršav (kar slabo raste)
 tršast, tršasta živina
 † **trudapoln** (*po nem.*); **truden**,
 (u)trudljiv; poln truda,
 naporen
 † **tucat** (*fr. nem.*); **dvanaesica**
tuj († ptuj)
tukaj, tukajšnji
tol; 1. der Köcher, 2. der
 Schlauch, vino pretakati
 skozi tule; tulec, **tuljava**
 (kratka cev, odprtina)
 turbina; **móiva**
 † **turn is**; **vrata**; *glag.* na
 vrsto priti, **vrstiti se**
turščica, turščičen
tvesti, tvezem, natvesti,
 († tveziti, im)

U.

o, *predl.*; kot **predpona** *pomeni*
 1. odmikanje, odstranitev,
 umanjšanje, *n. pr.* ubežati,
 ukrasti, ušteti se; 2. *dovršitev*
 kakega dejanja, *n. pr.* učlovečiti se,
 upokojiti, učistiti se itd.;
predponi u- in v- se v pisavi
razločujeta po stari cerkv.
slovanščini in po drugih slovanskih
jezikih; (besede, katerih ni najti
pod u-, išči pod v-)
ubadati (zbadati, ujedati),
 toda **vbadati** (šivati)
ubeg, ubežen, ubegniti
ubeliti, platno u., lase u.

ubiti, ubijati, uboj, ubojnik;
— **vbiti**, vbijati n. pr. komu
kaj v glavo

ublažiti, u. um, srce

ubog, ubožec, ubožček; (u)-
boren, (u)bornost; *pomni*:
ubog s časnim blagom;
ubog z besedami, ubog
pri pšenici, penezih, pri
pameti (*ne*: ubog na čem)

† **ubogati** (*iz nem. folgen*),
slušati; † **ubogljiv**, po-
slušen; poslušnost

ubraniti, u. se skušnjavi

ubratj, ubirati, ubrani zvo-
novi, ubranost, die Stim-
mung

ubrisati, vino se ubriše,
ubrisane glave biti

uceniti, žito se je ucenilo

učakati kaj ali česa

učiniti, učinek

učetiti, u. kaj

učlovečiti se

učvrstiti

udar, udarec, udariti

udelati, u. njivo iz puščave,
udelan svet; vreme se
udela; — **vdelati**, n. pr.
kamen vdelati v zlato

udeležiti se

† **udinjati** (*iz nem. dingen*);
najeti, -jamem, **pogoditi**
se (za kako delo, službo);
zadati se, zadala sem se
za deklo, zadal sem se
za hlapca; **usložiti** se

udoben (zložen, lagoden)

udolžiti, u. se, zadolžiti se

udomačiti

udomiti

udreti, udreti jo kam, za
kom; solze se udero po
licu; — **vdreti**, vdor; n. pr.

voda je v mlin vdrla;
most, zemlja se vdre,
vdrti oči, vdrt obraz

udrihati po čem

udržati, ni ga moči u.;

udržati si, reservieren

udušiti, zadušiti

uediniti

uganiti, uganka, ugbati

ugasniti, ugasel

ugladiti

uglajenost der Schliff

ugled, ugleden, ugledati

uglobiti, u. se, uglobiti se

n. pr. v misli, v pesem

ugnati 1. odgnati, 2. prema-
gati; utruditi, — **vgnati**,

n. pr. živino v hlev

ugoden, ugoditi, ugajati

ugonobiti

ugotoviti, ugotavljati

ugovor, ugovarjati

ugrabiti

ugrezniti, pogrezati se

ugriz, ugristi kaj, ugrizem,

ugrizek; — **vgrizniti** n.

pr. v jabolko

ujma († **ujma**)

ujiti, uidem, uhajam

ujasiti, u. se

ujed, ujeda, ujedati

ujeti, ujamem, ujemati, u. se

ukaniti

ukaz, ukazati, ukazovati

ukleti, uklinjati

ukloniti, uklanjati (se)

ukoreniniti

ukrasti

ukratiti

ukreniti, ukrepati, ukrep

ukrotiti

ukubati, u. se (*naspr.*: na-

kuhati se); — **vkubati** n.

pr. sadje, einkochen

ukvarjati se
uleči, uležem, uleči se
uleteči, čakaj, da se beseda
uleti
uležati se, uležano sadje
uliti, zvon u.; dež se je
 ulil, kri se mu je ulila;
 — **vliti n. pr. vodo v sod**
ulom, ulomek (odlomek),
 ulomiti (vejo, kos kruha);
 — **vломiti n. pr. v hišo**
uloviti, ujeti
umanjšati
umazan, umazati se
umeriti, umerjenost
umesiti testo, moko; —
 vmesiti v testo
umestiti, umeščati, umešča-
 nje, ustoličenje; **umesten**
umeti, umém in uméjem;
 umeten, **umétnik**
umiriti
umisliti, izmisliti
umiti, umit, umivalnik
umolkniti
umeriti, umor
umreti, umrlec
unesti (odnesti); u. se, mlad
 človek se unese
univerzalen; občen, splošen,
 univerzum, **vesoljnost,**
 vesoljni svet
upasti, voda upada, lica
 mu upadajo, pogum upa-
 de, upad; — **vpasti v kako**
 reč, vpadel, vpadišče
upehati
upepeliti
upihniti, u. luč; — vpihniti
 (vdihniti), **vpihniti iskro,**
 ogenj (iz: **vzpihniti**)
upijati
uplemeniti
upleniti

upodobiti
upogniti, upogibati
upokojiti
uporaba
upoštevati
upotrebiti
uprava, upravitelj
upravičiti berechtigen; —
 opravičiti (se) n. pr. pred
 Bogom
upreti, u. se, upor, upornik
urad, uradovati
uravnati
urediti, urejati, urejevati
uresničiti
urezati, u. se, u. palico (od-
 rezati); — **vrezati ime v**
 drevesno skorjo
urgirati; naganjati, priti-
skati; urgencia, pogon
usad, usaditi se, usajati se;
 melba nad cesto se je
 usadila; — **vsaditi n. pr.**
 kruh v peč; **drevo vsaditi**
usehniti in usahniti, usehel
 in usehel; **usihati**
usekati, odsekati; — vse-
 kati, n. pr. znamenje v
 drevo
useti se, usedem se
uskok, uskočiti, ubežati
uslišati
uslōčiti, u. palico (skriviti)
usluga, uslužen, uslužiti
usmiliti se, usmiljenje
usmrtiti, usmrčen
usnje, usnjar, usnjarnica
usoda († osoda); usoditi,
 usojati se (ne: si!), **usoden**
 verhängnisvoll
usopiti se, usopiti
usovršiti, izpopolniti
uspati, uspavalen
uspeti, uspeh, uspešen

usposobliti, usposobljen
ustaviti, ustavljati
usten († ustmen) ustnik Zi-
garrenspitz; Mundstück;
ustničnik Lippenlaut

ustrašiti

ustreliti

ustreči, ustrezati; ustreči

želji (ne: zadostiti); ustroj

ustvariti, ustvarjati

usušiti

usuti, uspem; dež se je usul;

toča se uspe; — vsuti

n. pr. žito v vrečo

ušteti, u. se (zmotiti se pri

štetju); — všteti, vštevši,

do vštetega 1920. leta

utajiti

uteči, utečem

utegniti, utegnena

uteha, utešiti

utelesiti, utelešer

utemeljiti

utepati se; u. se utruditi

se; utepa se mi (pokorim

se za kaj); — vtepsi n.

pr. komu kaj v glavo

utesniti, omejiti

utež, i ž.

utihniti

utoliti, utolažiti

utopiti, u. se; pomni: uto-

piti se v misli; v radosti

utopljen (oblike vtopiti

ni!)

utrditi, utrjati

utripati, utrip

utrpeti; to lahko utrpim

utruditi, utrudljiv

utržiti, utrgovati

uveniti, uvenem; uvel

uveriti

uvesti, uvod

uvez, uvozen, uvoziti

uvrstiti († vvrstiti)

užiti, uživati, užitek; († už-
vati n. pr. velik ugled,
čast; slov.: imeti ugled...)

V.

v, predl.; kot predpona po
meni prestavljanje iz kraja
v kraj, zlasti v njegov
notranji del (nem. ein,
hinin), n. pr. vdeti nit v
šivanko. Kadar za pred-
pono v- stoji tudi v, pi-
šemo predpono u, n. pr.
uvesti, uvod... nam. vvesti,
vvod; (besede, katerih ni
najti pod v-, išči pod u-)

vadij; jamščina, varščina

valj der Zylinder, valjast

varav, prid.; varav sklep,

Trugschluß

varianta, inačica

várovati, varuh, váruhinja,

váruštvo

vbeležiti, vpisati

vbogajme prositi, dati

vbrizgniti

vcepti, v. sekiro v parobek

včas, včasih; časi, časih

včera, včeranj, včerašnji

včrtati, v. krogu mnogo-

kotnik

vdati se, v. se veselju, le-

nobi, v voljo božjo; vdan

komu; deska se je vdala

vdahniti in vdehniti, vdih

vdejeti, vdeti, vdenem nit

vdelati, v. kaj v zlato

vdolbsti

vdova, vdovec, vdovski

vdreti, voda je v mlin vdrla;

vdrti oči, vdrt obraz

več, *pomni*: več se ne sklanja, n. pr. od več gospodov se je zvedelo, o več gospodih se je govorilo, z več gospodi smo govorili (*ne*: od večih gospodov, o večih gospodih...)

večji, večja, večje *in* večí, večá, večé

védomec, mca

vedro, vedrce, vedrn

† vegetirati; životariti

† vebementen; **allen**, strasten

vélik, velika, veliko; *do-ločna oblika*: vélikí, vélika, véliko

velnica

ven

vendar

venomer, zmeraj, zmerom

ventil; **zaklopnik**

vereja († vareja)

verjeti, verjamem, verjeten

veslati

veseljaj, ljna, ljno

vestibul; veža

vetre, vetrn, vetrni mlin;

vetrnica, vetrnik

vezilka (potica, v vozilo podarjena)

vgnezdit se (*po fran.-nem.*);

slov.: zaleči se, črvi so se

zalegli; zarediti se (črvi,

miši), **zakotiti** se (kobilice); *pren.* kuga se je

zakotila; tako se v jezik

zakote besede tujega lica;

zasejati se, kuga se je

zasejala k nam

vgozditi, im

vhod († uhod), **vhod** imeti

v mesto, **vhajati**, **vniti**

† vibrirati, trepetati, tresiti se

virtuoz, **umetnik**; virtuoz-

nost, izvrstnost

visok, višji, *prisl.* više

viš (= vidiš); viš jo, viš

ga († viž ga)

višek, zviška pasti; na **višku**

biti, auf dem Laufeoden

sein, être au courant

vitez, viteški, viteštvo

vkleniti († ukleniti), **vkle-**

pati

vkjub = kljub, (na)vzlic

vknižiti

vkopati; stoji, kakor bi mu

bile noge vkopane

vkovati, v. kaj v srebro

vkreber = navkreber

vkup

vlača die Schleife

vladoželjen

Vlah, **vlaški** der Walache

vlesti vlezem, smola se v

nit vleze

viliti, v. vodo v vino

vlfuden († uljuden)

vloga; † igrati vlogo (*fr.*

jouer un rôle) *slov.* imeti

pomen; n. pr. Ptice igrajo

veliko vlogo v stvarstvu,

slov.: imajo velik pomen,

so velikega pomena

vmes, **vmesen**

vmešati, vmešavati se

vmeti, vmanem, vmeti ma-

zilo v kožo

vnanji

vnapred, **vnaprej**

vnémar, **vnémaren**, **vné-**

marnost, **vnémar** puščati

vneti, vnamem, vnema

vnuk, **vnuka**, **vnukinja**

vobče

vogel, **gla**, **vogál**, **voglariti**

vojašnica

vojka, povodec
 vojska = vojsa; *prid.* vojni,
 jna, vojni svet († vojskin)
 vojvoda, vójvodloja (oseba);
 vojvodina, n. pr. bivša
 Kranjska
 volčič (vnetje na vimenu)
 vos (brada), *nav. množ.* vosi
 († usi, kitovi usi)
 votel, tla, votlina
 vozal, zla, za-, razvozlati
 vpičiti, sekuro v čok
 vpisati
 vpiti, vpijem
 vplesti kaj v koga
 vpliv, vplivati
 vpogled, na vpogled biti
 vprašati
 vprav († uprav), vprav zato
 vpreči, vprežem, vpreži!
 vprek, vse vprek, dela ka-
 kor vprek (sploh) pijanci
 vrata, vratca
 vreči, vržem, vrzi' († v obraz
 vreči = v obraz povedati)
 vretenica, die Spule
 vrezati, črko v kamen
 vsh in vrhu *predl.*
 vrhnji, vrhnja suknja
 vriníti, pomota se je vrnila
 vrtavka
 vsaj, wenigstens; vsaj ti
 pojdi, če že drugi nečejo
 vsak, vsak dan; vsakteri
 vsebina, obsežek (ne: zapo-
 padek)
 vsebovati, v sebi imeti
 vseeno († vseeno = vendar,
 le), *prim.* „Na našega ne
 pride vrsta,“ tako se je
 tolažila žena. In vendar
 si je brisala solze: če bi
 pa vseeno (*slov.: le*)
 moral iti (Finžgar)

vsekati znamenje v drevo
 vsekdar
 vsiliti, vsiljiv, vsiljenec
 † vsled; zaradi, radi; utru-
 jen vsled hoje od
 hoje
 vsota
 vstati, vstaja, vstaš, vstanek
 vsuti, vsem moko v vrečo
 všeč, všečen, nevšečen
 vātríc
 vtisniti
 vuné, vuni, vnè = zunaj
 vzad, vzadi, zadaj *na vpraš.:*
 kje?
 vz, *predpona.* Polna oblika
 te predpone se je navadno
 obrusila in se rabi zdaj
 s- ali z-. Ohranila pa se je
 polna oblika vz- v novih
 tvorbah in pa v besedah,
 iz drugih slovanskih je-
 zikov izposojenih
 vzbibati, vzbibano morje
 vzbočiti se, vzbokel
 vzbuditi in zbuditi
 vzburiti
 vzdati, vzdam dobro jutro
 vzdeti, vzdém, vzdenem
 komu priimek
 vzdihovati in zdihovati
 vzdramiti in zdramiti
 vzdržati se česa in zdržati se
 vzgajati
 vzglavje in zglavje
 vzhajati, vzhod
 vziti, vzdem; vzšel, vzšla, o
 vzkipeči in skipeti
 vzklik, vzklicen
 vzkliči
 vzmét, í, die Springfeder,
 vzmétnica Federmatratze
 vzmnožiti potenzieren
 vznak in znak

vzнеміті

vznožje

vzor, vzoren, vzornik; vzorec; († vzor-mož) = vzor meža ali vzornik, vzoren mož

vzpeti, vzpnem

vzplamteti

vzpored in spored

vztrajati

vzvišen

vzvéd

vzvraten, vzvratno delovanje, die Rückwirkung
vžgati, vžgem, vžigati

Z.

z, predl.; glede pomena prim. s; (besede, katerih ni najti pod z-, išči pod iz-, vz-)

za, predl.; predlog za se ne sme vezati z nedoločnikom;

prim. Imam mnogo povedati, ali mnogo mi je povedati (ne: imam mnogo za povedati!). — Ali imate kaj jesti? (Tako je prevel Trubar nemško besedilo: Habet ihr was zu essen?) Voda za pitje, ali pitna voda (ne: voda za piti!), slama za klažo (ne: za poklasti!)

zabědnice (skale), erratische Blöcke

začeti, začnem; po franc. načinu se rabi napačno, n. pr. Z Vukom je začelo šele pravo srbsko slovstvo (slov.: se je začelo). Severno od Idrije pričenja kraška zemlja (slov.: se pričenja). — Po

letu 1860. pričenja pri Levu Tolstem doba mirnega dela (slov.: se pričenja . . .)

zad, zadi, zadaj

zadehel, zadehla soba, zadehla moka = zatóhel, zatóhla koča; zagaten

zadnji, zadnjič

zagezda († zagvozda) zagozditi

zaiti, zaidem in zajti, zajdem
zajéd, i, ž. (fjord)

zajedati, zajedav, zajedavec (der Parasit), zajedavka

zajutrek, rka in zajtrk, zajutrkovati in zajtrkovati; mesni zajtrk, Gabelfrühstück, déjeuner à la fourchette

zakaj = kajti = ker

zakóv ea, die Niete, zakovati, zakujem nieten

zakrknjen, zakrknjeno jajce, das Ochsenauge

zali (se rabi le v določni obliki); piše se zali in zal, zdaj si pa že zali (= zdaj si pa že zal)

zaljšati

zanka

zapóneec, zaponka, die Heftel
zapóga, der Bugan Kleidern
zaradi, zarađ, radi; zbog

zarébinica, zarebrna pečenka († kremenatelj, die Karbonade)

zarezaljka in zarezavka
zategadelj† za tega voljo (po nem.);
zaradi, radi, zbogzátč, íča der Stöpsel, zatičnik der Stöpselsleher
zaup, kredit

zavetnik († patron)
 zavdati komu
 zdajel = takoj
 zdavnaj
 zdolaj, zdolenji
 zdoma, zdomu
 zdraba, e, množ. zdrabi m.
 zdrzniti se, zdrizati se
 zediniti, uediniti
 zehati, am, zeha se m; zehavica, zéhavec in dre-mavec († zdehati, am)
 (zel), zla, zlo; po zlu iti, zugrunde gehen
 zelje, zéljar, zelják; zel, i, zelnat, zelnata glava, zelnik, zelnica
 zgaga
 zgled
 zgodaj, zgodnji, :godnjik
 zgolj
 zgoraj, zgor, zgornji
 zigravati, z. se, bliski se
 zigravajo po nebu
 zjatraj, zjutranji
 zlasti
 zlodej, zlodeja (v pesmi tudi zlodi, dja)
 zmeraj, zmerom († zmíraj)
 zmerjati, am koga
 zmesoma in Bausch und Bogen
 zmrzniti, zmrzel, zla
 znati, am (v pomenu moči, morem je nemški); † znabití = morebiti
 znémar, z. spustiti

znotraj, znotranji
 † zoperstaviti se (po nem.);
 ustaviti se, ustavljati se,
 upreti se, upirati se; po
 robu se postaviti, zopraviti
 zrasti, stem, zrasel, zrasla
 zrno, zrno soli; zrnje (skupno ime)
 zunaj, zunanji
 zveličati, am, zveličaven in zveličalen
 zvoniti, zvonjenje
 zvrniti, voz († izvrniti)

Ž.

žal, žala, žalo; žala beseda, tudi žal beseda; († žali-bog) = žal, na žalost
 že
 želeti, zaželen, zaželena, o
 † ženirati se (fr. se gêner) v zadregi biti, motiti se
 dati
 žerjav
 žerjavica
 žeti, žanjem; ne: slavo žeti (po nem.), slov.: slavo si steči, doseči, dobiti
 žila, žilav, žilavec, otekla
 žila die Krampfader
 živalca
 † žongler (fr.); glumač
 † žurnalist (fr.); novinar, časnikar
 žužnja, žužnjav, žužnjavec